

Bevestiging en intrede preken te Zeist

Drie preken

Waarvan één met aandacht voor de abortuspraktijk in Nederland

Toegevoegd:

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog?

ds. C. Sonneveld

**Gereformeerde Gemeente te Alblasterdam
2021**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2022**

INHOUD

Bevestigingsdienst te Zeist

Marcus 13:10. *"En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken."*

Intrededienst te Zeist

Jesaja 11: 10.

"Want het zal geschieden ten zelve dage, dat de heidenen naar de Wortel van Isai, Die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn."

Preken tijdens diverse omstandigheden:

- 1. De verdrukking van Israël in Egypte. Exodus 1**
- 2. Jobs bittere klacht. Job 10**
- 3. Jeruzalem dorpsgewijs bewoond. Zacharia, de verzen 4 en 5.**

Schuldbelijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog?

Artikelserie van ds. C. Sonneveld in de kerkbode van de
Gereformeerde Gemeente te Alblasserdam

Digitale preken www.heologienet.nl

De verborgenheid van de bekering van Israël, volgens Romeinen 11

De heerlijke verwachting voor het laatste der dagen volgens Rom. 11 vers 25 en 26a. Preek 1-6-2017 te Westkapelle

Preek over Zacharia 2. *"Loop, spreek deze jongeling aan, zeggende: Jeruzalem zal dorpsgewijs bewoond worden."*

Bidt met algemene stem om de vrede van Jeruzalem, referaten Israël studiedag

Bevestigingsdienst

Voorganger: Ds. J. J. van Ekeveld.

Votum en groet

Zingen Psalm 86 : 5

Schriftlezing Marcus 13 : 1-13

Gebed

Zingen Psalm 111 : 2, 3, 4 en 5

PREDIKING

Gemeente,

Nu er vanmiddag een jonge broeder zal worden bevestigd in de volle bediening van Woord en Sacramenten, die zal worden uitgezonden naar één van de zendingsvelden, willen wij u het Woord van God bedienen uit het u voorgelezen Schriftgedeelte, Marcus 13 en daarvan het tiende vers. Daar lezen wij het Woord van God aldus:

"En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken."

Deze woorden wijzen ons erop dat de prediking van het Evangelie onder alle volken,

Ten eerste: Voortvloeit uit Gods eeuwige raad;

ten tweede: Geschiedt door mensenkinderen;

ten derde: De weg baant naar de wederkomst van Christus.

1. De prediking van het Evangelie onder alle volken vloeit voort uit Gods eeuwige raad.

Gemeente,

Uit het Woord van God is u voorgelezen dat Christus met Zijn discipelen de tempel verlaat. Eén van hen wijst de Meester op de schoonheid van de gebouwen van de tempel: "Meester, zie, hoedanige stenen en hoedanige gebouwen!" Het was de tempel van Herodes. Hij had de tempel van Zerubbabel verfraaid en uitgebreid. De gebouwen van de tempel waren dan ook van een bijzondere schoonheid. Vandaar dat die discipel tegen Jezus zegt: "Zie, hoedanige stenen en hoedanige gebouwen!"

Maar het antwoord dat Christus geeft, zal hij geen ogenblik hebben verwacht: "Ziet gij deze gebouwen? Er zal niet één steen op de andere steen gelaten worden, die niet afgebroken zal worden."

De allerhoogste Profeet ziet oneindig veel verder dan de discipelen. Hij ziet veertig jaar verder; Hij ziet de Romeinse soldaten komen; Hij ziet dat de stad en de schone tempel verwoest zullen worden, zó, dat er niet één steen op de andere zal blijven staan.

Na dit ontzaglijke woord van Christus lopen ze zwijgend verder, door de straten van Jeruzalem, het Kidrondal door, de helling van de Olijfberg op in de richting van Bethanië. Als ze boven aan de westelijke helling van de Olijfberg zijn aangekomen, gaat Jezus met Zijn discipelen zitten. Dat moet een indrukwekkend gezicht geweest zijn: vanaf de westelijke helling zag men de stad in de diepte liggen, met de schone gebouwen van de tempel, het geheel getint door de kleuren van de avondzon.

Eerst dan durven de discipelen het stilzwijgen te verbreken. Petrus, Johannes, Jacobus en Andreas vragen Hem: "Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? En wat is het teken wanneer deze dingen voleindigd zullen worden?"

Als antwoord op deze vraag houdt Christus een lange, indrukwekkende rede over "de laatste dingen." Hij spreekt niet alleen over de verwoesting van de stad en de tempel, maar ook over Zijn wederkomst en over de tekenen, die daaraan zullen voorafgaan. Wij noemen dit: het profetisch perspectief. In een bergland ziet u soms twee toppen in elkaars verlengde liggen; het lijkt dan net alsof het één berg is. Zo moet u zich dit hier ook voorstellen. De allerhoogste Profeet ziet in het verlengde van de verwoesting van Jeruzalem Zijn wederkomst met de tekenen, die daaraan vooraf zullen gaan.

Christus noemt die tekenen op.

Hij spreekt over de verleiding door valse christussen. Wij zien dit in onze tijd al meer in vervulling gaan. De wereld wordt overstroomd met godsdiensten die pretenderen het waarachtige heil te bezitten.

We kunnen denken aan allerlei oosterse religies, in de ban waarvan zoveel jonge mensen - ook uit onze gemeenten - zijn gekomen. We kunnen ook denken aan het fanatisme van de Islam. Onze broeder zal daar straks in Nigeria zeker mee te maken krijgen. De Islam is daar een macht die steeds meer invloed krijgt.

Vervolgens spreekt Christus met Zijn jongeren over het oorlogsgeweld op de wereld. Denk in dit verband eens aan de huiveringwekkende moderne vernietigingswapens en het zal u duidelijk zijn, dat ook dit teken steeds meer in vervulling gaat.

Verder spreekt Christus over geweldige natuurrampen, over verdrukking en over vervolging van de Gemeente Gods: "Zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen en in de synagogen; gij zult geslagen worden, en voor stadhouders en koningen zult gij gesteld worden om Mijnentwil, hun tot een getuigenis."

Maar, al deze machtige tekenen zullen de loop van het Evangelie niet kunnen belemmeren. Als in één adem zegt Christus er achteraan: "En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken." Het is alsof Christus tot Zijn discipelen - en in hen tot de Kerk van alle tijden - wil zeggen: "Als u nu die machtige tekenen werkelijkheid ziet worden en als u nu vervolgd en verdrukt en geslagen wordt, laat u dan niet ontmoedigen, want het Evangelie zal voortgang hebben; dat zal in zijn loop niet kunnen worden gestuit; de banier van het Evangelie zal worden ontrold tot aan de einden der aarde." In de paralleltekst, Mattheus 24 : 14, staat het als volgt: "En dit Evangelie zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis alle volken; en dan zal het einde komen."

Het gaat door bange wereldweeën heen naar het einde van deze bedeling. De Kerk van God zal daar doorheen moeten, maar niets zal in staat zijn om de voltoering van Gods raad te stuiten; niets zal kunnen verhinderen dat het getal van de uitverkorenen Gods vol zal worden. Daar ligt een rijke bemoediging in voor Gods knechten, een rijke bemoediging voor de Kerk van alle tijden, ook van onze tijd, nu het avondrood van het einde de hemel van deze bedeling al meer rood kleurt.

Geliefde broeder, in deze eindtijd mag u de herdersstaf opnemen. Er is ontzaglijk veel dat ontmoedigen kan. De machten van de duisternis zijn ontzettend sterk. Maar daar is ook de bemoediging dat Gods raad zal worden voltoerd en dat het welbehagen Gods door de hand van Christus gelukkig zal voortgaan.

Gemeente, het is dus duidelijk, dat onze tekst staat in het licht van de voltoering van Gods eeuwige raad. Letten we vooral op het woordje "móet" in onze tekst. Dat is het "moeten" van Gods eeuwige raadsbesluit; dat is het "moeten" van het eeuwig welbehagen Gods. Gods eeuwige raad gaat over alle dingen. At de tekenen der tijden hebben daarin een plaats. Ook de verkondiging van het Evangelie aan al de volken heeft een plaats in de eeuwige raad van God. Hij werkt alle dingen naar Zijn eeuwig voornemen, naar de raad van Zijn wil. Dus waar komen we nu terecht als we denken over dat woordje "moet"? Dan komen we terecht in de stilte van de eeuwigheid. Daar heeft de Heere naar het vrijmachtige van Zijn soeverein welbehagen de weg der zaligheid in Christus uitgedacht. De zaligheid komt op Uit God en keert weer terug tót

God. God heeft van eeuwigheid besloten Zichzelf te verheerlijken in een schare verloren zondaren. Johannes heeft die schare uit alle volken, geslachten, natiën, tongen en talen gezien. Christus heeft in de eeuwigheid van Zijn Vader de belofte ontvangen: "Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting" (Ps. 2 : 8). Naar Gods welbehagen zullen er uit alle volken worden toegebracht; daarom "moet" ook eerst het Evangelie aan alle volken gepredikt worden, want het geloof is uit het gehoor en het gehoor is door het Woord van God. Hoe zullen ze geloven indien het hun niet gepredikt wordt?

Broeder, laat u dat bemoedigen, nu u wordt uitgezonden om het Evangelie te prediken aan het volk van *de Izi's*. Die arbeid zal niet ijdel zijn in de Heere. Ook uit dat volk zullen er worden toegebracht tot de gemeente die eeuwig zalig zal worden. Dat ligt niet gegarandeerd in u, in uw ijver of uw gaven, in uw capaciteiten of wat dan ook; al het onze moet er radicaal tussenuit. Dat ligt alleen gegarandeerd in het "moet"-en van Gods raad, in de belofte van de Vader aan de Zoon, dat Hij de heidenen zal ontvangen tot Zijn erfdeel, in het woord van Johannes: "Ik zag een grote schare die niemand tellen kan." Daarom zullen er komen, ook uit Izi, want het Evangelie "moet" eerst gepredikt worden aan al de volken, ook aan de Izi's. Geliefde broeder, wat een grote zaak is het, zich een instrumentje te mogen weten in de volvoering van de raad van God. Weet dan • "Die het beloofd heeft, is getrouw" (Hebr. 10 : 23b).

2. We komen nu tot onze tweede gedachte: ***De prediking van het Evangelie onder alle volken geschiedt door mensenkinderen.***

Christus spreekt in onze tekst niet tot engelen, maar tot mensenkinderen, tot Zijn discipelen. Zie ze daar zitten op de helling van de Olijfberg: daar zit Petrus, die straks zal zeggen: "Ik ken de Mens niet"; daar zit Thomas, die straks in ongeloof zal achterblijven; daar zit Johannes, die met de anderen in slaap valt, terwijl Christus in de hof lijdt en strijdt. O, daar zitten ze. Over enkele dagen zal het zijn: "Gij zult allen aan Mij geërgerd worden in deze nacht" (Matth. 26 : 31). Deze schuldige, nietige mensenkinderen ontvangen de opdracht: "Gaaf dan heen!"

Hij die vandaag wordt bevestigd in de volle bediening, is ook zo'n mensenkind. Het moet ons opvallen dat de Heere telkens en telkens weer tot Ezechiël zegt: "Mensenkind!" Dat zegt de Heere ook tot onze broeder, aan het begin van zijn ambtelijke arbeid: "Mensenkind!" Dat houdt wat in: zoon van een mens, zoon van Adam!

Mens zijn houdt in, dat wij een vat vol ellende en boosheid zijn; het houdt in dat wij broos en nietig zijn; het betekent dat wij aan het oordeel Gods onderworpen zijn; het wil zeggen dat de sterkste enkel ijdelheid is.

Het predikambt is zo duizelingwekkend hoog, gemeente. Dat een prediker op een preekstoel staat, dat is niet omdat hij zo belangrijk is; hij is een "mensenkind." Het is omdat de boodschap zo belangrijk is, opdat de boodschap zo ver mogelijk zou doorklinken; het is omdat de Heere dat ambt gelegd heeft op de schouders van "mensenkinderen."

Broeder, ik hoop dat u er altijd van doordrongen zult zijn en blijven, dat u een "mensenkind" bent. Dan zult u het van uzelf nooit kunnen. Het kan alleen door de kracht van God. Menigmaal hebben Gods knechten een doorn in het vlees nodig. Bij de één dit, bij een ander weer wat anders. Waarom? Opdat ze maar nooit meer zouden worden dan ze zijn: mensenkind. We zijn zo vol hoogmoed. En Gods knechten mogen wel dubbel voorzichtig zijn, met zoveel mensen om hen heen die er op uit zijn om dat hoogmoedige vlees te strelen.

Geliefde broeder, u kunt het meest dienen tot eer van God, u zult het meest vruchtbaar zijn in Gods Koninkrijk als u in uzelf nooit verder komt dan: mensenkind. Dan hebt u dagelijks de kracht van een Ander nodig, opdat uw zwakke schouders dat hoogheilige ambt zouden kunnen dragen.

Wat houdt dat ambt in ?

Onze tekst zegt: *het Evangelie prediken*. Het woord "evangelie" betekent: goede boodschap. Deze boodschap houdt in, dat God van eeuwigheid, in Christus, een weg heeft ontsloten waarin doemwaardig-verloren zondaren tot Hem worden teruggebracht met verheerlijking van al Zijn deugden. De grote inhoud van het Evangelie is: Christus. Paulus, de grote zendeling, heeft gezegd: "Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd" (1 Cor. 2 : 2). Op een andere plaats zegt hij: "Maar het zij verre van mij, dat ik zou roemen anders dan in het kruis van onze Heere Jezus Christus" (Gal. 6 : 14).

- Het Evangelie prediken is: Christus prediken in Zijn eeuwige borgstelling bij de Vader. Voor de bergen ingeest waren, voor er fonteynen waren, zwaar van water, in de stilte der eeuwigheid heeft Hij Zich als Borg gesteld in de plaats van de uitverkorenen om tot God te genaken; Hij heeft gezegd: "Zie Ik kom; Ik heb lust, o Mijn God! om Uw welbehagen te doen" (Ps. 40 : 8a en 9a).
- Het Evangelie prediken is: Christus prediken in Zijn vernedering, waarin Hij de zaligheid voor een schuldig volk heeft verworven. Wat heeft Hem dat veel gekost! Als een hulpeloos Kindeke moest Hij gelegd worden in de kribbe van Bethlehem; als een worm en geen man heeft Hij gekropen in de hof van Gethsémané; als een naakte en gevloekte heeft Hij gehangen tussen hemel en aarde aan de kruispaal op Golgótha. In die weg, de weg van Zijn vernedering, heeft Hij plaatsbekledend het recht van God verheerlijkt, Gods deugden grootgemaakt, de schuld van een schuldig volk betaald en de hitte van Gods gramschap geblust. De toorn van God is in Hem uitgewoed.
- Het Evangelie prediken wil ook zeggen: Christus prediken in Zijn verhoging. Hij is ook "opgewekt om onze rechtvaardigmaking" (Rom. 4 : 25), zegt de apostel. Hij is opgevaren ten hemel om de weg te banen naar het Vaderhart van God. Hij is nu gezeten aan de rechterhand Gods als de Verhoogde en Verheerlijkte, Die alle touwen van de Kerk en de wereldregering in Zijn doorboorde Middelaarshanden houdt. Straks komt Hij terug op de wolken, om te oordelen de levenden en de doden. Hij is de enige Naam gegeven tot zaligheid; Hij is de Enige Die machtig is om te verlossen. Hij is de Volkomen Zaligmaker in Wie God is genoeggedaan.
- Het Evangelie prediken is: Christus prediken in het geheel van het Drieënige Godswerk. Zaligworden is het werk van de Drieënige God. Christus is de Gegevene van de Vader. God is van eeuwigheid bewogen geweest in Zichzelf. Vanuit die Zelf-bewogenheid, die innerlijke bewegingen der barmhartigheid, is Christus opgekomen als Borg en als Middelaar en als Zaligmaker. Vanuit dit eeuwig voornemen krijgt de evangelieprediking diepte. Zo krijgt God alleen de eer en zo wordt de mens er buitengezet. Als de evangelieprediking geschiedt vanuit de diepte van het eeuwig voornemen, wordt alles wat van de mens is, afgesneden; daar krijgt vrije gunst, daar krijgt vrije genade alleen de eer.
- Het Evangelie prediken wil ook zeggen: Christus prediken zoals Hij gestalte krijgt in het zondaarshart door de toepassing van de Heilige Geest. Hoe moeten een rijke Christus en een arme zondaar bij elkaar komen? Dat is het toepassende werk van de Heilige Geest.

Van nature is er geen plaats voor Christus in uw en mijn hart. Het is noodzakelijk, dat het plaatsmakende werk van de Heilige Geest, Die het uit Christus neemt en Die het zondaren verkondigt en toepast, wordt gepredikt. Die Geest snijdt in de wedergeboorte af van Adam, en Hij plant in in Christus. Zondaren worden van dood levend. Die Geest overtuigt van zonde, van gerechtigheid en van oordeel. Die Geest maakt ons zondaar voor God; Hij doet hartelijk en gewillig buigen onder al de rechten en eisen des Heeren, zodat we een welgevallen gaan krijgen in de straffen van onze ongerechtigheid.

Zo maakt de Geest plaats voor Christus. Hij laat de zondaar niet in zijn verlorenheid liggen. Als er aan onze kant geen mogelijkheid meer overblijft om tot God te komen, opent Hij het oog van de verloren zondaar voor Christus. Alles wat aan Hem is, wordt gans begeerlijk.

De Geest schenkt en oefent het geloof, dat zich op Christus leert verlaten. In de oefeningen des geloofs, in een stervend leven, doet de Geest Gods kinderen opwassen in de genade en kennis van onze Heere en Zaligmaker, Jezus Christus. Dat is geen boodschap naar de mens; het is ook geen gemoedelijke prediking, waarin de mens gebouwd wordt in wat gevoeligheid en in wat gemoedelijkheid. In die prediking wordt alles weggevaagd, wat Christus niet is. Daarin heeft ook de Wet van God een plaats als tuchtmeester tot Christus.

In het licht van de heiligheid van Gods Wet en de majesteit van Gods recht verschrompelt alles wat van de mens is. De rechte evangeliedienaar heeft - met eerbied gesproken - in de prediking de zondaar te dagen voor de heilige rechterstoel van een rechtvaardige God, opdat alles buiten Christus hem uit handen geslagen zou worden. En dan blijft er over: een goddeloos mens, een schuldig mens, een ellendig mens.

Gemeente, alleen zo wordt het een wonder, dat goddelozen uit loutere genade worden gerechtvaardigd en dat vijanden met God worden verzoend op grond van de verdienste van Christus.

Heeft de evangeliedienaar enerzijds af te breken alles wat van de mens is, hij heeft anderzijds ook liefelijk te nodigen tot Christus. Wee de dienaar die de genadedeur op een kier zet. Hij heeft die deur zo wijd open te zetten, dat de grootste zondaar er door kan. Hij heeft de nodiging met klem te prediken tot allen die het Evangelie horen. Hij heeft te prediken dat niemand te slecht, te goddeloos, te diep gezonken is om zalig te worden. Hij heeft te verkondigen dat het bloed van Christus reinigt van alle zonden. Hij heeft heen te wijzen naar een eedzwerend God, Die zegt: "Zou Ik enigszins lust hebben aan de dood des goddelozen?" (Ez. 18 : 23a).

O, dan heeft de evangeliedienaar zó indringend Christus aan te prijzen en zó welmenend te nodigen, dat niemand ook maar één verontschuldiging kan overhouden wanneer hij niet zalig wordt. Wij lezen dat Jezus met innerlijke bewogenheid voor de schare stond en dat Hij weende over het onbekeerlijke Jeruzalem, zeggende: "Och, of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient!" (Luc. 19 : 42a).

Broeder, dat die liefde van Christus ook u zou mogen dringen. Dan bent u bewogen over onbekeerde zondaren. Dan bent u bewogen over zoveel blinde heidenen, die met ons reizen naar Gods rechterstoel, en die in duisternis en in verblinding leven. De tranen van Jezus en de innerlijke bewogenheid van de Zaligmaker zullen dan ook in Uw bediening openbaar komen.

Gemeente, het woord "prediken" dat hier gebruikt wordt, wil letterlijk zeggen: als een boodschapper, als een heraut iets proclameren. Dus niet een eigen boodschap brengen, maar Gods Woord. De prediker van het Evangelie is een boodschapper van het hemelhof. Vóór iedere preek moet gezegd kunnen worden: "Alzo zegt de Heere HEERE!"

Ná iedere preek moet gezegd kunnen worden: "Amen! Het zal waar en zeker zijn."

Dit houdt in, dat de dienaar zelf achter de boodschap moet staan. Het "amen" zal moeten doorklinken in zijn eigen hart en leven. Arm is de prediker, die de boodschap van zonde en genade in zijn eigen hart niet heeft doorleefd. Hij spreekt wel over de zonde, maar hij heeft nooit zijn zonde beweend op de plaats des berouws; hij predikt wel over de genade, maar hij weet niet wat genade is; hij predikt wel Christus, maar heeft Hem nooit aanschouwd, noch Hem - door de dood heen - omhelsd als de Gegevene van de Vader; hij prijst wel Zijn bloed aan, maar nooit heeft hij de vrijmakende kracht van dat bloed ervaren. Deze prediker is als een blinde; hij spreekt over kleuren, maar heeft ze zelf nooit gezien.

De prediker moet, gelijk de apostelen, *prediken hetgeen hij gehoord en gezien heeft*. De boodschap van zonde en genade moet in zijn eigen leven werkelijkheid zijn geworden. Alleen als de zaken doorleefd zijn, kan er warmte en gloed uitgaan van de prediking van het Evangelie.

En daarom, geliefde broeder, moet u over de zonde spreken, zoals u die zelf hebt beweend; daarom moet u over de vergeving van zonde spreken, zoals u die zelf hebt ervaren toen voor het eerst de kracht van Christus' bloed over uw eigen ziel ging; daarom moet u over de Heilige Geest en Zijn werk spreken, zoals u zelf Zijn leiding en verkwikking en vertroosting in uw leven hebt ervaren.

Gemeente, wat een ontzagwekkende opdracht, gelegd op de schouders van mensenkinderen. Met heilige beving moeten we zeggen: "Niemand, niemand is daartoe bekwaam." Het is onmogelijk zonder de tegenwoordigheid Gods in Christus. Hoor de apostel spreken: "Maar onze bekwaamheid is uit God; Die ons ook bekwaam gemaakt heeft om te zijn dienaars des Nieuwen Testaments; niet der letter, maar des Geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt levend" (2 Cor. 3 : 5b en 6).

God is getrouw. Laten Gods knechten in ons midden daarvan getuigen. Nooit heeft Hij ons beschaamd laten staan als we onder of op de kansel tot hem riepen uit de nood. Hij opende onze mond en hielp ons uit de nood, ook op huis- en ziekenbezoeken, ook toen we aan een zin begonnen en toen we niet wisten waar we terecht zouden komen. En áls we met een stomme mond rondliepen, dan was het vanwege onze zonde en onze ongerechtigheid; die zijn zo groot. Onuitsprekelijk groot is onze ontrouw en onbekwaamheid, onuitsprekelijk groot is Zijn trouw. Hij vindt hen, die Hij roept tot Zijn heilige dienst, nooit bekwaam, maar Hij máákt ze bekwaam. Zijn kracht wordt in zwakheid volbracht.

Daarom, geliefde broeder, mag ik u, nu u dit hoogheilige ambt op uw schouders krijgt gelegd, nu u de bediening ontvangt waartoe u zich geroepen weet, wijzen op de trouw Gods: "Hij, Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal" (1 Thess. 5 : 24).

3. Letten we er nu in de derde plaats op, ***dat de prediking van het Evangelie onder alle volken, de weg baant naar de wederkomst van Christus.***

In onze tekst staat het woordje "eerst": "En het Evangelie moet éérst gepredikt worden onder alle volken." "Eerst" heeft alle nadruk. Het betekent: vóór dat Christus wederkomt. In dit verband moeten we nog eenmaal denken aan de parallel-tekst uit Mattheüs 24: "En dit Evangelie des Koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis alle volken; en dan zal het einde komen."

Dus: éérst het Evangelie... daarna het einde.

De meesten van Gods knechten onder ons hebben hun arbeidsveld hier in Nederland; broeder Sonneveld gaat straks in het hartje van Afrika arbeiden. Maar allen vallen onder dezelfde opdracht: "Predikt het Evangelie aan alle creaturen" (Marcus 16 : 15). En dan zal het einde zijn! Door middel van de vervulling van de zendingsopdracht baant Christus Zich de Weg naar de Wederkomst.

Wie de wereldkaart neemt en daarop alle plekken waar het Evangelie nog niet gepredikt is zwart kleurt, zal maar weinig zwarte plekjes aantreffen: hier en daar in Afrika, in West-Irian, in Zuid-Amerika (het Amazonegebied) en nog enkele plekjes. Er zijn maar 'weinig plaatsen' meer op de wereld waar het Evangelie nog niet gepredikt is.

U moet eens goed nadenken over het volgende: onze eeuw is een bijzondere eeuw. Nooit is er een tijd geweest waarin de goddeloosheid van de vijandige mens tot zo'n hoogte is opgeklommen als in de twintigste eeuw, maar er is ook nooit een eeuw geweest waarin de prediking van het Evangelie onder alle volken zo'n voortgang gemaakt heeft, als in onze eeuw. Beide verschijnselen zijn tekenen van de naderende komst van Christus. Wij horen vanmiddag de prediking:

*"Hij komt, Hij komt om de aarde te richten,
de wereld in gerechtigheid."*

Als het Evangelie aan alle volken gepredikt zal zijn, komt Christus op de wolken. Dan komt Hij, omstuwd door Zijn legioenen van heilige engelen; dan komt Hij met grote kracht en heerlijkheid en alle oog zal Hem zien: ook uw oog, ook mijn oog.

Gemeente, wat zal dat zijn! Hoe zal het met ons zijn in die dag? Er zijn twee mogelijkheden: eeuwig binnen of eeuwig buiten, eeuwig behouden of eeuwig verloren, als schaap aan Gods rechterhand of als bok aan Gods linkerhand.

Alles predikt het ons, dat Christus Zich haast om te komen, om Zijn volk voor eeuwig te verlossen. Hij, Dezelfde Die in hun plaats kroop in de hof, Die in hun plaats hing aan het vloekhout, Die hen tevoren zo uitnemend heeft liefgehad, dat Hij Zijn lichaam voor hen liet verbreken en Zijn bloed voor hen liet vergieten. Deze Christus komt terug om Zijn Kerk in te zamelen terstond als de oogst rijp is: de oogst uit Nederland, de oogst uit Izi, de oogst uit alle volken. Een grote schare uit alle geslachten, natiën, tongen en talen zal eeuwig de lof van het Lam zingen.

Zo baant Christus de weg naar de Wederkomst. En daarin mag ook onze broeder straks een schakeltje zijn.

Het woord van Christus komt tot ons: "Zijt ook gij bereid!" Wie vanmiddag goed geluisterd heeft, heeft door alles heen twee dingen gehoord: ons voorrecht en onze verantwóórdelijkheid. Wij hebben van kindsaf mogen leven onder de prediking; de heidenen moeten dit missen. Hoe vaak zijn wij al geroepen en genodigd, gewaarschuwd en vermaand.

Nu onze verantwoordelijkheid. Wat hebben wij gedaan met het Woord van God dat al zovele malen tot ons gekomen is? Zullen de heidenen ons straks voorgaan in het Koninkrijk Gods? Wat zal het ontzaglijk zijn als we jaar en dag onder het Woord hebben geleefd, als we misschien wel een kerkbank hebben versleten en we zijn altijd onbekeerd gebleven; dan zullen we ook onbekeerd sterven.

Na elke gehoorde preek waarbij u onbekeerd gebleven bent, is uw schuld groter geworden. U komt de kerk niet uit zoals u er ingekomen bent. Zult u straks de heidenen - ook mensen uit Izi - aan Gods rechterhand zien staan en zult u zelf ter linkerzijde staan?

Gemeente, kom er toch mee op de knieën; nu is er nog doen aan. Vanmiddag wil de Heere in de bediening van het Evangelie met een eed bevestigen: "Zo waarachtig als Ik leef, spreekt de Heere HEERE, zo Ik lust heb in de dood van de goddeloze!" (Ez. 33 : 11a). Amen.

Zingen Psalm 98 : 2 en 4

Bevestiging en uitzending van Kandidaat. C. Sonneveld

Zingen Psalm 134 : 1 en 2

Handoplegging

Ds. J. J. van Ekeveld:

"Gaaf dan henen, onderwijst al de volken, dezelve depende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, lerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb."

Ds. J. Karens:

"De genade van onze Heere Jezus Christus zij met uw geest."

Ds.]. M. Kleppe:

"Zijt getrouw tot de dood, en Ik zal u geven de kroon des levens."

Ds. M. Mondria:

"Ik zal zeggen tot het noorden: Geef; en tot het zuiden: Houd niet terug; breng Mijn zonen van verre en Mijn dochters van het einde der aarde."

Ds. J. S. van der Net:

"En Ik leg Mijn woorden in uw mond, en bedek u onder de schaduw Mijner hand, om de hemel te planten en om de aarde te gronden, en om te zeggen tot Sion: Gij zijt Mijn volk."

Ds. P. Blok:

"Weest sterk, hebt goede moed; de HEERE uw God zal voor u gaan en u leiden in de paden die gij gaan moet."

Ds. J. van Haaren:

"Strijd de goede strijd des geloofs, grijp naar het eeuwige leven, tot hetwelk gij ook geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getuigen."

Ds. A. Elshout:

"Boodschapt Zijn heil van dag tot dag. Vertelt onder de heidenen Zijn eer."

Ds. J. J. Tanis:

"Dat de broederlijke liefde blijve."

Zingen Psalm 134: 3 16

Toespraak tot Ds. C. Sonneveld

Deze dag is voor u een bijzondere prediking van Gods trouw. De Heere deed u op dit ogenblik komen tot de heilige bediening. Hij heeft uw verwachting niet beschaamd. Door het onmogelijke heen wil de Heere bevestigen, dat Hij nooit laat varen de werken Zijner handen. Dat geeft ook voor de toekomst moed.

Vanaf deze plaats spreek ik mijn grote blijdschap uit over het feit dat u hoopt te gaan arbeiden onder het volk van Izi. Tijdens mijn bezoeken daar, heb ik waargenomen dat de Heere ons daar een geopende deur heeft gegeven; Ds. P. Blok heeft dit ook gezien. Daar zijn mensen tot bekering gekomen.

Op zes verschillende plaatsen wordt nu iedere zondag het Woord van God bediend. Er is een begin van gemeente-opbouw. Steeds meer werd het gemis gevoeld aan een predikant, die daar Woord en Sacrament zou kunnen bedienen, die leiding zou kunnen geven aan het werk op de Bijbelschool en die dienstbaar zou kunnen zijn tot opbouw van de jonge gemeenten.

Het voorzag dan ook in een behoefte, dat Ds. Elshout - ik ben blij dat hij er vandaag ook bij is - daar enige tijd heeft gearbeid. Maar met uw komst zal het uitzien naar een eigen predikant definitief worden vervuld. Ik weet dat men in Izi naar uw komst uitzielt.

U zult daar een bijzonder arbeidsveld aantreffen. Het wordt uw taak, onder inwachting van des Heeren zegen, de jonge mannen aan de Bijbelschool op te leiden, teneinde een kader te mogen vormen dat leiding kan geven aan de opbouw van de nog zo jonge gemeenten.

Geliefde broeder, de Heere ga met u, de Heere zegene u en Hij stelle uw bediening tot rijke zegen, tot eer van Zijn naam en tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Mevrouw Sonneveld, u gaat uw man volgen naar het zendingsveld. U moet hier heel veel achterlaten. Maar als de Heere meegaat, kunnen we overal heen. David zegt: "Met U loop ik door een bende; met mijn God spring ik over een muur" (Psalm 18 : 30).

Ik wens u van harte toe, dat u dat zult mogen ervaren. Het is Israëls God, Die krachten geeft. Met die God kan het, ook als het moeilijk wordt. En het zal echt wel eens moeilijk worden. Maar dan is het de ervaring van Gods kinderen, dat de Heere het in de moeilijkste omstandigheden zo wonderlijk goed kan maken met Zichzelf. Die ervaring zij ook u geschonken. Verdere familie, in het bijzonder de wederzijdse (schoon)ouders, het zij u tot grote blijdschap uw kinderen te mogen afstaan voor de dienst der zending. Mocht het u als u straks uw kinderen ziet vertrekken, tot troost en sterkte zijn, dat de ogen des Heeren de ganse aarde doorlopen. Tenslotte, gemeente, nog een enkel woord. Enige dagen geleden vertrok de familie Looyen vanuit ons midden naar West-Irian. Toen heb ik gezegd: "Het is een voorrecht, dat we als plaatselijke gemeente zo nauw betrokken mogen zijn bij het zendingswerk." Straks hebben we twee zendingsechtparen die lid zijn van onze gemeente. Dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee: hen te dragen op de vleugelen van het gebed. Mocht er een biddend volk in ons midden zijn, dan zal de band tussen Ds. Sonneveld en de gemeente niet een louter formele band zijn, maar een band van liefde en van gebed. We hopen ook in de toekomst van Ds. Sonneveld te horen. Hij heeft beloofd van tijd tot tijd stukjes in de kerkbode te zullen schrijven. We hopen daarin te mogen horen van de zegen des Heeren op zijn bediening en werk. Daar gaat het om, want zó zal Gods eer klimmen uit het stof.

Dankgebed

Zingen Psalm 22 : 14

Zegen

Familie ds. C. Sonneveld -januari 1981

Intrededienst ds. C. Sonneveld

Votum en groet

Zingen Psalm 123: 1

Schriftlezing Jesaja 11

Gebed

Zingen Psalm 138 : 1, 2 en 4

PREDIKING

Gemeente,

In dit bijzondere avonduur, waarin ik voor het eerst mag voorgaan als dienaar des Woords en als zendingspredikant, mag ik u het Woord van God bedienen - met Zijn hulp - uit het u voorgelezen Schriftgedeelte, Jesaja 11, en daarvan het tiende vers. Daar lezen we het Woord van God aldus:

"Want het zal geschieden ten zelve dage, dat de heidenen naar de Wortel van Isaï, Die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen, en Zijn rust zal heerlijk zijn."

In dit woord wordt ons gewezen op:

Christus als de Banier der volken.

We letten

- ***in de eerste plaats op: Zijn tijd;***
- ***in de tweede plaats op: Zijn volk;***
- ***in de derde plaats op: Zijn rust.***

1. Zijn tijd

Gemeente, wanneer zal Christus staan "tot een banier der volken" ? De tekst zegt: *ten zelve dage*, te dien dage, in die dag.

Welke dag is dat? Het is de dag waar vers 1 van spreekt. De dag dat er een Rijsje zal voortkomen uit de afgehouden tronk van Isaï en dat een Scheut uit zijn wortelen vrucht zal voortbrengen. Met andere woorden gezegd: het is de dag van de Messias, de grote Koning; het is de dag van Zijn Vrederijk.

Wat heeft Jesaja daarvan heerlijk mogen getuigen! Zoals een adelaar zich verheft op zijn vleugels, zo heeft Jesaja op de vleugels van het geloof in de toekomst mogen blikken. Hij ziet twee dingen. In de eerste plaats ziet hij de boom van David geveld. Er blijft van dat koningshuis niets over dan een afgehouden tronk. Dat is het oordeel van God over de koningen van Juda, die zelf koning wilden zijn.

Die koningen zijn een beeld van ons bestaan van nature: God van de troon, en wij erop. En nu zegt God: "Die troon van David zal vacant zijn." De boom van David wordt uitgeroeid met wortel en tak.

Nee gemeente, toch niet! Er blijft wat van over: een afgehouden tronk. En daaruit zal een rijsje voortkomen. Dat is het tweede dat Jesaja heeft mogen zien. Uit die kale tronk komt een groen twijgje tevoorschijn. Zo was het ook gebeurd in de dagen van Isaï, de vader van David, toen er nog niets te zien was van een heerlijk koninkrijk. Het zal nu nog eens gebeuren. Het dorre, uitgebloeide geslacht van Isaï zal tot nieuw leven komen in Jezus Christus, de nieuwe Kroonprins, Die de troon van Zijn vader David beklimmen zal, "want er zal een Rijsje voortkomen uit de afgehouden tronk van Isaï."

Gemeente, dat is de trouw van Gods verbond. God maakt in Christus een nieuw begin, waar alles is afgesneden. Naar de mens gesproken, heeft dit begin niet veel te betekenen. Het zal

maar een "Rijsje" zijn, zonder gedaante of heerlijkheid. In hoofdstuk 53 zegt Jesaja: "Want Hij is als een rijsje voor Zijn aangezicht opgeschoten, en als een wortel uit een dorre aarde." Maar het is wel een levende Wortel.

Dat kan van ons niet gezegd worden, gemeente. Want door Adam is heel het menselijk geslacht verstorven tot in de wortel toe, dood in zonden en misdaden. Daar zal nooit meer leven uit voortkomen. Zijn we dat al aan de weet gekomen, dat we niets anders zijn dan dode takken, niets anders dan dor hout, dat waard is om verbrand te worden?

Als het voor ons niet meer kan, wat wordt dan het wonder groot, dat er hier gesproken wordt van een andere Wortel; een Wortel met levenskracht, omdat Hij opbloeit uit de eeuwigheid en vastligt in het welbehagen Gods.

*"Vraagt gij Zijn naam? zo weet
dat Hij de Christus heet,
Gods eengeboren Zoon,
Verwinnaar van de troon!
De zeeg' is Hem beschoren."*

Hij is Koning, dat leest u in vers 3, 4 en 5. Hij is een barmhartige Koning, een rechtvaardige Koning. Wij zien aan wat voor ogen is, maar deze Koning ziet het hart aan. Hij zal altijd Zijn hand tot de kleinen wenden, de armen en de ellendigen, ook in maatschappelijk opzicht. Het gaat in Gods Koninkrijk niet alléén over geestelijke nood, het gaat ook om maatschappelijke nood. Daar is niet alleen het profetisch getuigenis, maar daar is ook het priesterlijk betoon van barmhartigheid:

*"'t Is de Heer', die 't recht der armen,
der verdrukten gelden doet."*

Maar... "Hij zal de aarde slaan met de roede Zijns monds, en met de adem Zijner lippen zal Hij de goddeloze doden." Dat is de andere kant. Hij zal wel *"aan armen, uit gená Zijn hulpe ter verlossing tonen"*, maar Hij zal ook *"verbrijzlen wie verdrukt."*

Dan zal het meevallen voor de zachtmoedigen. Zij zullen het aardrijk beërven, maar "een onbarmhartig oordeel zal gaan over degene, die geen barmhartigheid gedaan heeft" (Jac. 2 : 13).

Gemeente, wat zal dan ons einde zijn?

Kom, buig dan nog uw hoofd onder het juk van deze Koning. Hij zegt: "Mijn juk is zacht en Mijn last is licht", en: "Leert van Mij, dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart."

Dát is de grondwet van Zijn Koninkrijk: *zachtmoedig zijn en nederig van hart*. "Men zal nergens leed doen noch verderven op de ganse berg Mijner heiligheid", en: "De wolf zal met het lam verkeren."

Wat zijn we daar nog ver vandaan! Ds. Van Reenen zegt ergens: "Het schááp kan soms niet met het lam verkeren." Er zijn schapen die elkáár niet kunnen uitstaan ... Men zal elkander leed doen, zeer veel leed doen op de ganse berg Mijner heiligheid.

De Heere komt daar een keer op terug. Maar laat tot troost van de slachtschapen Christi mogen gezegd worden: "En een zoogkind zal zich vermaken over het hol van een adder, en een gespeend kind zal zijn hand uitsteken in de kuil van de basilisk."

Zo tekent Jesaja met beelden uit het gewone leven de komst van Gods heerlijk Koninkrijk op deze donkere wereld. Eenmaal zal "alles door de vrede bloeien, waar twist en wrok verdwijnt."

Het verloren paradijs is dan weer terug. Ja, nog meer: "Het oude is voorbij gegaan, ziet het is alles nieuw geworden." (2 Cor. 5 : 17): Dán zal de aarde vol zijn van kennis des HEEREN.

De berg Sion zal veel te klein zijn om dat grote heil te kunnen bevatten. Er zal van ,de berg Sion een rivier stromen, vól water. En die rivier zal buiten de oevers treden van het land Kanaän, zodat de aarde niet alleen vol zal worden van de héérlijkheid des HEEREN, maar ook van de kénis des HEEREN.

Wat is nu het geheim van de komst van dit Koninkrijk? Dat geheim ligt in de Koning van dit Rijk, in Jezus Christus. Laat dit gezegd zijn: Een theologie waarin veel gesproken wordt van het Koninkrijk Gods, maar waarin niet gesproken wordt van de Kónig Gods, waarin verzwegen wordt de ingang tot Zijn Koninkrijk, de weg van wedergeboorte en heb persoonlijk deel krijgen aan de Koning: zo'n theologie is bedrieglijk. *Buiten Jezus is er geen leven, maar een eeuwig zielsverderf.* Persoonlijke bekering is voor ons de weg, en is ook voor de heidenen de weg. Zij zullen vragen naar de Banier der volken. Wanneer? "Te dien dage", als zij de Koning zien optreden in Israël en als zij het geluk zien van Gods kinderen, dán zal de volkerenwereld naar Hem vragen, éerder niet en ánders niet.

Dat heeft ons wat te zeggen, gemeente. Wat dan? Wel, de wereld zal nooit jaloers worden op de Kerk als men niet ziet de Koning van die Kerk. Dan zijn zending en evangelisatie een vruchteloze inspanning. Het maakt ook niet jaloers, als daar geen levende gemeente achter staat waarvan de buitenwacht moet zeggen: "Ziet toch, hoe lief zij elkander hebben."

Daarom wil ik u, bij alle goede berichten die we horen van het zendingsveld, bij alle goeds dat ons nog gelaten is, gemeente, eens een vraag stellen: "Wat zien de mensen hier in Nederland en wat zien zij in Zeist?" Is dat geen beschamende vraag voor ons?

Nochtans, "het zál geschieden te dien dage", dus als de Koning gezien wordt onder Zijn volk. Dat is de bemoediging, dat is de troost van onze tekst. Het zál toch geschieden dat er heidenen zullen vragen naar de Wortel van Isai. God staat er voor in! Zendingswerk is uiteindelijk geen werk van mensen, het is Gods werk. Het is dan ook opvallend dat er in onze tekst niets staat over de zendelingen en niets over de kerk.

Daar is wél sprake van "de banier der volken" "de Wortel van Isaï" en er wordt ook gesproken van "de heidenen", maar er staat niets over de zendingarbeiders. Dat moet ons bescheiden maken; dat moet ons zelfverloochening leren. Kerk en zending worden er wel bij betrokken, maar alleen in de dienstknechtsgestalte: "Een klein jongske zal ze drijven." Dat is het jongske van de Kerk, het jongske van de zending. Dat zal de heidenen drijven, niet naar zichzelf, maar naar de Wortel van Isai, de banier der volken. Niet wij zullen vrucht dragen, maar Hij zal het doen. Het welbehagen des HEEREN zal door Zijn hand gelukkig voortgaan. Dat is ook in 1981 geen twijfelachtige of achterhaalde zaak. Er zál vrucht komen, uit Hem, want "een Scheut uit zijn wortelen zal vrucht voortbrengen." Er zal tóch een volk komen, dat naar God gaat vragen, een volk dat gaat vragen naar "de Banier der volken."

2. Daar letten we op in onze tweede gedachte: **Zijn volk**

"Want het zal geschieden ten zelve dage, dat de heidenen naar de Wortel van Isaï, Die staan zal tot een banier der volken, zullen vragen."

Wat we hier zien, is niet minder dan een Zionisme der volken, een pelgrimstocht naar Sion. Een lange stoet heidenen trekt op naar Jeruzalem, het centrum van de volkerenwereld. Niet ten strijde, als in Jesaja 5; deze stoet trekt ongewapend op, Hém smekend om de vrede: "En vele volken zullen heengaan en zeggen: Komt laat ons opgaan naar de berg des HEEREN, tot het huis van de God Jacobs, opdat Hij ons lere van Zijn wegen, en dat wij wandelen in Zijn paden" (Jesaja 2 : 3).

Het is een wonderlijke gedachte, dat de heidenen zullen vrágen naar "de Wortel van Isaï, Die staan zal tot een banier der volken." Daar is toch niemand die naar God vraagt, en daar is toch niemand die Christus zoekt? Hoe kan dan van Hem gezegd worden, dat Hij "de Wens aller heidenen" is? Is het dan toch waar, wat er in dat kerstlied over de Heere Jezus gezongen wordt:

"O, 's werelds hoogst verlangen,

des sterv'lings zaligst goed?"

Nee, gemeente, want niemand heeft Hem nodig. Er wordt wel gezocht naar heil en vrede, ook door de heidenen; er wordt wel gevraagd naar een heiland, een vrededorst, maar niet naar dé Heiland, dé Vrededorst, Die met doornen is gekroond. Geen mens begeert Hem. En toch staat er, dat de heidenen naar Hem zullen vragen.

Hoe moeten we dit verstaan? Wel, als een antwoord op wat God doet, als een antwoord op de verlossing van het volk des Heeren: "Het volk dat u niet kende, zal tot u lopen, om des HEEREN uw Gods wil, en om des Heiligen Israëls wil, want Hij heeft u verheerlijkt" (Jesaja 55 : 5).

Eenvoudig gezegd: de heerlijke verlossing van het volk des HEE-REN maakt zo'n onweerstaanbare indruk, dat de heidenen niet kunnen wegblijven. Zij worden aangetrokken door wat God doet; zij moeten komen in de laatste dagen.

Zie ze komen! In verwondering vragen zij wat er aan de hand is bij het volk Israël: "Wat is er toch gebeurd bij jullie? Kom, vertel het eens. Hier moet wat bijzonders aan de hand zijn. Jullie zijn een gelukkig volk. Jullie moeten een God hebben, Die de enige, de waarachtige, de levende God is."

Zó worden zij heilbegerig gemaakt, uitgelokt en aangelokt. Zij gaan naar God vragen omdat God naar hén vraagt dóór Israël heen, het is een eenzijdig Godswerk: "Ik ben gevonden van hen, die naar Mij niet vraagden; Ik ben gevonden van degenen, die Mij niet zochten; tot het volk, dat naar Mijn naam niet genoemd was, heb Ik gezegd' Ziet, hier ben Ik, ziet, hier ben Ik" (Jesaja 65 : 1). Deze verwachting van Jesaja is nog sterk Oud-testamentisch gekleurd; we lezen hier niet over een zendingsopdracht: "Gaaf heen in de gehele wereld" (Marcus 16 : 15). Het is hier nog altijd: "Kom, ga met ons en doe als wij." De beweging is nog steeds náár Israël toe. Straks na de opstanding van Christus, gaat het andersom; niet naar Jeruzalem tóe, maar vanuit Jeruzalem, tot aan de einden der aarde.

Dan zal blijken, dat de bekering der heidenen niet alleen het antwoord is op het werk van God in Zijn gemeente, maar dat het ook het antwoord is op de prediking van het evangelie aan alle creaturen. En daarom moet het Woord aan de heidenen gepredikt worden.

Voelt u de nood, gemeente? "Hoe zullen zij in Hem geloven, van Welken zij niet gehoord hebben?" (Rom. 10 : 14).

Wij worden vanavond uitgezonden als een nietig instrument in de handen van de almachtige God, om mee te mogen arbeiden aan de opbouw van Zijn gemeente in Izi. Wat zou het groot zijn als door onze arbeid heidenen zouden gaan vragen naar de Heere en Zijn sterkte; naar Hem, Die in onze tekst genoemd wordt "de Wortel van Isai." Dit is een bijzondere aanduiding voor de Heere Jezus Christus. In vers 1 is Hij genoemd "een Scheut uit zijn wortelen"; hier wordt hij genoemd "de Wortel van Isai." Hij is beide "Scheut" en "Wortel." Hij zegt: "Ik ben de Wortel en het geslacht Davids" (Openb. 22 : 16). Hij Is de boom en Hij dráágt de boom. Hij is de Zóón van David en de Héere van David. En Deze zal staan tot een banier der volken. Wat geeft dat een moed voor het zendingswerk. Immers, in vers 12 wordt gesproken van "een banier ónder de heidenen", opgericht voor de verstrooiden van Israël. Hier is Hij "een banier vóór de heidenen."

Een banier was een verzamelpunt voor het volk, met name voor het leger. Zo'n banier werd opgericht op een hoog punt, een heuvel bijvoorbeeld, als teken voor het leger; daar moest men zich verzamelen. Dit geldt volmaakt van Christus. Hij is opgericht als dé Banier, op dat hoge punt, de kruisheuvel Golgótha: "En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzo moet de Zoon des mensen verhoogd worden" - als de Banier - "opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe" (Joh. 3 : 14, 15).

In onze tekst worden de volken opgeroepen om zich te verzamelen rond zijn banier; zij worden opgeroepen om van koning te veranderen en om aan de goede kant te komen strijden. "Kust de Zoon opdat Hij niet toorne"! Onder deze Banier houdt de Heere appèl. Hier zal Hij wachten om

genadig te zijn. Hier zal alle man zich verzamelen die een schuldeiser heeft, wiens ziel bitterlijk bedroefd is. Daartoe laat de Heere Zijn woord prediken. Zoals de Kruisbanier geplant is op Golgótha, zo mag die banier ook ontrold worden in de prediking door de banierdragers van Christus.

Wat is het een voorrecht, een banierdrager van Christus te mogen zijn, want Hij zál staan. Dit zegt onze tekst. Wat er ook tegenaan loopt, Hij blijft staan. Al zou die banier worden neergehaald in Nederland - je kunt er weleens bang voor zijn; God verhoede het - dan zal hij zich des te heerlijker gaan ontplooien in Afrika. Zo wordt hij gedragen van het ene volk naar het andere. Dat werk zal doorgaan tot aan de voleinding der wereld. *Dan zullen de koninkrijken weer zijn van God en van Christus, de "Verenigde Naties" rond de Banier der volken.* In Hem alleen ligt weer de eenheid van het menselijk geslacht, dat verscheurd is in arm en rijk, in blank en bruin. Zij zullen vragen naar de Wortel van Isai, of zoals Paulus het zegt: "Op Hem zullen de heidenen hopen" (Rom. 15 : 12).

Het woord dat hier gebruikt wordt voor "vragen" betekent oorspronkelijk: raad vragen in het heiligdom, raad vragen in een noodsituatie. Ik denk aan deze versregels:

*"Mijn geroep uit angst en vrezen,
klimt tot God het Opperwezen."*

De heidenen zullen vragen naar de Wortel van Isai. Dat houdt in dat ze iets missen. Je zal toch nooit om iets gaan vragen wat je zelf nog hebt. Dan moet je ontdekt hebben dat je het kwijt bent. Die ontdekking is het wonder van Gods Geest. Die Geest maakt missende mensen, geen bezittende mensen. Hij brengt in het Godsgemis. Daar hebt u de noodsituatie. De Geest ontdekt aan de afgronden van onze verlorenheid.

Die Geest ontdekt ons eraan, dat we niet véél kwijt zijn, maar dat we God kwijt zijn. God kwijt is alles kwijt. Dit wordt de nood van een mens als de Heere in zijn leven komt. Hem te moeten missen en Hem toch niet te kunnen missen. Dat geeft een diepe smart in ons leven, want we gaan gevoelen dat we God kwijt zijn om eigen schuld. Onze zonde heeft een scheiding gemaakt tussen de Heere en onze ziel, waardoor Hij Zijn aangezicht moet verbergen. En toch is er zo'n hunkerend verlangen naar Zijn lieve gemeenschap. O, die hartelijke droefheid, dat bukken aan Zijn voeten, dat rondzwerven gelijk een hert dat verse wateren begeert.

Zitten er vanavond zulke missende mensen in de kerk, die zich hebben leren kennen als een heiden? Je hoeft niet in Afrika te wonen om een heiden te zijn. Je kunt je leven lang in de kerk gezeten hebben en toch een heiden zijn in jezelf. Dan zit je onder het Woord van God als een buitenstaander, als een mens die de Heere kwijt is. Een jongen die, of een meisje dat niet meer gelukkig kan zijn buiten de Heere, maar diep ongelukkig gaat vragen naar de Banier der volken. O, als die er vanavond zijn: hier is de Banier der volken, en dat voor heidenen!

*"Gij, die God zoekt in al uw zielsverdriet,
houdt aan, grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven."*

Het kan soms lang duren. Het kan zo onmogelijk worden, omdat geleerd moet worden dat God vrijmachtig is en dat wij het niet waard zijn. Als de Heere gaat spreken van Zijn recht, móet Hij ons verstoten. Het wordt zo'n wonder, dat ik niet reeds lang door de Heere vernield ben. Ik kan alleen maar, als een doemwaardig zondaar, mijn hoofd voor Hem in het stof buigen en zeggen: "Uw doen is rein, Uw vonnis gans rechtvaardig."

Juist dan, in de nacht van onze verlorenheid, als het voor ons onmogelijk wordt, als we als een heiden moeten wegzinken voor Gods aangezicht, dan wordt Christus ons dierbaar als "de Banier der volken", dan krijgt Hij waarde voor ons. "Wie Hem aanroept in de nood, vindt Zijn gunst oneindig groot."

Ik zie ze aankomen, van Oost en West en Noord en Zuid. Ik zal er u enkelen noemen:

Ruth, die het mag zeggen: "Uw volk is mijn volk, en uw God is mijn God" (Ruth 1 : 16);

de wijzen uit het oosten, die vragen: "Waar is de geboren Koning der Joden ?" (Matth. 2 : 2); de hoofdman over honderd, die zegt: "Spreek alleenlijk een woord en mijn knecht zal genezen worden" (Matth. 8 : 8); de Kanaänese vrouw, die pleit: "Ja, Heere, doch de hondekens eten ook van de brokskens die daar vallen van de tafel hunner heren" (Matth. 15 : 27); de Grieken die aan Filippus vragen: "Heer, wij wilden Jezus wel zien" (Joh. 12 : 21); een kamerling, een machtig heer van Candacé, de koningin der Moren, want: "Morenland zal zich haasten zijn handen tot God uit te strekken" (Ps. 68 : 32); een Macedonisch man, uitroepende: "Kom over in Macedonië en help ons!" (Hand. 16 : 9).

En nu zitten er in Izi ook van die Macedonische mannen. Het gebeurde nog niet zo lang geleden, dat een aantal mensen op één van onze zendingsposten kwam. Deze Izi's smeekten de zendingsarbeiders of het Woord van God ook in hun dorp zou kunnen worden gebracht; dat dorp was nog altijd niet bereikt met het evangelie. "O", zeiden ze, "kom over en help ons." En toen moesten onze zendingsarbeiders met droefheid in het hart zeggen: "We willen wel, maar we kunnen niet; we hebben geen mensen genoeg."

Gemeente, zou ons hart niet branden om heen te gaan in de wijngaard des Heeren? God maakt het waar in deze tijd, dat tien heidenen de slip zullen grijpen van één Joodse man, ja meer, dat ze de zoom mogen aanraken van dé Joodse man, de Heere Jezus Christus, Die de banier draagt boven tienduizend.

God maakt het waar, wat we samen gaan zingen uit Psalm 72 : 6

*"Ja, elk der vorsten zal zich buigen
en vallen voor Hem neer;
al 't heidendom Zijn lof getuigen,
dienstvaardig tot Zijn eer.
't Behoeftig volk, in hunne noden,
in hun ellend' en pijn,
gans hulpeloos tot Hem gevloten,
zal Hij ten redder zijn."*

3. Zijn rust. "Want Zijn rust zal heerlijk zijn", zegt onze tekst.

Zijn rust, gemeente! Het woord dat hier vertaald is met "rust", zouden we ook kunnen vertalen met "rustplaats." Het is een woord dat gebruikt wordt voor de rustplaats van een herder met zijn kudde, die rondzwerft door de woestijn, op zoek naar een plekje groen om te kunnen rusten. En zo brengt de Goede Herder, de Heere Jezus Christus, Zijn schapen naar Zijn rustplaats. Hij leidt ze in de weide van Zijn Woord. Daar zullen ook de heidenen in delen, want: "Ik heb nog andere schapen, die van deze stal niet zijn; deze moet Ik ook toebrengen; en zij zullen Mijn stem horen; en het zal worden één kudde en één Herder" (Joh. 10 : 16).

.. Zijn rust zal heerlijk zijn." Datzelfde woord wordt ook gebruikt voor de rustplaats van de ark, die na een lange omzwerving werd opgevoerd naar Jeruzalem, naar de tempel, want: "Dit is Mijn rust tot in eeuwigheid, hier zal Ik wonen, want Ik heb haar begeerd" (Ps. 132 : 14). Dit brengt ons al dichterbij de bedoeling van onze tekst, want de rustplaats van deze Koning, dat is ten diepste Zijn residentie, dat is Jeruzalem, dat is het koninklijk paleis, dat is de tempel des Heeren, het ware "Vredespaleis", waar de Koning Zijn volk ontvangen zal, waar de rust wordt geschonken en het vette van Zijn huis wordt gesmaakt.

"... Zijn rust zal heerlijk zijn."

Dat is dus het antwoord van de Heere op de vraag van die heidenen: Rust!

Zoekt u ook rust, gemeente?

"Ja", zegt u, "natuurlijk zoek ik rust."

Zoekt u Zijn rust? Of zoekt u een valse rust?

Van nature zoeken we allemaal valse rust, maar als we met God te doen krijgen, wordt de rust ons opgezegd. Dan komt er die heilige rusteloosheid, waarvan David gezongen heeft in Ps. 38 : 3

*"Rust, noch vrede wordt gevonden,
om mijn zonden,
in mijn beend'ren, dag of nacht."*

O, als hier nu van die rusteloze mensen in de kerk zitten, ballingen van God, daklozen en zwervers, die nergens thuis zijn, die door onweder worden voortgedreven en ongetroost zijn, hoor dan het evangelie: "... Zijn rust zal heerlijk zijn."

Christus heeft Zijn rustplaats in de hemel verlaten om op de aarde rond te zwerven in de rusteloosheid: "De vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge" (Matth. 8 : 20). Juist zó heeft Hij de rust verworven. En nu zegt Hij: "Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven." (Matth. 11:28).

Kom dan, o rusteloze zondaar in ons midden, kom dan, opdat u rusten mocht waar God heeft gerust, in het volbrachte werk van Christus, opdat u schuilen mocht in de wonden van Christus, waaruit een vrede neerdaalt die alle verstand te boven gaat. Hij zegt: "Kom en rust een weinig, want de weg zou voor u te veel zijn." Buiten Hem is er niet anders dan de eeuwige onrust, maar onder Zijn banier wordt het waar: "... Zijn rust zal heerlijk zijn."

Hij schenkt die rust weg, maar Hijzelf zal niet rusten totdat Hij de ganse zaak voleindigd hebbe. De ganse zaak! Want, gemeente, als u ooit iets heeft mogen proeven en smaken van de rust in Hem; dan begint de strijd pas goed. Een strijd die duurt tot de laatste snik. U komt nooit boven die strijd uit. U denkt erin te zullen ondergaan. Altijd weer moet u het verliezen. Soms wordt u die strijd moe. Maar ook dan blijft het voor u waar:

*"De Heer' is zo getrouw als sterk;
Hij zal Zijn werk
voor mij volenden" (Ps. 138 : 4).*

En het beste komt nog: "Er blijft dan een rust over voor het volk van God" (Hebt. 4 : 9). Dan pas wordt het volkomen waar: "... Zijn rust zal heerlijk zijn."

Deze boodschap nu mag gebracht worden in de onrust van Nigeria. De heidenen zullen vragen naar de Wortel van Isai, Die staan zal tot een banier der volken.

Als nu de heidenen zullen vragen naar de Banier der volken, zouden wij dan niet naar Hem vragen? Wat zal dat erg zijn, als straks de heidenen zullen voorgaan in het Koninkrijk der hemelen, en wij zouden worden buitengeworpen.

Kom, zeg het eens, hebt u al dienst genomen onder de Banier der volken? De banier van de wereld staat ook hoog opgeheven. Maar deze dienst, waarin reeds duizenden verslagenen zijn gevallen, is een harde slavendienst. Zijn dienst echter is een liefdedienst, die nog nooit iemand heeft verdrotten. De Koning zal het u echt niet kwalijk nemen als u deserteert uit het leger van satan.

Kom dan, meld u nog aan, smeeke maar of u aan Zijn voeten terecht mag komen als een verslagene van hart. Dan blijft er maar één schreeuw over: "O, God, wees mij, dé zondaar, genadig!" U hoeft dan niet vooraan te staan; als u alleen maar mee mag gaan.

Wie door schuldbesef getroffen en geslagen aan de voeten van die Koning terecht kwam, wordt niet verstoten. Ik hoor één van de ouderlingen zeggen: "Ween niet; zie, de Leeuw, Die uit de stam van Juda is, de Wortel Davids, heeft overwonnen" (Openb. 5 : 5). Dan mogen zij het hoofd in alle droefheid omhoog heffen en zeggen: "De liefde is Zijn banier over mij" (Hooglied 2 : 4). De smaadheid van Christus achten zij meerdere rijkdom te zijn dan alle schatten van deze wereld.

En éénmaal zal de strijd ten einde zijn. Straks zal er een schare die niemand tellen kan, rond de Banier der volken staan. Het is de schare die hier bedrukt, met tranen, heeft gezaaid. Zij zullen juichend vruchten maaïen. Zij zijn de Kruisgemeente, gekocht uit alle geslachten en talen en tongen en natiën... ook uit de Izi zullen er bij zijn, om Hem eeuwig groot te maken. De koningen der aarde zullen hun heerlijkheid brengen in dat nieuwe Jeruzalem.

En dan, gemeente, *dan zal de aarde vol zijn van de kennis des HEEREN*. Amen.

Dankgebed

TOESPRAKEN

Ds. C. Sonneveld:

Gemeente,

Naar de gewoonte van de gelegenheid wil ik graag enkele dankwoorden richten tot verschillende personen en instanties.

Allereerst richt ik mij tot mijn bevestiger, de plaatselijke predikant van de gemeente van Zeist, *Ds. Van Ekeveld*.

Hartelijk dank ik u voor de wijze waarop u mij hebt willen bevestigen in het ambt, maar meer nog voor het woord waarmée u me bevestigd hebt: "En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken."

Ik hoop dat ik dat woordje "moet" nooit vergeten mag, want in dat ene woordje ligt het welbehagen des HEEREN, de schrik des HEE-REN en ook de liefde van Christus. Mocht daarmee ons hart vervuld zijn wanneer we als zendelingen arbeiden, hetzij in Afrika, hetzij in Nederland.

De Heere stelle uw arbeid in de gemeente van Zeist tot een rijke zegen.

Dan het Curatorium van de Theologische School.

Ik wil u hartelijk dank zeggen dat u me in de gelegenheid gesteld hebt de opleiding in Rotterdam te volgen. Geestelijk en materieel ben ik u veel verschuldigd. Ik hoop dat deze dag voor u ook een dag van diepe dankbaarheid mag zijn. Dan gaat de kroon niet op het hoofd van mensen, maar op het Hoofd van de Koning der Kerk, Die arbeiders roept in Zijn wijngaard. Hij mocht het getal van de dienstknechten willen vermeerderen en Hij geve u het licht van Zijn Geest bij alle te nemen beslissingen.

De docenten van de Theologische School: Ds. K. de Gier, Ds. A. Vergunst en Ds. H. Rijksen. Helaas kan vanavond alleen de eerstgenoemde in ons midden zijn. Hartelijk dank voor de opleiding, voor de hulp, en ook voor het geduld dat u met me gehad hebt.

Dank ook voor de bijzondere medewerking bij het afronden van mijn doctoraal examen in Utrecht. Ik hoop dat u, samen met de huidige docenten, het goede van Jeruzalem mag zoeken. Dit is mijn hartelijke wens.

De studenten van de Theologische School, de leerjongeren van Christus. Ik hoop dat we dat zullen blijven, want dan blijven we op school en dan leren we het nooit. Zo alleen zullen we bruikbaar zijn in de handen van de Koning der Kerk. Ik hoop dat u dat veel zult ervaren, ook in het rondgaan door de gemeenten. "Hij, Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal."

Een persoonlijk woord wil ik richten tot mijn studiegenoot *Ds. J. J. Tanis, als vriend en als broeder*.

Geliefde broeder, vriendschap is zeldzaam, maar een broeder wordt in de benauwdheid geboren. Dat die broederlijke liefde moge blijven, door de liefde van de Oudste Broeder, de Heere Jezus Christus. Er zijn tussen ons banden gevallen waar God van weet, die de eeuwigheid zullen verduren. Geliefde broeder, de Heere zij met je en met je gezin. Hij zegene je in alle arbeid.

Een woord van dank aan de Zendingsdeputaten, voor het in mij gestelde vertrouwen en voor de hulp ook in de opleiding. Ik ben nu officieel bij u in dienst. Ik hoop op een broederlijke

samenwerking en ook op wat verdraagzaamheid. Zendingsmensen zijn lastige mensen en dit maakt de deputaten tot lastdragers. Ik hoop dat we samen lastdragers mogen zijn in Bijbelse zin.

De medewerkers van het Zendingsbureau dank ik hartelijk. U hebt - als ware verbindingstroepen - de lijn willen uitleggen naar Nigeria. De Heere zegene u en Hij behoede u.

In deze wens wil ik ook betrekken *de landelijke, regionale en plaatselijke Zendingscommissies*, alsmede de afgevaardigden van de andere Zendingsorganisaties die vanavond in ons midden zijn. Ik denk aan de G.Z.B., aan de zending van de Chr. Ger. Kerken, aan de Eben-Haëzerzending en aan de Sudan-United Mission.

De Kerkenraad en de Gemeente van Zeist; ik wil u hartelijk dank zeggen voor het beroep dat u op mij hebt uitgebracht. U hebt nu twee predikanten in dienst. Het is me tot blijdschap, dat ik vandaag aan uw gemeente mocht verbonden worden.

Toen indertijd de zendingsdeputaten mij vroegen aan welke gemeente ik dacht, heb ik meteen Zeist genoemd. Ik heb er een aantal jaren gewoond; het is ook de gemeente in wier midden eenmaal mijn overgrootvader als dienstknecht des Heeren mocht zijn; het is bekend dat er in deze plaats liefde is voor het werk der zending.

Ik hoop dat die liefde bestendig mag blijven en dat u mijnerzijds goede berichten van het zendingsveld mag ontvangen. Wij hopen voor ons vertrek nog nader afscheid te nemen van elkaar.

Een bijzonder woord van dank aan *de Regelingscommissie uit de Kerkenraad*. Ik ben diep onder de indruk gekomen van het vele werk dat u verzet hebt. U mag er vandaag de vruchten van zien. In het bijzonder ook hartelijk dank aan de koster met zijn trouwe help(st)ers en aan de organisten van deze dag.

De Gemeente van Zoetermeer, waar ik een tijdlang heb mogen verkeren. Een aantal vrienden daarvandaan is vanavond in ons midden.

Geliefde vrienden, wij bevelen u van harte aan de grote Herder der schapen. Zijn vertroosting in Christus Jezus zijn nooit te klein. De Heere zij u tot een schuilplaats in alle benauwdheid. Hartelijk dank voor al het meeleven dat ik van u ondervonden heb in een veelbewogen tijd.

En dan moet ik vanavond in het bijzonder denken aan de *familie Dieleman*. Dag en nacht hebt u ons bijgestaan in de voorbereidingen voor ons vertrek.

De Kerkenraden van andere plaatsen, mijn vrienden predikanten - ook uit andere kerken in ons vaderland -, alsmede de vertegenwoordigers van de plaatselijke kerken, waarvan wij Ds. Van de Weerd en Ds. Wisse opmerkten, u allen: hartelijk dank voor uw belangstelling.

Alle belangstellenden, vrienden en kennissen, hartelijk dank voor uw komst naar deze plaats op deze dag.

En dan tenslotte *de familie: ouders, broers en zusters van beide kanten en verdere familie*. Ik wil u allen hartelijk danken voor uw hulp, voor uw meeleven, voor uw liefde. Straks zijn we uit elkanders oog, maar niet uit elkanders hart - dát blijft.

Mijn oude grootmoeder, die in de gemeente van Zeist nog haar plaats mag innemen, u bent gekomen aan de avond van uw leven. U mocht dit vanavond nog meemaken. De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en Hij zij u genadig.

Ouders van beide kanten.

Geliefde ouders, we hebben veel aan u te danken, meer dan wij zeggen kunnen en meer dan u geloven kunt. U hebt veel met mij meegemaakt en het was allemaal niet zo mooi. Nu mag u vanavond dit meemaken: de herdersstaf opgenomen in de gemeente van Christus. We gaan u verlaten. God weet, of we elkander hier nog zullen terugzien. Wat ik u bidden mag: "Laat ons niet los in uw liefde en in uw gebeden."

Dan gaat u met ons mee en dan kan de Heere beter voor u zijn dan tien zonen en dochteren. *De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en Hij geve u Zijn vrede.* Hij mocht het vervullen in ons aller leven.

Een enkel woord nog tot *mijn vrouw*; ik kan er niet omheen. Ik zou dit willen zeggen: "We hebben elkaar mogen krijgen uit de Hand des Heeren."

Toen je mij hebt gekregen, kreeg je er het zendingswerk bij. Je hebt daar mee geworsteld, maar God heeft het stil gemaakt in je hart. Stil gemaakt voor Zijn aangezicht. De golven kunnen terugkomen, dat kan; maar in de weg, die de Heere ons aanwijst, kan het alleen maar goed zijn. Je moeder heeft je mogen kwijtraken aan de Heere, zoals een Hanna haar kind mocht afstaan aan de tempel, dat weet je. "En het jongske was zeer klein."

Je vader heeft er ons op gewezen, dat we ook in het huwelijksleven Gods hulp mogen ervaren, als we zulks allerminst zouden verwachten. Laten we dan heengaan in de troost dat Hij nooit beschaamt degenen die op Hem wachten.

Het zij zo.

Gemeente, door verschillende personen zal nu het woord worden gevoerd.

Ds. K. de Gier, namens de Theologische School en het Curatorium:

Ds. Sonneveld, curatorium en docenten zijn twee geledingen. Zij hebben een onderscheiden, elkaar soms overlappende taak: de zorg voor de studenten en hun opleiding. Er is bij ons blijdschap als de Heere iemand roept tot het predikambt of, zoals u, tot missionair predikant.

Bij het beluisteren van uw preek moest ik aan een andere tekst denken. Niet om kritiek uit te oefenen, die tijd is voorbij; ook niet om aan te vullen, want u staat nu in de volle ambtelijke bediening, maar wel als een bevestiging. Ik moest denken aan Psalm 2 : 6; daar staat: "Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, de berg Mijner heiligheid." En ook vers 8: "Eis van Mij, en Ik zal de heidenen geven tot Uw erfdeel, en de einden der aarde tot Uw bezitting."

Onze taak is afgelopen. U mag heengaan in de handen van Christus, over Wie u vanavond gepreikt hebt en waar het ook in Psalm 2 over gaat. Die Koning, gezalfd van de HEERE, moge met u gaan. Hij zorgt beter dan wie ook. Zijn bede moge uw werk zegenen. Hij gebruikt overal mensen als instrumenten in Zijn erfdeel.

Ons onderwijs omvatte in hoofdzaak de kerkelijke en ambtelijke vakken. U zult die daar nodig hebben. Ik was blij te horen dat u daar de basis gaat leggen voor de opbouw van een nieuw kerkelijk leven. Moge daar een zuiver Gereformeerd kerkelijk leven ontstaan, gegrond op Gods Woord.

De Heere ga met u, met uw vrouw en met uw gezin. Hij stelle u tot een rijke zegen. De Heere ontferme Zich over u in alle noden.

Ds. J. van Haaren, namens de Classis en de Partikuliere Synode Oost:

Geliefde broeder, dominee Sonneveld, ons is verzocht u welkom te heten namens Classis en P.S. Dat is eigenlijk een vreemde zaak, want u zult - denk ik - nauwelijks met ons omgaan. Over een dag of veertien hoopt u reeds te vertrekken. Eigenlijk zou ik u moeten uitwiven. Een hartelijk "vaarwel" zou meer passen dan een "welkom."

Broeder, ik wil zowel het een als het ander doen. Ons vaarwel steunt op een hartelijk welkom.

De predikanten in classis en synode kennen u nauwelijks. U ging rond om te spreken en vanzelf zullen ze naar u geïnformeerd hebben. Zij hebben zich verblijd hierover, dat er goede geruchten over u verspreid werden. Toch is het welkom gebaseerd op een gebeurtenis, een ontmoeting, namelijk de laatst gehouden classisvergadering in Utrecht, waar ook deputaten van de P.S. bij aanwezig waren.

U hebt toen uw peremptoir examen afgelegd, met meer dan goed gevolg. Wij zijn met en over u blij en verwonderd geweest, maar om 's Heeren wil; om Gods werk dat openbaar kwam. En dat geeft een band. De Heere heeft getuigenis gegeven. Hij was in ons midden, dat weet u zelf ook.

Toen u na uw preek "amen" zei, stond de classis op als hadden zij een kerkdienst meegemaakt en als wachtten zij nu op het uitspreken van de zegen. Dat was veelzeggend!

Ik spreek niet persoonlijk, hoewel het mij persoonlijk ook geldt: Er zijn toen banden gevallen, broeder Sonneveld. Op grond nu van die banden wil ik u een hartelijk welkom toeroepen; als u bij ons komt bent u welkom, zult u zich thuis gevoelen.

Op grond van dit welkom wens ik u toe, dat het u goed moge gaan; dat de Heere met u mee moge trekken en dat de Heere uw werk moge zegenen. U kunt ervan verzekerd zijn dat de classis Utrecht en de synode Oost met u zullen meeleven, niet het minst in de binnenkamer. Dat wij daar voor elkaar zouden zuchten en elkander Gode zouden bevelen. De Heere zij u goed en nabij. Van ganser harte hoop ik, dat wij straks ook vanuit Nigeria goede geruchten mogen vernemen, anders nog - goede geruchten van uw Zender. Wij hopen dat u hetzelfde zult mogen zeggen als David: Hij bemerkte dat de Heere zijn koninkrijk bevestigd had. Mocht u straks merken dat God uw werk wil zeggen tot verheerlijking van Zijn naam en tot welzijn van velen.

Zo zij het.

Ds. P. Blok, namens de Zendingsdeputaten en de L.Z.C.:

Geliefde jonge broeder, toespraken na een intrede kunnen de kracht van de bediening van het gesproken woord soms wegnemen. En toch... nu ik u hier zo zie staan, moet ik zeggen dat de Heere met ons deputaatschap en met ons zendingswerk de weg gehouden heeft, die Hij altijd met Zijn Gemeente houdt: Hij werkt door de onmogelijkheid.

Aan de historie van ons werk kunnen wij niet geheel voorbijgaan. Toen wij uitbreiding zochten, ontdekten we een zwarte plek in het Izi-gebied in Nigeria Uw bevestiger heeft daar vanmiddag even op gewezen. We zijn daar toen begonnen en de Heere heeft een open deur gegeven. We hebben daar de mogelijkheid gezien tot opbouw van een stuk eigen kerkelijk leven. En met de mogelijkheid begonnen ook de moeilijkheden, de zorgen.

Aan eigen kerkelijk leven is de ambtelijke bediening verbonden. Die konden wij niet vervullen. Vaak hebben wij de Heere lastiggevallend of Hij in deze nood wilde voorzien. Het was ons als een wonder dat de Heere Uw jonge hart neigde niet alleen tot Zijn dienst, maar in het bijzonder tot de dienst van de uitbreiding van Gods Koninkrijk onder de heidenen.

En daarom zeg ik nu m'n lieve broeder, onze vierde zendingspredikant: "De Heere heeft wonderlijk gehandeld." Wat de toekomst zal brengen, weten we niet. Op dit moment moet ik denken aan enkele woorden die mijn broer, die hier ook in Zeist gestaan heeft, mij toevoegde bij mijn bevestiging in Dirksland.

Hij zei: "M'n jongen, je gaat nu werk doen, dat hatelijk is voor je vlees." Ik begreep toen niet wat die woorden inhielden. Zij hielden in: een kinderlijke gehoorzaamheid beoefenen in wegen die tegen onze gedachten ingaan, en in strijd zijn met onze vleeselijke verwachtingen; kinderlijk gehoorzaam zijn achter Hem aan, Die Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft.

Dit betekent in de tweede plaats ook: knechtelijke gehoorzaamheid. Dat geeft armmakende genade. Ik hoop dat de Heere u die toch veel verlenen mag.

Er is in het Izi-gebied een hunkerend volk. Wij hebben daar - zoals u weet - de eerste heidenen gedoopt, de eerstelingen. De Heere heeft daar op een bijzondere wijze waar gemaakt, waar u vanavond over gesproken hebt.

Ik hoop dat u daar een goede ingang zult hebben en dat wij, deputaten en u, samen dienende mogen zijn in de taak waar uw bevestiger zo duidelijk op gewezen heeft: de voltooiing van Gods eeuwige raad. In de toebrenging van het heidendom worden de ruisingen vernomen van de voetstappen van Hem, Die komen zal om de aarde te richten.

U hebt in het pastorale gesprek dat we enkele dagen geleden zo broederlijk voerden, gezegd, dat u hoopte daar een Moorman tegen te komen. U zult ze daar tegen komen, dat weet ik. U zult er uw hart aan kwijt raken. U zult er iets voelen van een verbondenheid, die u vervullen zal met heimwee naar de voltooiing van Gods Koninkrijk.

Een dan heb ik nog een gedachte, een persoonlijke gedachte. Vanmiddag, na afloop van de dienst, zag ik in de kerkenraadskamer al die foto's van overleden en nog levende predikanten die hier in Zeist dienst gedaan hebben. Toen dacht ik aan de dure toezegging die de Heere eenmaal aan Zijn knechten gedaan heeft. Over hun leven kunnen grote stormen komen. Dat hoort er bij. De voetstappen van de Meester drukken, dat geeft ook drukwegen te aanvaarden. Maar toen ik die foto's zag, dacht ik: "Wat heeft God Zijn beloften heerlijk vervuld." Hij heeft immers gezegd:

*"Daar zullen zij, Gods knechten, met hun zaad,
zij, die Zijn naam beminnen, erflijk wonen."*

Dat heeft de Heere in uw jonge leven waar gemaakt. Mogen die toezeggingen Gods ook daar in het Izi-gebied voor u en uw jonge gezin een kracht Gods zijn. Uw gezin zal zorgen krijgen en offers moeten brengen. Pleit dan op deze belofte. Mocht u de vreugde beleven dat niet alleen gezien zou worden de toebrenging van vervreemde heidenen, maar ook de vervulling van deze belofte in uw eigen jonge gezin.

Het ga u goed, jonge broeder!

Mevrouw Sonneveld, we hebben enkele keren met u kennis mogen maken op ons deputaatschap. Uw man heeft gezegd, dat je met hem ook de zending moest aanvaarden. Ik kan mij indenken wat dat voor u betekent heeft.

Ik kan mij indenken dat heel uw jonge hart daartegen in opstand gekomen is. Maar als God naar Zijn eeuwige raad uw man gebruiken wil om wat paar'len te hechten aan die gezegende Middelaars-kroon, en u mag samen die vrucht zien, dan is Hij die God, Die nog nooit beschaamd heeft het geroep van Zijn ellendigen.

Hij geve u daar samen een gezegende tijd.

Ik wil ook denken aan uw ouders. Het is nogal wat, uw jongen daar te zien staan; uw kind afgezonderd te zien tot de dienst des Heeren. Wat heeft de Heere bewogen om naar Zijn vrijmacht om te zien naar onze kinderen. Er is geen grotere vreugde in het ouderhart mogelijk, dan dat we de plantingen van Gods lieve Naam mogen zien in onze kinderen. Deze vreugde heeft God u willen geven. Ik heb tegen uw jongen gezegd: "Gods knechten met hun zaad." De Heere geve u, ook wanneer u hem los mag laten, hem kwijt te raken aan die God, onder Wiens vleugelen hij toch zo oneindig veilig is.

Ik denk ook aan uw lieve grootmoeder. Wij kennen elkaar reeds van vroeger. Wij hebben bij u gelogeed. Er zijn banden; zij waren er ook met uw lieve man. Het kroost van het kroost, het zaad van het zaad.

De Heere gedenke u samen naar de trouw van Zijn verbond. Dit waren zo maar enkele wensen van een zendingsdeputaat.

Ds. A. Elshout, als persoonlijke vriend en voorganger in Izi:

Broeder Sonneveld, ik lees in Psalm 96: "Zingt de HEERE een nieuw lied."

Daar is vandaag stof voor. Er is blijdschap in Izi. Zij weten dat u hier vandaag bevestigd bent, evenals het zendingsteam het weet. Toen ik zei, dat ik niet meer terugkwam, was er verdriet. Maar... ik heb ze gezegd: "Er komt een andere, zelfs een betere."

"Zingt de HEERE een nieuw lied."

God heeft een pad gebaad door woeste baren en brede stromen. Twintig jaar geleden werd het besluit genomen om in Nigeria zendingswerk te gaan verrichten. Wij wisten in 1961 dat wij geen kerkelijk leven konden gaan opbouwen zoals wij dat wensten. Maar we deden wat onze hand vond om te doen, in de hoop dat God een weg zou banen voor de opbouw van een kerkelijk leven volgens de Gereformeerde Kerkorde. En nu is er wat dat betreft grote blijdschap op deze dag.

"Zingt de HEERE een nieuw lied."

Er zijn, zoals Ds. Blok reeds gezegd heeft, in Izi mensen, die vragen naar de Wortel van Isaï. Ik kan ook bevestigen dat er Izi's zijn, waarmee u zich verbonden zult weten.

Maar als u er zult zijn, zult u waarschijnlijk gauw van veel romantiek verlost worden. Wij mensen hebben vaak romantische gedachten van het zendingswerk. Maar ook daar vragen de mensen van nature niet naar de Wortel van Isaï. God wil echter onze arbeid zegenen.

"Zingt de HEERE een nieuw lied."

Bij de handoplegging vanmiddag, heb ik u déze woorden meegegeven uit Psalm 96: "Boodschap Zijn heil van dag tot dag." Dat is wat anders dan klagen over extra zweetdruppels en klagen over ontberingen op het zendingsveld.

Neen... zingt... boodschap. Vertelt onder de heidenen Zijn eer. Het zijn dezelfde woorden, broeder, die de Heere mij op mijn hart gebonden heeft toen mij gevraagd werd om enige tijd onder de Izi's te gaan werken. Vandaar dat ik ze nu maar aan u overgeef. Daarom vond ik het fijn en groot dat ik vanmiddag aan de handoplegging heb mogen deelnemen. Ik heb het werk werkelijk aan u mogen overdragen.

"Boodschap; vertelt..."

Ik heb er met veel genoegen dit werk mogen doen, met innerlijk genoegen, van dag tot dag. Vertelt u daar maar hoe goed God is voor een slecht mens, om Christus' wil, Die arm is geworden daar Hij rijk was, opdat Hij armen met goederen zou vervullen.

U zult in het nieuwe leven, dat u daar gaat leiden, paden bewandelen die u hier nog nooit bewandeld hebt. Maar én in Nederland én daar betoont God Zijn welbehagen aan hen die nederig naar Hem vragen. Dat heb ik zelf ondervonden. Hij, Die trouw is, heeft beloofd: "Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten."

Dit geldt ook voor uw vrouw en voor uw ouders en schoonouders. Mijn vrouw en ik weten ook wat het is om kinderen op het zendingsveld te hebben. Het is soms niet eenvoudig. Maar er is ook een andere kant. Zij kunnen beter daar dát werk doen, dan dat zij in Nederland zich op wegen zouden bevinden waar ze niet horen.

Ouders en grootmoeder, ik kan u verzekeren dat God daar ook leeft. Hij werkt daar ook. In Zijn handen zijn ze veiliger dan in de onze.

"Zingt de HEERE een nieuw lied; boodschap Zijn heil van dag tot dag." De Heere zegene en sterke u, tot roem van Zijn naam.

Ik dank u.

Dhr. C. J. Meeuse, namens de studenten van de Theologische School:

Geliefde vriend en broeder, in de eerste plaats wil ik je hartelijk dank zeggen voor de vrienden- en broederbanden die je gelegd hebt op de school; persoonlijke banden en banden door het werk dat ons is opgelegd: dienstbaar te zijn aan de komst van Gods Koninkrijk.

We hopen dat deze banden bestendig zullen worden, zo, al worden de vriendschapsbanden gerekt, dat dan toch inzonderheid de broederbanden ons zullen bewegen om je werk, als we van week tot week voorgaan in de gemeenten, de Heere voor te leggen en te bidden om Zijn zegen.

We willen je, nu je van ons gaat ook een wens meegeven. Daarbij betrekken we nadrukkelijk ook je vrouw en kind.

Wat zullen we je toewensen? Zullen we je moed, kracht, wijsheid, inzicht, doortastendheid toewensen, zoals men dat elkaar in de wereld toewenst?

Je hebt vanavond beleeden dat je jezelf niet toevertrouwd bent. Als Gods Geest in ons werkt vergaat ons de kracht, ontzinkt ons de moed, ontbreekt het ons aan inzicht, ervaren wij dat het licht dat in ons woont, duisternis is, dat onze wijsheid dwaasheid is en dat het werk ons bij de handen afbreekt.

Ik wens je daarom iets anders toe, waardoor je toch moed, kracht, wijsheid, inzicht en doortastendheid zult krijgen: de nabijheid van de Koning van de Kerk.

Gods Geest ontledigt en maakt arm, altijd weer. Maar met een doel: *opdat de Koning gestalte zou krijgen*; opdat we Zijn schatten zouden begeren, uit Zijn volheid zouden bediend worden, ja, Zijn gemeenschap zouden ervaren.

Die nabijheid Gods in Christus wensen we je van harte toe. Dan zal Hij betonen de moed en kracht te willen geven en de sterkte te vermenigvuldigen aan degenen die geen kracht hebben. Dan zullen we in Zijn licht hét Licht zien.

Dat zal niet altijd je deel zijn. Hij bedekt Zijn aangezicht soms, om verschillende oorzaken. Mensen kunnen - denk aan Zacheüs - ons het gezicht op de Koning ontnemen. Dat zal hier in Nederland weleens zo geweest zijn, dat zal ook in Izi weleens het geval zijn. Het kunnen onze eigen afmakingen zijn; het kan Zijn wijze raad zijn om ons te meer afhankelijk te maken.

Maar dan heb je wat meegekregen: het Woord, dat je anderen mag voorhouden, zal ook voor jezelf een stok en een staf zijn, om je te vertroosten in het dal ook van de schaduwen des doods. Het Woord zal je moed en kracht geven om verder te gaan. Dat is het Woord waarvan Christus Zelf zei: "Onderzoek de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben, en die zijn het die van Mij getuigen."

Ik herinner me, dat ik op school eens een preekvoorstel deed over een tekst uit Psalm 119: "Indien Uw wet niet ware geweest al mijn vermakings, ik ware in mijn druk al lang vergaan."

Ik herinner me ook de opmerking die ik daarbij van je kreeg. Je zei: "Je hebt er zo weinig de andere teksten uit die Psalm bij betrokken." Ik heb de schets nog eens opgezocht en je raad opgevolgd. Toen viel mijn oog op een tekst, die ik je nu zou willen meegeven, en wel deze. "Uw inzettingen zijn mij gezangen geweest in de plaats mijner vreemdelingschappen."

Als het dan eens donker wordt, zoek dan Hem, Die in de weg der middelen nóg wandelt in het gewaad van Zijn Schrift. Als wij die gezangen mogen zingen in de plaats onzer vreemdelingschappen, dan verwachten wij Hem. Hij zal Zich dan niet onbetuigd laten.

Als je Zijn gemeenschap ervaart, word je veranderd naar Zijn beeld. En dat maakt Gods knechten vruchtbaar: gelijken op de Meester. Hij is niet van hen afhankelijk, evenwel behaagt het Hem te werken door Zijn knechten die op Christus mogen gelijken. Degenen die niet op Hem gelijken staan Hem tegen.

Mocht je daarom voor jezelf nog vaak dat gebed uitspreken, dat je in de dienst niet meer zult uitspreken: "O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk." Dan zul je tot zegen zijn. Dan zal Zijn naam worden geheiligd. Dan zal Zijn koninkrijk komen.

Gemeente, we willen dominee Sonneveld en zijn vrouw nu staande toezingen

Psalm 121 : 2 en 4.

Ds. C. Sonneveld:

Ik wil allen bijzonder hartelijk dankzeggen voor de goede woorden die gesproken zijn. De Heere mocht ze vervullen naar Zijn rijkdom in Christus.

Zingen Psalm 90 : 9

Zegen.

1. De verdrukking van Israël in Egypte.

Gepreekt 2-10-2019. Ooltgensplaat

Zingen Psalm 139: 8, 9

Lezen Exodus 1

Psalm 74: 18, 19, 20

Psalm 105: 3

Psalm 68: 3

Gemeente

We willen onze aandacht geven aan een wonderlijke geschiedenis uit het Oude Testament. Een geschiedenis waarin duidelijk naar voren komt dat de duivel het altijd gemunt heeft op het levende kind. Dat betekent allereerst: het prille leven in de meest letterlijke zin van het woord, het ongeboren leven, het leven in de moederschoot. Het betekent ten tweede: het leven van het volk Israël, het Joodse volk van toen en nu. Het betekent in de derde plaats: het leven van Gods kerk, de kerk uit Jood en heiden. De satan heeft het immers altijd gemunt op het genadeleven dat de Heere werkt in mensenharten.

In dit alles gaat het de duivel om het levende Kind, het Kind met een hoofdletter, de Heere Jezus Christus. Maar juist daarom zal zijn aanslag mislukken en zal hij zelf ten onder gaan. Dat is de rijke troost voor de levende kerk. Is het ook onze troost? Mogen wij persoonlijk moed daaruit scheppen? Dan zullen we door genade iets van dat leven moeten kennen, het leven dat uit God is en dat nooit meer sterft.

De Heere zegene daartoe Zijn Woord, opdat dit leven gewerkt mag worden waar het wordt gemist en versterkt mag worden waar het wordt gevonden. Dan zal Hij ook de eer ontvangen!

De tekstwoorden, waar we met Gods hulp bij willenilstaan, kunt u vinden in het boek Exodus 1, daarvan de verzen 15 tot en met 21. We spreken over *de verdrukking van Israël in Egypte*.

1. Een helse vijandschap (vs. 15-16);
2. Een heilige ongehoorzaamheid (vs. 17-19);
3. Een hemelse goedkeuring (vs. 20-21).

1. Een helse vijandschap

Het ging goed met het volk Israël in Egypte. Vader Jakob was met zeventig mensen naar dat land afgereisd om daar met Jozef, zijn dood gewaande zoon, verenigd te worden. Inmiddels is Jakob allang gestorven en leeft ook Jozef niet meer. Uit Exodus 1:7 blijkt echter dat het nageslacht van Jakob zich enorm heeft uitgebreid. Dat is wat geweest! In de eerste tweehonderd jaar na Gods belofte aan Abraham was er nog maar weinig van te zien dat zijn zaad zou zijn als het zand der zee en als de sterren aan de hemel. Maar daarna ging het hard. Zo werkt de Heere wel vaker. Soms is er een tijd lang weinig te zien van de vervulling van Zijn beloften en is de verzoeking groot om te denken:

'Zouden Zijn beloftenissen

verder hun vervulling missen?

Vrucht'loos worden afgewacht,

van geslachte tot geslacht?' (Ps.77:5)

Er wordt weleens gezegd: ‘Gods molens malen langzaam’. En dat is waar! Maar er zijn ook tijden waarin de Heere doorzet op een krachtige wijze. Hier zien we het vóór ons. Onder Gods zegen groeit Israël uit tot een talrijk volk.

Het ging dus goed met het volk Israël in Egypte. Eigenlijk té goed. De nakomelingen van Abraham, Izak en Jakob begonnen zich thuis te voelen in dat vreemde land. Egypte was hun als de hof van Eden. Terwijl zij zich tegoed deden aan de vleespotten van Egypte en de vrucht van de Nijldelta, hing hun hart aan de afgoden van de Egyptenaren. Het ging dus *niet* goed met het volk dat naar Gods Naam genoemd was. Ze wilden eigenlijk niet eens weg uit Egypte. Ze moesten optrekken naar het beloofde land, maar ze voelden zich heel goed thuis in dit heidense land.

Maar gelukkig, toen greep de Heere in. Hij deed dat ongevraagd. Wat gebeurde er? Er stond een koning op die Jozef niet gekend had en ook geen enkele sympathie voelde voor de Israëlieten. Deze koning was geen Aziaat, zoals vorige koningen. Hij was een echte Egyptenaar. De groei van die vreemdelingen kon hij dan ook niet zien als een zegen, integendeel. Hij maakte zich zorgen, gróte zorgen zelfs. Stel je voor dat zijn volk werd aangevallen door een buitenlandse mogendheid, dan zouden de Israëlieten misschien de zijde van de aanvallers kiezen en zich tegen hem keren. Hij ging dat vreemde volk in Gosen zien als een soort vijfde colonne; anders gezegd, als potentiële verraders binnen de poort.

Zo kwam Farao, de nieuwe koning, tot een duivels plan.

Stapsgewijze wilde hij de kracht van Israël breken. Eerst onderwierp hij het volk aan zware slavendienst (vs. 11). Want ja, de koning was wel bang van hen, maar hij wilde hen ook niet kwijtraken. Hij kon hen mooi gebruiken als goedkope arbeidskrachten. Door dwangarbeid zouden ze bovendien uitgeput raken en geen energie meer overhouden om in opstand te komen. En daarom: wérken zouden ze! Voorraadsteden bouwen! Die nieuwe steden, Pithom en Raamses genaamd, kwamen te liggen aan de oostgrens van Gosen, op een afstand van ongeveer vijftig kilometer van elkaar. Zij moesten dienen als vestingwerken en als uitvalsbases voor de militaire veldtochten van de Egyptenaars. Ze moesten volgestouwd worden met wagens en voedsel. En de Israëlieten? Hun kracht zou langzaam maar zeker gebroken worden. Het volk zou ten onder gaan.

Dat laatste gebeurde echter niet, zoals we kunnen lezen in vers 12. Daar staat: *Maar hoe meer zij het verdrukten, hoe meer het vermeerderde en hoe meer het wies; zodat zij verdrietig waren vanwege de kinderen Israëls*. Zien we wat hier gebeurt? Het volk groeit tegen de verdrukking in! De opzet van Farao mislukt totaal!

Zo komt hij tot zijn tweede plan. Zoals Adolf Hitler niet alleen het lichaam, maar ook de geest van de Joden zocht te breken, zo wil de koning van Egypte hetzelfde doen. De Israëlieten moeten gaan arbeiden in leem en tichelstenen. Daarnaast moeten zij aan het werk op het veld. Het herdersvolk dat niet gewend is aan zware klei, moet nu gaan zwoegen in de landbouw en irrigatie. Met schepraderen moeten zij water putten uit de Nijl en daarmee het land bevoeien. Hun leven wordt bitter gemaakt met harde dienst, zo lezen wij.

En dan, ja dan komt het allerergste. Farao roept de vroedvrouwen bij zich en gebiedt hun om alle Hebreeuwse jongetjes onmiddellijk na hun geboorte te doden. Twee van die vroedvrouwen worden hier bij name genoemd. Het zijn Sifra en Pua. Er moeten er meer geweest zijn, maar waarschijnlijk woonden deze twee dichtbij het paleis en berustte bij hen de leiding. Hoe dan ook, de verdrukking wordt nóg zwaarder. Er is nu sprake van regelrechte vervolging. Het Joodse volk is ten dode opgeschreven. Wat blijft er over van een volk als er ten slotte geen jongens en mannen meer zijn? Kortom, Israël wordt hier met de totale uitroeiing bedreigd.

Hoe vaak is dat al het geval geweest, de eeuwen door! We horen vandaag de dag veel over Jodenhaat en antisemitisme. Hier in Exodus 1 is het begonnen. De Jodenvervolging barst los. De eerste pogrom vindt plaats. Egypte wordt één groot concentratiekamp voor het Joodse volk.

Wat de Heere reeds tot Abraham gezegd had in Genesis 15, wordt nu werkelijkheid. Israël wordt het voorwerp van een ongekende en onmenselijke wreedheid.

Maar er is nog een ander kwaad waar we vandaag helaas zoveel van horen. Het is de moord op ongeboren kinderen. Eigenlijk is dat nog erger. Werden In Egypte Joodse kinderen door anderen met de dood bedreigd, in het geval van abortus zijn het de eigen moeders of vaders die hun kind om het leven laten brengen. We lezen bij Jesaja: *Kan ook een vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over de zoon van haar buik?* (Jes.49:15) Hoe onnatuurlijk is dat! De rechtvaardige kent het leven van zijn beest. Hij zorgt goed voor zijn dieren. Is dan het leven van een kwetsbaar, ongeboren kind minder waardevol? Wat is het verschrikkelijk als zulke kinderen worden weggezogen uit de baarmoeder, worden verbrand met een zoutoplossing, uit elkaar worden gerukt door middel van een tang of op een andere wijze van het leven worden beroofd!

Zullen we bidden voor hen die daartoe zijn gekomen? Zullen we bewogen zijn met hen die, misschien onder druk van partner of ouders, die stap hebben gezet? Zullen we hen in de armen sluiten die daar achteraf zo'n spijt van hebben en nu met wroeging door het leven gaan? Zullen we zoeken hen te wijzen op Hem Die genade wil schenken aan boetvaardige zondaren en zondaressen, omwille van het bloed van Christus? Zullen we ook bidden voor vrouwen en meisjes die op het punt staan een verkeerde keuze te maken? Zullen we denken aan die moedige mannen en vrouwen die waken bij abortusklinieken en die proberen hen op andere gedachten te brengen? Zullen we met raad en daad hen bijstaan die ervoor kiezen hun kindje te houden? Zullen we de organisaties steunen die zich hiervoor met liefde en toewijding inzetten? Zullen we onze stem geven aan politici die zich onvoorwaardelijk inzetten voor het ongeboren leven? Zullen we de binnenkamer ingaan om te roepen tot God voor ons arme volk en deze nood aan de Heere voorleggen? En zullen we in deze strijd doen wat onze hand vindt om te doen, in stilte en in het openbaar?

Exodus 1 is een aangrijpend hoofdstuk. Het laat zien waartoe de gevallen mens in staat is. Och, wat hier gebeurt, is niet alleen onmenselijk, maar ook duivels. Farao denkt slim te zijn en te handelen uit strategische overwegingen, maar daarachter zit de satan. Heeft de Heere niet gezegd: *Ik zal vijandschap zetten tussen u en tussen deze vrouw, tussen uw zaad en tussen haar zaad* (Gen.3:15)? Zou de Messias niet uit het Joodse volk worden geboren? Zou Hij niet Gods eer verhogen en de zaligheid verwerven? Het is duidelijk waar het de duivel hier om te doen is. Hij wil het behoud van verloren zondaren verijdelen en daarin ook de verheerlijking van Gods Naam.

Daar is de vorst der duisternis steeds mee bezig geweest, zelfs nadat de Heere Jezus was geboren. Ook toen ging het om het levende Kind. Ook toen gebruikte hij daarvoor een aardse machthebber. Herodes, de Farao van het Nieuwe Testament, zocht de jongste kinderen van Bethlehem te doden. Waar ging het hem om? Het ging hem om de Zaligmaker, de Messias, de Koning der Joden. Het is precies zoals Johannes het zag in Openbaring 12. De draak stond voor de vrouw toen zij ging baren. Hij wilde haar Kind verslinden. Toen hij dat niet kon, wierp hij zich op die vrouw zelf en op haar zaad, haar kinderen.

Die strijd gaat door, ook nu. Christus heeft het gezegd vóór Zijn heengaan: *Indien u de wereld haat, zo weet dat zij Mij eer dan u gehaat heeft. Indien gij van de wereld waart, zo zou de wereld het hare liefhebben; doch omdat gij van de wereld niet zijt, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat u de wereld* (Joh.15:18-19). Weten wij persoonlijk van deze strijd? Of worden wij met rust gelaten? Dat zou geen best teken zijn. Dat zou erop kunnen wijzen dat wij al zo geassimileerd, zo verwereldlijkt zijn, dat de duivel van ons niet bang hoeft te zijn. We zijn hem niet eens de moeite waard.

Toch, ook vandaag is er nog een overblijfsel naar de verkiezing van Gods genade. Er is een volk dat de haat van de hel opwekt. Er is een kerk die voortdurend onder vuur ligt van hem die

een mensenmoordenaar is van den beginne. O, wat zou hij graag die kerk verwoesten! Hij heeft het met name op de jeugd gemunt, op de jonge mensen en de kinderen van de gemeente, het vrouwenzaad in uitwendige zin. De duivel richt zich altijd weer op het jonge leven.

Het is een strijd die niet alleen gevoerd wordt tussen de kerk en de wereld, maar ook een strijd die woedt *binnen* de kerk. Want het is niet alles Israël wat Israël genaamd wordt. Denk maar aan Ismaël en Izak. Denk ook aan Jakob en Ezau. Ook *dán* gaat het om het levende kind. Vergeten we het niet: de grenslijn loopt dwars door de kerk heen! De vijandschap die Farao openbaarde, leeft in ieder mensenhart. Al zijn we kerkelijk, al leven we netjes, ook wij staan van nature aan de verkeerde kant. Eigenlijk geloven we dat niet eens. Als kind kun je bijvoorbeeld menen dat je de Heere liefhebt. Wanneer je dan hoort dat de Joden Jezus hebben gekruisigd, kun je zelfs denken: dat zou *ik* nooit doen. Maar als de Heere licht geeft, ontdekkend licht, kom je er wel achter wat hier vanbinnen leeft. Dan ga je nazeggen wat Revius zei in een van zijn gedichten:

*'t En zijn de Joden niet,
Heer Jesu, die U kruisten...'*

Dan moet je zeggen:

*'Ik deed, door mijne zonden,
Hem al die jamm'ren aan!'*

Verstaat u dat? Och, als de Heere Zijn liefde uitstort in uw hart, wordt de vijandschap in beginsel gebroken. Dan wordt een nieuwe mens geboren. Ja, dan stemt u met de dichter van Psalm 18 in: 'Hartelijk zal ik U liefhebben, o Heere, mijn Sterkte!' En toch, de oude mens wordt nooit bekeerd. Op de bodem van ons hart leeft vijandschap, opstand en verzet. Daar heeft een mens geen erg in; daar moet hij aan ontdekt worden. Daar moet God Zelf aan te pas komen. Hoe doet de Heere dat? Dat doet Hij door de kracht van Zijn Woord en Geest. Maar Hij spreekt ook door Zijn daden. Hij slaat soms wegen in die u nooit gekozen zou hebben. O, dan kan het gaan briesen vanbinnen. Dan kan een blakende vijandschap oprijzen in het hart. Waarom leidt de Heere de Zijnen in zulke wegen? Omdat ze moeten leren dat *vijanden* met God verzoend worden. Geen vrienden, maar vijanden. Geen vrome mensen, maar goddeloze mensen. Wat een pijnlijke les is dat! Wat een les, ook voor Jezus' discipelen! Ze waren wel getrokken uit de duisternis. Ze hadden iets van het licht in Christus mogen zien. Maar ze waren nog zo blind voor de weg van de Borg. Ze zijn te pletter gelopen op de vloekheuvel Golgótha. Maar ze hebben ook het wonder mogen beleven dat goddelozen worden gerechtvaardigd om niet, alleen door het bloed van Christus. Wat groot is dat!

Gods volk is een gelukkig volk. Maar hun weg is niet altijd zo gemakkelijk. Ze moeten dikwijls tegenstand ervaren van anderen, ja zelfs wel van bloedverwanten en voormalige vrienden. Bittere vijandschap is vaak hun deel, zowel van de zijde van de wereld als ook van de vrome godsdienst. Vijandschap tegen het leven der genade en tegen de leer van Gods eeuwig welbehagen. Vijandschap die ten diepste duivels van aard is, zoals we dat ook kunnen zien in Exodus 1. En toch, te midden van dat alles houdt de Heere Zijn werk in stand en neemt Hij het op voor Zijn volk.

Dat brengt ons bij onze tweede gedachte.

2. Een heilige ongehoorzaamheid

De vroedvrouwen doen het niet. Ze moeten de Joodse jongetjes doden, maar ze weigeren daaraan mee te werken. Er staat in vers 17: *Doch de vroedvrouwen vreesden God en deden niet gelijk als de koning van Egypte tot haar gesproken had, maar zij behielden de knechtjes in het leven.* Ze zijn er diep van overtuigd: wij moeten Gode meer gehoorzaam zijn dan de mensen, zelfs als zo'n mens de machtige koning van Egypte is. Ze zijn dus

on gehoorzaam, *heilig* on gehoorzaam.

Nu is er ook een *ónheilige* on gehoorzaamheid. Die on gehoorzaamheid is al begonnen in het paradijs, waar wij God de dienst hebben opgezegd en onze natuur geheel verdorven is. Die on gehoorzaamheid is geen heilige, maar een onheilige on gehoorzaamheid. Het is een on gehoorzaamheid die zich op verschillende wijze kan uiten. Het kan bijvoorbeeld op een brute wijze. Dan roepen wij de Heere toe: *‘Wijkt van ons, want aan de kennis Uwer wegen hebben wij geen lust!’* (Job 21:14) Het kan echter ook op een schijnbaar vrome of godsdienstige wijze. Daar zijn veel voorbeelden van. Zo vertelde een zendingspredikant eens van jonge mensen in Afrika die niet naar de kerk mochten van hun ouders. Die jongeren werden tot bloedens toe geslagen met bamboestokken, maar ze bleven toch naar Gods huis komen. ‘Niets kan mij tegenhouden’, zei een van hen. ‘Al slaan ze mij dood, ik ga door tot het bittere einde!’ Dat klinkt natuurlijk indrukwekkend en het is beschamend voor ons zoiets te horen. Maar die taaie volharding hoeft op zichzelf nog geen teken van genade te zijn. In 1 Korinthe 13 staat dat we zelfs ons lichaam kunnen laten verbranden zonder dat we de ware liefde hebben. Is die liefde niet het belangrijkste kenmerk van genade? Wat een reden tot zelfonderzoek! Mensen kunnen een sterke wil en een taaie geest hebben zonder een gebroken hart. Ook in de kerkgeschiedenis komen we dat regelmatig tegen. Telkens weer zijn er mensen en bewegingen geweest die heel radicaal waren, op het fanatieke af. Onder de Wederdopers bijvoorbeeld waren er velen die er alles voor over hadden en zich zelfs lieten verdrinken voor hun overtuiging. In de ogen van het gewone volk waren zij de echte christenen. Maar was dat allemaal vrucht van genade? Was het allemaal heilig vuur dat brandde? Hoeveel onheilig vuur zal er tussen gezeten hebben? Eén ding is zeker: bij de vroedvrouwen in Egypte was er sprake van een heilig vuur. Hun on gehoorzaamheid jegens het bevel van de farao kwam voort uit een hartelijke liefde tot de Heere. Zij ‘vreesden God’, zegt de Schrift. Dáár lag de wortel! Tot tweemaal toe wordt dat genoemd in deze verzen. Sifra en Pua mochten leven uit de tere vreze Gods. Dat is geen angst of slaafse vreze, maar een kinderlijke eerbied voor de Heere.

Het is een vreze die wordt gevonden bij allen die leren beven voor Gods heiligheid en majesteit, maar die ook iets mogen zien van Zijn grote barmhartigheid in Christus Jezus. Nee, zulke mensen kunnen voor de Heere niet bestaan. Ze moeten naar recht verloren gaan en ze stemmen daar van harte mee in. Maar zij krijgen door het geloof een helder zicht op Gods vrije ontferming in Christus. O, dan springt hun hart op van vreugde in de Heere. Dan gaat het zingen in het hart: Maar neen, daar is vergeving altijd bij U geweest; dies wordt Gij, Heer, met beving, recht kinderlijk gevreesd (Ps.130:2,berijmd).

In die kinderlijke vreze mag soms veel van Gods lieve gunst en nabijheid worden ervaren. De dichter van Psalm 25 wist daarvan: Gods verborgen omgang vinden zielen waar Zijn vrees in woont (vers 7,berijmd). Het is een vreze die zich openbaart in oprechte liefde en kinderlijke gehoorzaamheid. Dan moet er weleens ‘nee’ gezegd worden tegen mensen, soms zelfs tegen mensen die over ons gesteld zijn of met wie we nauw verbonden zijn. Dat kan pijn doen en dat *moet* ook pijn doen. Maar als de Heere ons boven alles lief is geworden, is Hij toch de Eerste en de Hoogste. Dan kunnen we niet meer van Hem af. En dan willen we ook niet meer meedoen met de wereld. Nee, niet uit koppigheid, maar vanuit een diep ontzag voor de Heere en Zijn Woord.

Kijk, zo lag het bij die vroedvrouwen in Egypte. Wat waren dat eigenlijk voor vrouwen? Ging het om vrouwen die behoorden tot het volk Israël? Dat is niet aannemelijk. Zou de Farao werkelijk Israëlitische vrouwen hebben ingezet om kinderen van hun eigen volk te doden? Dat kun je bijna niet indenken. Het lijkt er dus op dat het hier gaat om Egyptische vrouwen, vrouwen die eerst de afgoden hadden gediend, maar die nu de God van Israël hadden lief gekregen. Is dat geen prediking van Gods overwinnende en inwinnende genade? Hier blijkt het wondere werk van de Heilige Geest, zelfs in dat afgodische Egypte! Dat genadewerk schittert hier in het

leven van twee vrouwen. In hoofdstuk 2 komen opnieuw twee vrouwen naar voren: Jochebed, de moeder van Mozes, en Mirjam, de zuster van Mozes. Hier zijn het twee Egyptische vrouwen, van wie zelfs de namen worden vermeld in de Schrift. Twee vrouwen op wie de Heere Zijn hand heeft gelegd en dat naar het vrije van Zijn Goddelijk welbehagen.

Wat is de vrucht daarvan geweest?

In de eerste plaats liefde tot de Heere en Zijn volk, net als bij Ruth de Moabitische.

In de tweede plaats liefde tot het door God geschapen leven. Ja, juist ook tot het leven dat hulpeloos en kwetsbaar is. Liefde tot die ongeboren kinderen die uit de weg moesten worden geruimd.

Is die liefde er ook bij ons? Is er bewogenheid met kinderen die het levenslicht nog niet hebben gezien? Wat is het toch erg dat kinderen niet meer veilig zijn in de moederschoot, het enige plaatsje waar ze absoluut veilig zouden moeten zijn! Wat is het wrang dat er meer aandacht is voor dieren dan voor mensen! Wat is een land diep gezonken waar kindermoord is gelegaliseerd en aborteurs hun verschrikkelijk werk vrijuit mogen doen! We mochten wel wenen op de puinhopen van onze samenleving en uitroepen: 'Het land is vol van duistere moordspelonken, vanwaar het geweld ons grieft met wond op wond!' (Ps. 74:19 ber.)

We leven mee met christenen die als arts, verloskundige, verpleegkundige of op andere wijze in de gezondheidszorg werkzaam zijn. Laat er veel gebed voor hen zijn, opdat ze staande mogen blijven en zij hun geweten niet zullen bevleken met het bloed van ongeboren kinderen. Laat Gods heilige wet hun tot leidraad zijn. Laat het optreden van Sifra en Pua hun tot een voorbeeld en tot bemoediging wezen.

Die twee vrouwen hebben het moedig opgenomen voor het prille leven. Ja, ze hebben het opgenomen voor de kerk des Heeren. Ze wilden en durfden die kerk geen kwaad doen of schade berokkenen. Wie Gods volk aanrandt, raakt immers Zijn oogappel aan? Wat zei de verhoogde Zaligmaker ook alweer tegen Paulus op de weg naar Damascus? *Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij?* Let erop, Hij zegt niet: 'Wat vervolgt gij Mijn schapen', maar: *wat vervolgt gij Mij?* (Hand. 9:4) Christus is het Hoofd van Zijn Kerk en die Kerk is Zijn geestelijk lichaam. Het is Zijn duur gekochte gemeente. Wat er met die gemeente gebeurt, raakt ook Hem. Het raakt Hem heel direct. In al hun benauwdheden is Hij mede benauwd. Zó nauw vereenzelvigd Hij Zich met de Zijnen dat Hij het opneemt voor de Zijnen!

En wij? Laten we ermee inkeren tot onszelf. Laten we bidden om waarachtige bekering en een waar geloof. Laten we smeken om een levende band aan de Heere Jezus Christus. Laten we uitkomen voor de Naam en de zaak van Gods koninkrijk, ook in onze ontkerstende samenleving. Laten we belijdenis doen van de waarheid, jonge mensen. Laten we dat doen, niet alleen vóór in de kerk, maar ook in het dagelijkse leven. Laten we kleur bekennen in woord en daad, niet alleen op zondag, maar ook op maandag en in het weekend, ook onder onze medestudenten, onze niet-kerkelijke collega's, onze burens en vrienden. Christen-zijn in de praktijk komt op vanuit een hartelijk 'ja', maar het houdt ook in dat we soms 'nee' moeten zeggen en 'nee' moeten doen, net als die twee vroedvrouwen. Pas op voor mensenvrees en vraag om Godsvreze. Buig maar veel je knieën, want dat mag. Roep tot Hem Die geven kan en wil wat we nodig hebben, ook in moeilijke omstandigheden.

Laten we zingen Psalm 105 vers 3:

*Vraagt naar den Heer' en Zijne sterkte,
Naar Hem, die al uw heil bewerkte.
Zoekt dagelijks Zijn aangezicht,
Gedenkt aan 't geen Hij heeft verricht,
Aan Zijn doorluchte wonderdaan;*

En wilt Zijn straffen gadeslaan.

3. Een hemelse goedkeuring

Heilig ongehoorzaam zijn: daar krijgt een mens God in mee. Ja, daar rust een hemelse goedkeuring op. Lees maar wat er staat in de verzen 20a en 21: *Daarom deed God aan de vroedvrouwen goed (...). En het geschiedde, dewijl de vroedvrouwen God vreesden, zo bouwde Hij hun huizen.* Dat betekent: God gaf aan deze vrouwen ook een huisgezin. Zij spaarden het leven van andere kinderen en toen gaf God hun eigen kinderen. Ze kregen nageslacht. Hun huizen werden gebouwd.

‘Ja, maar hoe zit dat dan?’ vraagt iemand. ‘Die vrouwen hebben toch niet de waarheid gesproken? Ze hebben toch eigenlijk gelogen toen ze door Farao ter verantwoording werden geroepen? Ze hebben gezegd: *De Hebreïnnen zijn niet gelijk de Egyptische vrouwen; want zij zijn sterk; eer de vroedvrouw tot haar komt, zo hebben zij gebaard* (Ex. 1:19). Dat is toch een leugen? Dat is nog maar de vraag. Sommige Joodse verklaarders menen dat het bij die bevallingen inderdaad zo gegaan is als die vroedvrouwen zeiden. Die vrouwen zouden daarom tot de koning gezegd hebben: ‘Eer dat wij tot die Israëlitische vrouwen komen, bidden zij tot hun hemelse Vader, en Hij verhoort hen, Hij geeft hun kracht om een kind ter wereld te brengen zonder onze hulp.’ Zo kan het dus gegaan zijn.

Maar zelfs als het anders gegaan is, zelfs als deze vroedvrouwen hier een noodleugen hebben gebruikt, moeten we hen daar maar niet te hard om vallen en niet te gauw ons vingertje opheffen. We kunnen natuurlijk zeggen: ‘Het is niet goed wat ze gedaan hebben.’ Maar het is opmerkelijk dat Gods Woord dat niet uitspreekt. Sifra en Pua hebben hier geen berisping van de hemel gekregen. Ze worden ook door de Bijbelschrijver (door Mozes!) niet veroordeeld of aan de schandpaal geslagen. Laten wij dan maar voorzichtig zijn. Vanuit onze leunstoel is het niet zo moeilijk om commentaar te geven, maar we zouden er zelf maar eens voor moeten staan! Wat zouden wij dan doen?

Deze vrouwen hebben voor een dilemma gestaan. Twee plichten botsten als het ware met elkaar. De ene plicht was: de waarheid spreken (denk aan het negende gebod). De andere plicht was: het leven van je medemens redden (ook een gebod van de Heere). In zo’n situatie geeft het liefdegebod de doorslag: God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf. Dat hebben deze vrouwen in praktijk gebracht, met gevaar voor hun eigen leven. Je kunt dat niet helemaal vergelijken met wat Abraham deed. Toen de aartsvader in Egypte tot een noodleugen de toevlucht nam en hij zijn vrouw Sara voorstelde als zijn zuster, was dat om zijn eigen hachje te redden. Deze vrouwen riskeerden echter hun eigen leven door heilig ongehoorzaam te zijn. Ze hebben alles ervoor overgehad om de jongetjes van het volk Israël te redden.

Hadden ze daar dan geen verzoening voor nodig? Zeker! Een mens komt er nooit zonder schuld uit, zelfs al gaat hij ergens zonder schuld in. Die twee vrouwen hebben dan ook niet in hun handen gewreven en vol zelfbehagen gezegd: ‘Nu hebben wij Farao toch eens mooi een poets gebakken!’ Ook voor hen was bloed nodig, bloed dat wast en reinigt van alle zonden. Keuzes maken in een situatie van botsende plichten is nooit gemakkelijk of goedkoop. Wie aan de kant blijft staan, maakt geen vuile handen. Wie handelend optreedt, doet dat dikwijls met een verscheurd hart. Geen werk is volmaakt, zelfs niet het allerbeste werk. Het is alles met zonde bekleet en besmet. Dat moeten we goed bedenken. Ook in een heilige ongehoorzaamheid zit vaak toch weer iets onheiligs. Maar, zo zegt Gods Woord, de Heere ‘verschoont’ Zijn kinderen. Wat klinkt dat lieflijk! De Heere spaart de Zijnen, *gelijk als een man zijn zoon verschoont die hem dient* (Mal.3:17b).

Nee, de Heere doet geen oogje dicht, maar Hij doet verzoening over de zonden van de Zijnen. Hij delgt hun overtredingen uit om Christus’ wil. Hij kust al hun schuld en zonde af met een liefdeskus van Zijn mond. Hij bedekt hun overblijvende zwakheid met de onschuld en heiligheid van Zijn lieve Zoon. Och, in de mond van Christus is nooit onrecht of bedrog

geweest. Ook niet toen Hem dat Zijn leven kostte. Ook niet toen Hij Zijn getuigenis met Zijn eigen bloed heeft moeten bezegelen. Christus Jezus heeft de goede belijdenis afgelegd voor Pontius Pilatus en heeft Zijn ziel uitgestort in de dood. Dat is in geen woorden uit te drukken, maar we geven toch een voorbeeld om het wat dichterbij te brengen.

Het gebeurde eens in Groningen dat een student het opnam voor een oude, gehandicapte man in een rolstoel. Opgeschoten knapen hadden zijn voertuig op z'n kant gelegd, met de man erin. De student schoot die man te hulp en sprak die jongens aan. Toen keerden zij zich tegen hem en sloegen hem in elkaar. Hij overleefde het maar net. Wat die student deed, was dapper en edelmoedig en toch is het nog maar een zwak voorbeeld.

Immers, Christus heeft nog veel dieper moeten lijden, heel anders ook. Hij wilde afdalen naar deze lage aarde en staan in de plaats van vijanden. Als Borg en Middelaar heeft Hij de ontzaglijke toorn van God moeten dragen. Maar dat is nu het grote wonder: daarom is er vergeving mogelijk voor de grootste der zondaren en het diepst gezonken mensenkind. Daarom is er verzoening en bedekking, ook voor de dagelijkse zwakheden en struikelingen van Gods kinderen.

Onze tekstwoorden drukken het zo schoon uit: *Daarom deed God aan de vroedvrouwen goed (...). En het geschiedde, dewijl de vroedvrouwen God vreesden, zo bouwde Hij hun huizen* (Ex. 1:20 en 21).

Waarom deed de Heere hun goed? Niet omdat zij onwaarheid spraken bij Farao, maar omdat zij God vreesden en die Joodse kinderen in het leven behielden. Kortom, omdat zij op God hun betrouwen stelden en barmhartigheid betrachtten met verloochening van zichzelf. Daarom deed Hij aan deze vrouwen goed.

Horen we dat, kinderen, jongeren en ouderen? De Heere is een goede Meester. Hij betaalt goed uit, ook vandaag! Hij zegt: *Die Mij eren, zal Ik eren* (1Sam.2:30b). Dat is de ene kant, en houd dat goed vast! Maar er is ook een andere kant. Hij zegt er nog wat bij: *Die Mij versmaden, zullen licht geacht worden* (1Sam.2:30c). Aan welke kant staat u? Aan welke kant sta jij?

Gemeente, wat zijn Gods kinderen goed af met deze Koning! Wat valt het mee voor degenen die Zijn eer op het oog mogen hebben! De Heere zal hun genade en eer geven. Soms worden zij gezegend in tijdelijke zaken, soms ook niet. Maar het belangrijkste: ze mogen bij tijden een hemelse goedkeuring ervaren, een innerlijke blijdschap, een zoete vrede die alle verstand te boven gaat. Och, de Heere is toch zo'n goede Koning! Waarom zoekt u Hem niet? Wat houdt u tegen? Geef de wereld toch een scheidbrief. Ja, geef de Heere de hand en kom tot Zijn heiligdom. De duivel is een harde baas, jonge vrienden. Maar de Heere Jezus is een Koning, Die het zaligst lot ver boven alle goden kan schenken!

Weet u wat er staat van het volk Israël? *En dat volk vermeerderde en het werd zeer machtig* (vs. 20b). Iets dergelijks stond ook al in vers 7 en met name in vers 12, maar nu staat het er voor de derde keer. Het volk groeide letterlijk tegen de verdrukking in. Het was ermee als met een palmboom waarop soms een steen wordt gelegd: juist door die neerwaartse druk wordt die palmboom sterker en gaat hij beter groeien. We kennen allemaal de uitdrukking: 'Het bloed der martelaren is een zaad der kerk'. Hier zien we het vóór ons. God zegent Israël en Hij blijft Israël zegenen. Farao had andere plannen, duivelse plannen. 'Maar d' altoos wijze raad des HEEREN houdt eeuwig stand, heeft altoos kracht...' (Ps.33:6 berijmd).

We moeten gaan eindigen. De strijd gaat door. De strijd tegen Gods kerk, maar ook de strijd tegen Israël. Waarom? Omdat God dat volk niet heeft losgelaten, ook niet vandaag. Dat blijkt uit die minderheid die Jezus van Nazareth als de Messias belijdt. Wij zeggen wellicht: 'Het zijn enkelingen.' Maar de Bijbel zegt: 'Het zijn eerstelingen; eerstelingen van de volle oogst.' Die oogst zal zeker komen en het zal grote betekenis hebben voor Gods kerk op aarde. De apostel

Paulus spreekt daar zo helder over in Romeinen 11 vers 15: *Want indien hun verwerping de verzoening is der wereld, wat zal de aanneming wezen, anders dan het leven uit de doden?* God zal Zich bij vernieuwing wenden tot Israël als volk. Als dat gebeurt, zal de Messias op geestelijke wijze in dat volk geboren worden. Naar Zijn menselijke natuur is Hij al geboren *uit* Israël; door Zijn Geest moet Hij nog geboren worden *in* Israël. De Verlosser is reeds *tot* Sion gekomen; nu zal Hij *uit* Sion komen (Rom. 11:26). Het is alsof de satan dat weet. Daarom wil hij ook nu dit volk uitroeien. Maar het zal hem niet gelukken. De Wachter Israëls slaapt of sluimert niet. Hij waakt over Zijn erfdeel.

Laten wij dat dan ook mogen doen: waken en bidden, heenwijzen naar Jezus Christus en barmhartigheid bewijzen. Nee, dat betekent niet dat wij Israël romantiseren. Ook in het hart van ‘de beminden om der vaderen’ woont de zonde. Er is sprake van eigengerechtigheid en ongerechtigheid in Israël. Zes miljoen Joden zijn op gruwelijke wijze omgebracht in de Tweede Wereldoorlog, van wie 1,5 miljoen kinderen. Maar helaas, eenzelfde aantal kinderen is sinds de stichting van de staat Israël gedood in de baarmoeder van Joodse vrouwen en meisjes. Wie zou niet wenen? We zijn daarom blij met de Pua’s en de Sifra’s die *pro life* werkzaam zijn in het land Israël en daarbuiten. De Heere zegene hun werk!

De strijd gaat door. Die strijd zal steeds heviger worden naarmate het einde nadert. De grote verdrukking is aanstaande. De mens der zonde gaat verschijnen, de zoon des verderfs, de farao van de eindtijd. Zien we de schaduwen van de antichrist al niet vallen over deze ondergaande wereld? Het is – zoals onze Nederlandse Geloofsbelijdenis zegt – een gevaarlijke tijd, vergelijkbaar met die van Achab en Izebel. Maar ook nu nog zijn er zeventuizend die de knie voor Baäl niet gebogen hebben of niet langer buigen. Waarom? Omdat Christus een eeuwig Koning is, Die niet zonder onderdanen zijn kan. Daar ligt het geheim. In die verkiezende liefde. In die vrije gunst die eeuwig God bewoog!

En volk van God, onthoud het maar: het beste komt nog. Straks komt Christus weer, als de Rechter van hemel en aarde en als de Bruidegom van Zijn gemeente uit Jood en heiden. Dan zal er geen Farao meer zijn, geen helse vijandschap meer, geen zonde, geen strijd, geen duisternis, geen ongeloof. Dan zal daar een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zijn, waarop gerechtigheid woont. Daar zal God alles in allen zijn. Ja, ‘daar zal Zijn volk weer wonen naar Zijn raad; God eeuwig hun Zijn volle gunst betonen. Daar zullen zij, Gods knechten met hun zaad; zij die Zijn Naam beminnen, erflijk wonen’.

Amen.

Onze slotpsalm is Psalm 68:3

*Springt op van vreugd, verheft Zijn lof,
Die, daar Hij woont in 't hemelhof
Een Vader is der wezen;
Die weduwen haar recht verschaft,
Die streng haar onderdrukkers straft,
En voor Zijn wraak doet vrezen;
Een God, die zet, uit mensenmin,
D' onvruchtbren in een huisgezin;
En, om Zijn macht te tonen,
Gevangnen uit de boeien redt;
Maar die verlaters van Zijn wet
Doet in het dorre wonen.*

2. Jobs bittere klacht

Gepubliceerd 28-10- 2020

Zingen Psalm 89: 19

Lezen Job 10

Psalm 139: 7-9

Psalm 103: 7

Psalm 144: 2

Gemeente,

er kan soms veel verdriet zijn in het leven van een mens. We beleven momenteel een tijd van ziekte en zorg, van coronabesmettingen en sterfgevallen, van distantie en eenzaamheid. Velen worden erdoor geraakt, hetzij persoonlijk of in de kring van familie, vrienden en bekenden. Er is verdriet bij mensen buiten de kerk en er is verdriet bij mensen binnen de kerk. Er zijn vragen bij hen die leven onder het beslag van Gods Woord. Je kunt je gaan afvragen of God er eigenlijk wel is. Je kunt gaan denken: Ik bid wel, maar de Heere hoort mij niet. Het gaat allemaal zo anders in mijn leven dan ik gedacht en gehoopt had. Waarom gebeurt dat toch? Dat verdriet kan er zelfs zijn bij een kind van God, of moeten we zeggen: juist bij een kind van God? Juist als de Heere zo nabij is geweest en Zijn zoete liefde mocht worden ervaren, juist dán kan het zo'n aanvechting geven als dat allemaal op de zeef terechtkomt. Het gaat anderen voor de wind en hij moet met Asaf ervaren: *Mijn straffing is er alle morgens* (Ps. 73: 14). Hij probeert de Godsregering te overdenken, maar het is een stuk dat in zijn oog hem moeilijk valt en veel te hoog. Dat intense verdriet kan leiden tot een bittere klacht.

Vinden we zulke klachten ook in Gods Woord? Ja, inderdaad. Je zou bijna zeggen: gelukkig maar! Waaróm is dat gelukkig? Omdat mensen in zo'n toestand geneigd zijn om te denken dat er voor hen geen woord meer in de Bijbel staat en dat niemand van Gods kinderen zoiets heeft beleefd. Het kan zó ver gaan dat ze denken: Ik wou dat ik maar nooit geboren was. Zulke gedachten maken het vaak nog banger in hun ziel. De duivel kan hun wijsmaken dat ze te ver gegaan zijn en dat God hen nu niet meer wil horen.

Wat is het dan wonderlijk dat we deze zaken ook in de Bijbel terugvinden! Niet bij ongelovigen, maar juist bij mensen met genade! Bij zo'n man willen we vandaag stilstaan. Laat het mogen zijn met de bede dat de Heere Zijn Woord wil zegenen aan ons hart.

We vinden onze tekstwoorden in het boek Job, het tiende hoofdstuk, vers 8 tot en met 12. Daar lezen wij het volgende:

Uw handen doen mij smart aan, hoewel zij mij gemaakt hebben; tezamen rondom mij zijn zij, en Gij verslindt mij. Gedenk toch dat Gij mij als leem bereid hebt, en mij tot stof zult doen wederkeren. Hebt Gij mij niet als melk gegoten, en mij als kaas doen runnen? Met vel en vlees hebt Gij mij bekleed, met beenderen ook en zenuwen hebt Gij mij samengevlochten; Benevens het leven hebt Gij weldadigheid aan mij gedaan, en Uw opzicht heeft mijn geest bewaard.

Jobs bittere klacht. We bezien deze klacht in het licht van:

1. Gods handen die zo'n pijn doen (vs. 8).
2. Gods scheppingswerk dat zo mooi is (vs. 9-11).
3. Gods weldadigheid die toch betóónd is (vs. 12).

Gemeente,

Job is in grote ellende terecht gekomen. Alles is hij kwijt: zijn kinderen, zijn vee, zijn bezittingen. Alleen zijn vrouw heeft hij nog over, maar die keert zich tegen hem. *Zegen God en sterf*, roept ze hem toe. Met andere woorden: Zeg God vaarwel en neem dan afscheid van dit leven! Drie vrienden komen bij hem op bezoek om hun medeleven te betuigen, maar ze kunnen aanvankelijk geen woord uitbrengen. Ze zien dat zijn smart zeer groot is. Zeven dagen lang hebben ze gezwezen. Dat is overigens heel verstandig geweest. Wij spreken in zulke omstandigheden veel te vlug. De vrienden van Job hebben zich een poos lang ingehouden. Ze hebben hun kleren gescheurd en zijn bij hem op de grond gaan zitten. Maar tenslotte doen zij hun mond open, en dan gaat het mis. Ze stellen hem allerlei vragen, houden hem veel lesjes voor en beschuldigen hem van verborgen zonden.

In hoofdstuk 8 is het Bildad die zijn vriend bestraft. Want echt, wat Job allemaal durft uit te spreken wordt hem te veel. Hij zegt als het ware: 'Man, zwijg toch! Er komt een storm uit je mond. Hoe durf je zo te spreken?' Hij vraagt in vers 3: *Zou dan God het recht verkeren, en zou de Almachtige de gerechtigheid verkeren* (Job 8: 3). Kom Job, als je echt zuiver en oprecht bent, zal Hij nu opwaken om uwentwil, en Hij zal de woning uwer gerechtigheid volmaken (Job 8: 6). Mooie dingen zegt Bildad, hele mooie dingen. Maar hij geeft Job ook een steek onder water. Want hij praat over mensen die verdorren als het gras, en dan voegt hij eraan toe: *Zo zijn de paden van allen die God vergeten, en de verwachting des huichelaars zal vergaan* (Job 8: 13). Goed luisteren dus, Job! Het vertrouwen van de huichelaar is als het huis van een spinnenkop! En dan voegt Bildad er fijntjes aan toe: *Zie, God zal den oprechte niet verwerpen; Hij vat ook de boosdoeners niet bij de hand; totdat Hij uw mond met gelach vervulle, en uw lippen met gejuich* (Job 8: 21). Wat Bildad daar in feite mee zegt, is: 'Job, je lijkt wel een oprechte en je denkt een mens met genade te zijn, maar weet je het wel zeker? Kijk het allemaal nog maar eens na!'

In hoofdstuk 9 geeft Job antwoord. Hij zegt: Ik weet het allemaal wel. Wat jullie zeggen, is mij niet onbekend. Hoe zou een mens rechtvaardig zijn bij God? Als een mens er zin in heeft om met God te twisten, *niet één uit duizend zal bij Hem beantwoorden* (Job 9: 3)). Ik ben dus geen partij voor Hem. *Zo ik mij rechtvaardig, mijn mond zal mij verdoemen; ben ik oprecht, Hij zal mij toch verkeerd verklaren* (Job 9: 20). Maar dan gaat Job verder en zegt ontzaglijke dingen tegen de Heere.

Als wij dat zo beluisteren, bekruipt ons de gedachte: Is dát nu een kind van God? Wie durft nu zulke aanklachten uit te spreken? In vers 30 bijvoorbeeld zegt Job: *Indien ik mij wasse met sneeuwwater en mijn handen zuivere met zeep, dan zult Gij mij in de gracht induiken, en mijn klederen zullen van mij gruwelen*. Hoe durft Job dat te zeggen? Is dat niet oneerbiedig?

Natuurlijk, iemand kan tegenwerpen dat Job hier worstelt mét God óm God. Job vlucht van God weg, maar hij vlucht tegelijk ook naar Hem toe. Hij kan de Heere niet missen. Hij heeft Hem zo lief. Hij heeft de nabijheid van God mogen ervaren en nu is dat weg; nu voelt hij zich verlaten. U hebt gelijk. Dat is inderdaad de reden dat Job zo klaagt en zulke heftige woorden gebruikt. Laten we hem dus niet te gauw veroordelen. Laten we oppassen voor goedkope woorden. Er zijn mensen die in dergelijke omstandigheden zeggen: 'Je moet het maar nemen zoals het is; het zijn geen mensen die het je aandoen.' Dat klinkt wel vroom, maar het is in wezen goddeloos. Er spreekt in ieder geval geen liefde uit. Bij Job is dat anders. Uit zijn woorden spreekt pijn, de pijn van de liefde. Job kan uiteindelijk niet zonder de Heere leven. Maar waar zit het dan op vast? Hij begrijpt God niet meer.

In ons teksthoofdstuk zegt hij: *Mijn ziel is verdrietig over mijn leven; ik zal mijn klacht op mij laten, ik zal spreken in bitterheid mijner ziel; ik zal tot God zeggen: verdoem mij niet, doe mij weten waarover Gij met mij twist* (Job 10: 1,2). Wij zijn alweer geneigd hem in de rede te vallen: 'Weet je dat echt niet, Job? Je weet toch wel van de zondeval? Op de bodem van alle vragen

ligt toch ‘der wereld zondeschuld’?’ Ach, wij kunnen het allemaal zo mooi zeggen: ‘Waren er geen zonden, er waren geen wonden.’ Het is allemaal waar. Job wist dat ook wel. Maar hij kon er niet onder komen. Hij begreep het niet. Waaróm nu al die slagen? Waaróm nu deze ziekte, deze aanvechtingen, deze diepe eenzaamheid? ‘Is er dan een bepaalde zonde in mijn leven, Heere? Als daar een oorzaak ligt, laat het me dan weten!’ In vers 7 zegt Job: *Het is in Uw wetenschap, dat ik niet goddeloos ben; nochtans is er niemand die uit Uw hand verlosse.* Anders gezegd: ‘U weet toch dat het niet waar is wat die vrienden allemaal van mij zeggen? Maar U hebt mij vastgepakt met Uw handen. Uw handen laten mij niet los en die handen doen zo’n pijn.

1. Een bittere klacht in het licht van Gods handen die zo’n pijn doen

Uw handen doen zo zeer... Zo staat het immers in de woorden van onze tekst: *Uw handen doen mij smart aan, hoewel ze mij gemaakt hebben, tezamen rondom mij zijn zij, en Gij verslindt mij.* Job belijdt dat Gods handen hem hebben gemaakt. Hij heeft oog voor de wonderlijke bouw van het menselijk lichaam. In vers 8 en volgende spreekt hij daar heel teer over. Zijn indrukwekkende beschrijving doet denken aan de woorden van Psalm 139, een psalm waarvan wij meestal alleen het eerste en laatste vers zingen. Vergeten we echter niet wat daartussen staat! De dichter tekent op een ontroerende wijze hoe een mensenkind wordt gevormd in de moederschoot; ja, hoe hij als een borduursel wordt geweven in het lichaam van zijn moeder. Dat is iets buitengewoons. Het is een prediking van de grootheid van onze Schepper en van Zijn wonderlijke daden.

We gaan natuurlijk vanaf de preekstoel geen biologieles geven, maar ik wil toch een paar dingen noemen die iets laten zien van dat wonderlijke. Wist u dat ons lichaam bestaat uit ongeveer 37 miljard cellen? Wist u dat een baby wordt geboren met ongeveer 300 botten? Als die baby wat groter wordt, groeien 100 van deze botten samen met de andere botten. Zodoende vormen zich tenslotte 200 botten, die bovendien worden aangestuurd door 600 spieren. Stel nu eens dat die botten al samengegroeid waren in de tijd van de zwangerschap, dan zou het er voor moeder en kind niet best uitzien tijdens de bevalling.

Wist u dat wij in onze hand meer dan 650.000 zenuwuiteinden hebben? Wist u dat het oor 24.000 snaren heeft en 20.000 toetsen? Een grote piano heeft 240 snaren en 88 toetsen. Dat is veel, maar het is niets vergeleken bij het menselijk oor. Nogmaals, dat heeft niet minder dan 24.000 snaren en 20.000 toetsen.

Wist u dat onze ogen op hetzelfde moment een half miljoen signalen kunnen opvangen? Zelfs wanneer wij onze ogen op één doel richten, kunnen er tegelijkertijd zo’n 500.000 andere boodschappen binnenkomen.

Dan hebben we nog niet eens gesproken over de binnenkant van het menselijk lichaam. Denk bijvoorbeeld aan je longen. Een mens haalt tijdens zijn leven gemiddeld 700 miljoen keer adem. Dat mag toch wel een wonder heten? Het is werkelijk iets bijzonders dat wij, gevallen schepselen, nog blijven ademen, levend in deze gebroken wereld. Kortom, het menselijk lichaam is iets wonderlijks.

Ook Job heeft dat beseft. Lees deze verzen maar! Maar waarom spreekt hij daarover? Waarom brengt deze grote lijder van het Oude Testament dit alles ter sprake? Omdat hij letterlijk aan het afbrokkelen is. Omdat dat mooie bouwwerk bijna stuk is. Hij voelt zich als een wrak. De kanttekenaar zegt bij vers 8: *De zin is dat de handen Gods die Job gemaakt hadden, hem nu door deze gruwelijke straffen niet alleen schenen te willen bedroeven, maar gans te willen verderven.*

Job ziet Gods handen aan alle kanten, ze zijn om hem heen. Vroeger was dat bemoedigend, maar nu geeft hem dat geen troost. Die handen zijn er nu niet meer om hem te beschermen; integendeel. Ze zijn er om hem af te breken. *Gij verslindt mij!* zo roept hij uit. Horen we dat

goed? Job durft nogal wat te zeggen! Verslinden: dat doet toch een monster? Dat is toch het werk van een gevaarlijk roofdier? Jawel, zegt Job, God is bezig mij te verslinden; ik begrijp het niet meer. Gods handen hebben mij gemaakt. Hij heeft mijn lichaam en mijn geest gevormd. Dat mooie, tere bouwwerk is toch door de Heere vervaardigd? Waarom breekt Hij dat nu af?

Job zit in raadsels en kan ze niet oplossen. Zijn leven is in het geding. Erger nog: zijn Godsbeeld is in het geding. Hij dacht dat God hem liefhad, maar nu moet hij denken dat God hem al die tijd heeft gehaat. Hij dacht dat de Heere hem nabij was, maar nu kan hij maar één ding besluiten: God is ver bij mij vandaan. Hij ziet mij niet meer. Als Hij mij nog ziet, kijkt Hij onbewogen toe. Zijn Godsbeeld is in het geding. Ja, de eer van God is in het geding. Dat is het allerergste. Zou de duivel dan toch gelijk hebben? Zou de satan het dan tóch nog gaan winnen?

Begrijpt u zijn bange worsteling? Verstaat u zelf ook iets van die nood? Versta jij iets van die strijd? Misschien ben je ook zo iemand die het niet meer kan begrijpen; ja, een mens die Gód niet meer begrijpt. Dat kan, ook in het leven van jonge mensen. Om maar een voorbeeld te geven. Je hebt verkering gehad en je was er zo blij mee; je hebt er misschien zelfs voor gebeden en er de Heere voor gedankt en dan?

Je verkering gaat uit. Dan is het allemaal voorbij, je valt in een gat. ‘Zie je wel dat bidden niet helpt?’ fluistert dan zo’n gemeen stemmetje. ‘Waarom zou je nog in de Bijbel lezen? Waarom zou je nog langer naar de kerk gaan? Wat heeft het allemaal voor zin?’

Je kunt God niet meer begrijpen. Dat kan zo liggen bij jonge mensen, maar ook als iemand al wat ouder is. Ja, zelfs Gods kinderen weten ervan; de één meer, de ander minder. Maar ze maken allemaal tijden door dat de weg die de Heere met hen gaat, één groot raadsel voor hen is. Er zijn er die gedacht hebben dat de Heere met hen bezig was, die goed konden luisteren in de kerk en echt mochten bidden in de eenzaamheid, die Gods stem mochten horen en ook liefde van binnen hebben gevoeld. Maar nu, nu is alles weg! Nu ligt heel dat bouwwerk aan stukken. Nu zijn er afbrekende wegen, wegen van rouw en gemis, van duisternis en ongelooft. Uw handen hebben mij geraakt, en die handen doen zo’n pijn...

Job heeft de slagen van Gods handen gevoeld. Vanzelf, we kunnen zeggen dat het de satan was die hem sloeg. Maar dan nóg moeten we zeggen: de Heere stond daarboven. God liet het toe. Dat begreep Job maar al te goed. Uiteindelijk waren het Gods handen die hem zo’n pijn deden. Waarom toch? Job begreep het niet.

En ach, dan is er nóg iets dat niet te begrijpen is. Wat dan? Dat ménsen elkaar zoveel pijn doen; dat mensen elkaar afbreken, letterlijk en figuurlijk. Het is dubbel erg als mensen dat bij zichzelf doen. Nee, ik denk nu niet aan zelfverminking, aan automutilatie. Als jonge mensen zichzelf verminken of snijden, zit daar dikwijls een heel diepe pijn onder. Daar moeten we oog voor hebben. Daar moeten we nooit op neerzien. Integendeel. Met zulke mensen moeten we diep medelijden hebben. De Heere mocht hun tot een Toevlucht willen zijn. Bij Hem is raad, zelfs tegen de dood. Dat wil ik met alle ernst en liefde tegen hen zeggen. Maar ik denk nu aan abortus. Wat is het erg als mensen een zwangerschap afbreken. Als ze gaan uitroeien wat God van binnen liet groeien. Als ze het kleine schepsel dat ze bij zich dragen, laten doden. Wat erg dat dit allemaal gebeurt in ons vaderland, en dat het maar doorgaat, zelfs met de steun van onze regering.

Er zijn politici en artsen die de laatste tijd zelfs aandringen op de euthanasie van ernstig zieke kinderen. De regeling die nu al geldt voor een late abortus van ongeboren kinderen en voor het laten sterven van pasgeboren kinderen, moet volgens hen ook worden toegepast op kinderen van één tot en met twaalf jaar, kinderen die nog wilsonbekwaam zijn. We huiveren als we dat horen. Zeker, de omstandigheden van zieke kinderen en hun ouders kunnen moeilijk zijn, dat ontkennen we niet. Maar waar is het besef dat het beëindigen van een (jong) leven een grens overschrijdt die de Heere heeft gesteld, een grens ook waarvan we niet meer terug kunnen komen?

Wat een ontzaglijke zaken spelen er toch! Wat zijn er toch een raadsels! Wat een bittere klachten kunnen er wezen, ook bij vrouwen en meisjes die tot een abortus gedwongen worden! Wat kan God dan ver weg lijken; oneindig ver!

Zo is het bij Job geweest. We merken bitter verdriet bij hem en we horen een bittere klacht. Het is een klacht in het licht van Gods handen die zo'n pijn doen. Maar ook een klacht (en dat is onze tweede gedachte) in het licht van Gods scheppingswerk dat zo mooi is.

2. Een bittere klacht in het licht van Gods scheppingswerk dat zo mooi is

Van dat mooie scheppingswerk spreekt Job in de verzen 9, 10 en 11. Hij gebruikt daar allereerst het beeld van een pottenbakker en leem. Dat beeld is bekend; we vinden het ook op andere plaatsen in de Bijbel. God is als een Pottenbakker en de mens is als het leem dat door Hem gekneet en gevormd wordt tot een vat. Een aardse pottenbakker gaat daarbij heel zorgvuldig te werk; de hemelse Pottenbakker nog des te meer. Heel zorgzaam en kundig formeert Hij het lichaam van de mens.

Wanneer de Heere wordt voorgesteld als een Pottenbakker, ziet dat doorgaans op Zijn soevereiniteit. Vrijmachtig kan Hij beschikken over de mens. God doet wat Hij wil. Hij is ons niets verplicht. Hij kan een vat ter ere maken of tot oneer. Kan het leem tot de Pottenbakker zeggen: 'Wat doet Gij?' Nee, dat zou niet passend zijn.

In Job 10 ziet het beeld van de Pottenbakker en het leem vooral op het kwetsbare van de mens. Een vat van leem, een aarden vat is breekbaar. De kanttekeningen wijzen daar ook op. Als Job zegt: *Gedenk toch dat Gij mij als leem bereid hebt, en mij tot stof zult doen wederkeren*, dan zegt de kanttekenaar: *Dat is, als Gij mij uit het zaad van mijn ouders voortgekomen van Adam, wiens lichaam uit de aarde was geschapen en gefatsoeneerd, gelijk een pottenbakker uit het leem een vat toemaakt, en dat Gij mij wederom in stof en aarde veranderen zult*. Die laatste woorden wijzen terug naar Genesis 2. De Heere heeft de mens doen voortkomen uit het stof. Hij heeft Adam geboetseerd uit de aarde en vervolgens de adem des levens in hem geblazen. Maar Hij heeft ook gezegd dat Adam tot stof zou wederkeren als hij zou eten van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Job vraagt in vers 9 dus als het ware: 'Heere, handel toch zachtjes met mij; U weet toch hoe kwetsbaar ik ben?'

In vers 10 en 11 gebruikt hij een ander beeld. Hij zegt: *Hebt Gij mij niet als melk gegoten, en mij als een kaas doen runnen? Met vel en vlees hebt Gij mij bekleed, met beenderen ook en zenuwen hebt Gij mij samengevlochten*. Heel teer wordt hier het wordingsproces van een kind beschreven. Ook de wijze koning Salomo vond dat iets heel wonderlijks. In Prediker 11 vers 5 spreekt hij over dat wordingsproces in de moederschoot als een groot mysterie. Het beeld van Job sluit daar nauw bij aan. Hij spreekt van melk en kaas. Die melk ziet op een zaaduitstorting. Het kind wordt ontvangen in de moederschoot. Er vindt conceptie plaats; er komt een embryo. Dat kleine begin krijgt vervolgens vastheid. Het wordt gerund als kaas. Dan zegt de kanttekenaar zo mooi: *Dit is gesproken bij gelijkenis, om uit te drukken een zeer wonderbaarlijke werking des Heeren, waardoor de mens – naar de orde van God in de natuur gesteld – in het lichaam van zijn moeder wordt ontvangen*.

Dat is iets heiligs. Daar moeten we nooit lacherig over doen. We kunnen daar alleen met diepe eerbied over spreken. De ontvangenis van een nieuw schepsel is iets heel wonderlijks. Dat geldt ook van de verdere groei van zo'n kind in de baarmoeder. De Heere zorgt voor een vel, een huid. Hij bekleedt de beenderen met vlees. Hij laat die beenderen groeien en vlecht de zenuwen door het lichaam. Wonderlijk is dat! Maar nu brengt juist dat wonderlijke van Gods scheppingswerk Job in de grootste aanvechting. Hij kan het niet meer begrijpen. Hij zegt: 'Heere, dat mooie bouwwerk wordt nu afgebroken door Uw eigen handen. Hoe kan dat nu?' Job kan er niet meer bij.

Het is waar: er ligt ook iets anders in deze tekst. Als Job op dat wonderlijke scheppingswerk ziet, maakt hij er ook een pleitgrond van. Het is alsof hij zegt: 'Heere, zou U dat nu echt doen?'

Wilt U mij nu afbreken? Doet U dan Uw eigen werk niet te kort?’ Ootmoedig buigt Job zich voor de Heere neer. Hij gaat niet discussiëren. Hij praat niet óver de Heere, maar hij spreekt mét de Heere: *Gedenk toch dat Gij mij als leem bereid hebt*. Hij mag hier zelfs een pleitgrond vinden. Matthew Henry zegt zo treffend: *Als wij (...) dit aanvoeren als een drijfveer om onze plicht te doen: God heeft mij gemaakt en Hij onderhoudt mij, daarom zal ik Hem dienen en mij aan Hem onderwerpen, dan mogen wij er bij God op pleiten en het als een argument aanvoeren om genade van Hem te verkrijgen*.

Dat ligt er dus ook in. Deze klacht van Job is meer dan een bittere klacht; het is tegelijk ook een ootmoedige pleitgrond. Maar de nadruk ligt hier toch op het bittere, het onbegrijpelijke van Gods handelen. Job is een schepsel dat door zijn Schepper wordt afgebroken. Dat is zijn bange strijd.

Nu kan het zijn dat iemand zegt: ‘Ik hoor het wel, maar ik heb daar zelf geen last van.’ Dat kan, maar pas op! Morgen kan dat anders worden. Nee, dat gunnen we u niet; laat dat duidelijk zijn. Maar je kunt zomaar in de golven terechtkomen. De storm kan vandaag nog opsteken. Je ontdekt bijvoorbeeld een verdacht plekje op je lichaam en even later zit je bij de dokter op het spreekuur. Onderzoeken volgen en dan komt de uitslag: ‘Helaas, we hebben geen goed nieuws voor u ...’ Daar hoeft je geen zestig of tachtig voor te zijn. De geschiedenis van Job kan zo heel dichtbij komen, die kan zo heel persoonlijk worden.

Waarom staat dit nu allemaal in de Bijbel? Omdat het de werkelijkheid is. De Héere weet het, maar wij zijn er blind voor. We moeten vaak eerst in de diepte terechtkomen om de waarde te gaan zien van Gods Woord, van de Psalmen en ook van het boek Job. Ja, we moeten neergeworpen worden om de waarde van het Evangelie te gaan zien, van Christus en van Zijn genade. ‘Moet je dan eerst ziek worden of een ernstig ongeluk krijgen?’ vraagt iemand. Nee, dat hoeft niet. Het zou in ieder geval erg beschamend zijn. De dichter zegt:

Laat zulk een dwang voor u niet nodig wezen,
wie God verlaat, heeft smart op smart te vrezen!

Trouwens, ook ziekte of rampspoed als zodanig brengt ons niet op de rechte plaats. ‘Nood leert bidden’, zegt men soms. Was dat maar wáár! Nood brengt een mens soms tot vloeken of tot een doffe berusting.

Gelukkig mocht dat bij Job anders zijn! Bij hem was geen sprake van doffe berusting of dode lijdelijkheid. Wél vocht hij met God, net zo lang totdat hij het moest verliezen. Hij probeerde zich vast te klemmen aan de Heere, maar hij vond geen houvast in Hem Die eenmaal Zijn sterkte was. Van binnen zal het geweest zijn:

Waar is God op Wien ge bouwdet,
en aan Wien g’ uw zaak vertrouwdet?

Kent u dat, kinderen des Heeren? Misschien is het op dit moment vredig in uw hart en gaat het voor de wind in uw leven. Maar het kan zo plotseling anders worden. Ook als er op dit ogenblik geen bijzondere zorgen zijn, denken we dan nooit aan de gruwelen die in ons land worden bedreven? Denken we weleens aan dat mooie borduurwerk dat uiteen getrokken wordt in de moederschoot? Liggen we weleens wakker over kinderen die op een barbaarse wijze om het leven worden gebracht? Ik zal u de details van een abortus besparen; voor kinderen kan het te schokkend zijn om dat te horen.

Je zou Job 10 vers 9 tot 11 ook kunnen lezen als een stille schreeuw van een kind. Een schreeuw om leven. De schreeuw van een ongeborn kind tot zijn ouders: *Gedenk toch, papa, dat u mij als melk hebt uitgegoten! Gedenk toch, mama, dat u mij als een kaas hebt doen runnen!* De stille schreeuw van een ongeborn kind...

Bij Job was het een schreeuw tot God. De woorden van vers 8 tot 11 zijn een bittere klacht in het licht van Gods handen die zo'n pijn doen en van Gods scheppingswerk dat zo mooi is. Ze zijn ten slotte ook een klacht in het licht van Gods weldadigheid die betoond is.

Maar zingen wij eerst uit Psalm 39 vers 8:

*Hoor mijn gebed, mijn bang geroep, o HEER',
Daar 'k schreiend U mijn leed vertoon;
Ik, die bij U als vreemdeling verkeer
En hier, gelijk mijn vaders, woon.
Ai, wend Uw hand en plagen van mij af;
Verkwik mij, eer ik daal' in 't graf.*

3. Een bittere klacht in het licht van Gods weldadigheid die toch betoond is

Gemeente, wij hebben niet alleen een lichaam, maar ook een ziel. Job spreekt in vers 12 van zijn 'geest'. Hij zegt: *Uw opzicht heeft mijn geest bewaard*. De kanttekenaar merkt op: *Dat is, mijn ziel, waardoor ik leef*. De Heere is het Die, *des mensen geest in zijn binnenste formeert* (Zach. 12: 1).

Juist dát maakt het kwaad van abortus zo erg. Het gaat bij abortus niet om 'maar' een stukje weefsel, een klompje cellen of iets dergelijks. Het gaat om een persoon met een geest, een mens met een ziel. Abortus is niet alleen een aanslag op het lichaam van dat menskind, maar ook op zijn of haar ziel. Het mocht ons allen wel aangrijpen! In vers 12 zegt Job als het ware: 'Ik heb een lichaam en een geest, en ik heb die allebei van God gekregen.'

Dan komt er nóg iets bij. De man uit het land Uz zegt: *Benevens het leven hebt Gij weldadigheid aan mij gedaan*. U hebt niet alleen mijn lichaam en mijn geest geformeerd, maar daarbij heb ik ook nog weldadigheid van U ontvangen! Dat is, zo verklaart de kanttekenaar, *Gij hebt mij niet alleen het leven gegeven, maar ook daarin vele weldadigheden bewezen, rakende zowel de bewaring en onderhouding ervan alsook de gedurige regering*.

Job zegt dus eigenlijk: 'Heere, U hebt mij zo vaak en op zoveel manieren welgedaan. U hebt mij gedragen en gespaard, eerst in de moederschoot en ook na mijn geboorte; ja, heel mijn leven door! U hebt mij gevoed en gekleed, over mij gewaakt en mijn leven bestuurd. Want Uw opzicht heeft mijn geest bewaard. Heere, wat bent U toch goed voor mij geweest!' Het is waar: Job kan de rechte plaats niet vinden. Hij kan hier nog niet buigen onder God. Maar dit weet hij maar al te goed, al zegt hij het hier misschien alleen maar met zijn verstand, hij kan en wil het tóch niet ontkennen: *Gij hebt weldadigheid aan mij gedaan*.

Zou je het woord 'weldadigheid' ook mogen opvatten in zijn diepe, geestelijke betekenis? Zou Job hier ook hebben bedoeld: 'Heere, ik heb toch genade van U ontvangen? Ik heb toch Uw weldadigheid ondervonden als een alles verbeurd hebbende zondaar?' Dat mag je zeker zo zien! Meerdere verklaarders vatten het woord 'weldadigheid' op in die zin. Job was een man met genade. De Heere had leven aan zijn ziel geschonken. Hij had hem van dood levend gemaakt. Job was door God tot God bekeerd. Hij had mogen proeven wat het zeggen wil als de Heere omziet naar een diepgevalen mens en hem in Christus Jezus genade bewijst. Dat ligt dus óók in deze woorden. Job zegt: 'Heere, dat is toch gebeurd? Daar weet U toch van en daar mag ik toch ook van weten?'

Maar nu is het juist die heilige wetenschap die zoveel strijd en aanvechting meebrengt voor Job. Let op het volgende vers, vers 13. Daar zegt hij: *Maar deze dingen hebt Gij verborgen in Uw hart; ik weet dat dit bij U geweest is*. De kanttekenaar schrijft hierbij: *Gij hebt mij tevoren wel vele weldaden bewezen, maar dit kwaad dat mij nu overkomt, hebt Gij in Uzelf verborgen gehouden en mij niet geopenbaard*.

De bittere klacht van Job is dus niet alleen een klacht in het licht van Gods handen die zo'n pijn doen en van Gods scheppingswerk dat zo mooi is, maar ook in het licht van Gods weldadigheid die hem toch betóónd was. Dáár wijst vers 12 op.

Is dit nu het einde? Is dit het laatste woord? Nee, dat is het niet. Er zullen nog veel woorden worden gesproken in dit boek. Maar er komt een ogenblik dat God gaat spreken. Dat gebeurt als iedereen is uitgepraat: niet alleen die rechtzinnige vrienden, maar ook Job zelf. Dan gaat de Heere Zich openbaren in Zijn grootheid, en dan wordt Job stil. Dan legt hij zijn hand op de mond. Hij hééft wel gesproken, maar hij doet het niet meer. In het licht van Gods heerlijkheid moet hij verschrompelen. *Hij heeft berouw en verfoeit zichzelf in stof en as* (Job 42: 6). Zijn vrienden hebben hem daar niet kunnen brengen en hij kon het zelf ook niet. Pas als God Zich openbaart, mag hij het verliezen en ootmoedig buigen voor de Heere. Maar dan mag hij ook ervaren dat er bij God weldadigheid is.

Ja, er is bij God weldadigheid. Horen we dat? Gods Woord spreekt van een weldadigheid die overvloeiende is voor de grootste der zondaren. Hoe kan God dan die weldadigheid bewijzen aan doodschuldige mensenkinderen? Omdat Christus de weg wilde gaan van het lijden en sterven. Is Job de lijder van het Oude Testament, Jezus is de Lijder van het Nieuwe Testament. Waarom moest Hij zo bitter lijden? Omdat Gods recht verzoend moest worden. Jazeker, God wilde genade bewijzen aan een doemwaardig volk dat niet beter was dan anderen. Maar Zijn recht stond daartussen. Hebt u die les al geleerd? *Sion zal door recht verlost worden en haar wederkerenden door gerechtigheid* (Jes. 1:27). Moet u dat inleven? O, als dát praktijk wordt, is zalig worden zo onmogelijk. U kunt van uw schuld niet af en God kan van Zijn recht niet af. Maar o, dat wonder: nu heeft God Zijn eigen Zoon gegeven tot een volkomen verzoening. Nu is dat recht van God verheerlijkt in het dierbare bloed van Christus. Nu kan de liefde Gods zich uitlaten aan het hart van de Zijnen. Is dat al eens een wonder geworden? Een wonder is iets dat niet kan en dat toch gebeurt. *Wat bij de mensen onmogelijk is, dat is mogelijk bij God* (Matth. 19: 26).

Christus is afgedaald naar deze aarde. Ook Hij is gevormd in een moederschoot. De Heilige Geest heeft Hem het lichaam toebereid. Had de engel Gabriël het niet gezegd: *Dat Heilige dat uit u geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden* (Luk. 1: 35). Vlees en bloed heeft Hij aangenomen uit de maagd Maria. Maar wat is er toen gebeurd? Toen is Hij in de handen van God terechtgekomen. Die handen hebben Hem geraakt, diep geraakt. En die handen deden zo'n pijn, meer nog dan bij Job. Hij had Gods weldadigheid ervaren, maar Hij moest dat alles missen. Hij heeft gekropen in de hof van Gethsémané, toen de beker van Gods toorn aan Zijn lippen werd gezet. Hij, de lijdende Knecht des Heeren, is verbrijzeld onder het onkreukbare recht van Zijn Vader. Hij, het Lam Gods, heeft gehangen aan het hout in de diepste vernedering. Dat alles opdat er nu genade zou zijn voor schuldigen. Opdat Koning Jezus Gods weldadigheid zou kunnen bewijzen aan iemand die overgebleven is van het huis van Saul. Opdat Hij een Mefiboseth zou kunnen sluiten in Zijn armen. Want o, dat is Zijn liefste werk: weldadigheid bewijzen in de Naam van Zijn Vader. *Deze ontvangt de zondaars, en eet met hen* (Luk. 15:2).

Gemeente, jongeren en ouderen, zoek de Heere en smee om Zijn weldadigheid. Denk aan je ziel, want echt, je hebt maar één ziel te verliezen. Ziel verloren is alles verloren, maar ziel behouden is alles behouden. Denk ook aan je lichaam, lieve jeugd. Je lichaam is iets moois; dat hebben we vandaag gehoord. Je lichaam heb je van God gekregen. Gebruik dat lichaam niet als een werktuig van de zonde, maar bied het de Heere aan. Bid maar of dat Hij dat bouwvallige lichaam wil maken tot een tempel van de Heilige Geest. Bedenk het: er is weldadigheid bij God, weldadigheid voor een mens die het naar lichaam en ziel voor God verdorven heeft. Dat is de boodschap van het Evangelie: er is weldadigheid bij God. Er is vergeving voor een opstandeling. Er is verlossing voor gebondenen. Er is vernieuwing voor een onverbeterlijk mens.

Wat is er nog méér? Bewaring! Ja, er is bij de Heere ook bewaring. *Uw opzicht heeft mijn geest bewaard*, zegt Job. In de Engelse vertaling staat: Uw ‘visitatie’, Uw bezoek. De Heere houdt niet alleen het opzicht over Zijn kinderen, Hij bezoekt hen ook in Zijn genade. Hij doet dat telkens weer. Hij doet dat in hun grootste smarten, in hun diepste aanvechtingen, in hun geestelijke verlating. Daarom wordt hun geest bewaard. Ze zouden bezwijken als de Heere hen niet ondersteunde en hun van tijd tot tijd een bezoekje bracht.

Dan kunnen er bange vragen zijn, net als bij Job. Ach, het werd hem allemaal teveel. Hij kon Gods weg niet meer verstaan. Hij kon het niet meer rijmen met Gods wezen. Hij wist niet van het geding tussen God en de satan. De satan had God immers uitgedaagd. Hij had tegen God gezegd: ‘Zie maar eens wat er gebeurt als Job in de smeltkroes terechtkomt!’ Dan zal hij zeggen: ‘Wat heb je nu aan zo’n God? Het hoeft voor mij niet meer!’ Job moest gelouterd worden. Dat wist hij niet. Maar daartoe moest deze weg dienen. Gods eer stond op het spel. Maar God zou geen half werk doen. Hij zou het opnemen voor Zijn eer en ook voor Zijn kind. Hij ging pronken met Zijn eigen werk. Dat laat het slot van dit boek ons zien. Job mocht tóch uitkomen als goud. Wat van Job was, is achtergebleven in de smeltkroes van de verdrukking. Wat van de Heere was, ging naar boven. God is tóch aan Zijn eer gekomen en Zijn kind aan de zaligheid: Door U, door U alleen, om het eeuwig welbehagen!

Laat dát tot bemoediging mogen zijn van hen die in die smeltkroes zitten en vrezen daarin om te zullen komen. Zou de Heere niet meer naar hen willen omzien? Zou er dan één van Gods kinderen verloren kunnen gaan? Zou het kleinste lammetje gerukt kunnen worden uit de hand van de Goede Herder? Nee, dat duldt Gods glorie niet! Al de Zijnen liggen begrepen in Gods welbehagen. Daarom komt het tóch goed. Ze kunnen het vaak niet bezien, en toch mogen ze het weten: Door een nacht, zo zwart zo dicht, voert Hij mij naar ‘t eeuwig licht!

Wie daarvan iets mag kennen, zal dat in de vrucht ook openbaren. Mag ik één van die vruchten noemen? Het betonen van weldadigheid. Omzien naar het gehandicapte, het gebroekene, het zwakke. Oog hebben voor het kwetsbare leven. Ja, met liefde en bewogenheid je inzetten voor het ongeboort kind. Zorgen voor dat wonderlijke borduurwerk in de moederschoot.

De Heere schenke ons iets van die liefde, van die bewogenheid. Hij doe Zijn Koninkrijk komen met kracht, Hij verheerlijke Zichzelf en Hij zegene ons om Jezus’ wil.

Amen

Slotpsalm is Psalm 103 vers 7:

*Geen vader sloeg met groter mededogen
Op teder kroost ooit Zijn ontfermend’ ogen
Dan Israël’s HEER’ op ieder die Hem vreest.
Hij weet wat van Zijn maaksel zij te wachten;
Hoe zwak van moed, hoe klein wij zijn van krachten,
En dat wij stof van jongs af zijn geweest.*

3. Kerkdienst in de Gereformeerde Gemeente van Kruiningen

In samenwerking met Stichting Herleving Gebed voor Israël

Door ds. C. Sonneveld op 16 december 2020

Zegenbede

Zingen: Psalm 102 : 7 en 9 Berijming Datheen

Schriftlezing: Zacharia 2

Zingen: Psalm 122: 1 en 2

Gemeente,

Er stond een lege stoel op die maandagmorgen in de grote zaal van Calvin Christian School. De ruimte zelf zat boordevol. Honderden jonge mensen waren samengekomen voor de opening van een nieuw schoolseizoen in de Canadese provincie Alberta. Elke plaats was bezet. Maar de predikant die voorging in die dagopening had één stoel vooraan gezet, een lege stoel. Toen het stil geworden was, stelde hij de vraag: *Waarom staat hier een lege stoel?* Het werd nog stiller. Niemand sprak. En toen gaf hij zelf het antwoord. Hij noemde de naam van de studente die in de zomervakantie was verongelukt. Hij zei: 'Dat meisje had hier kunnen zitten. Maar zij is er niet meer. Het is eeuwigheid voor haar geworden. Haar stoel is leeg.'

Vanavond zouden wij hetzelfde kunnen zeggen: *Er is een lege stoel*. Er zijn lege plaatsen in de kerk. 'Ja', zegt iemand, 'dat kan ook niet anders, want het is corona tijd. Velen moeten thuisblijven... En we houden afstand houden van elkaar.' U hebt gelijk, maar ik bedoel wat anders. En misschien begint u het al te begrijpen. *De oudste zoon wordt gemist*. Als kerk zijn wij een huisgezin waarvan een kind wordt gemist. De kerk is het huisgezin van de Heere in een algemene zin. De Kerk met een hoofdletter is dat in een bijzondere zin. Want dat ligt onderscheiden. Maar in beide gevallen moet worden gezegd: *Er is een lege stoel*. Er zijn jongste zonen. Hopelijk weten wij zielsbevindelijk wat dat betekent: zo'n jongste zoon te zijn, een verloren zoon die tot zichzelf gebracht en thuisgebracht moest worden. Maar zou dan die jongste zoon zijn oudste broer niet missen? Zou het hem onverschillig zijn dat zijn oudste broer wordt gemist in het gezin?

Wie is die oudste broer? Het is het volk Israël. Het Joodse volk is de eerstgeborene. Nee, natuurlijk niet in de zin waarvan dat geldt van de Heere Jezus Christus. Die oudste Broeder met een hoofdletter is de Eerstgeborene onder vele broeders; ja, Hij is de Eniggeboren Zoon van God. Israël is de oudste broeder in een andere zin. Israël is de eersteling der volken, het volk dat als eerste geroepen is door de Heere. Israël is de oudste zoon in het huisgezin van God. En waar bevindt zich nu die oudste zoon? Zijn stoel is leeg...

O gelukkig, hier en daar wordt nog wel een Jood gevonden binnen de christelijke kerk. Er zijn Joden in de kerk die de waarheid zoals die in Jezus is van harte zijn toegedaan. Maar het zijn er niet zoveel. De meesten worden gemist. Hun stoel is leeg. Merken wij dat op? Missen wij die oudste broer? Het zou toch wel vreemd zijn als wij hem niet missen. Stel eens dat in een gewoon

gezin de oudste broer is weggelopen. Hij heeft afscheid genomen van thuis. Hij wordt ook niet meer in de kerk gezien. Dan ligt er toch een rouwfloers op zo'n gezin? Nee, in dat gezin wordt niet elke dag over die jongen gepraat. Maar toch, zijn afwezigheid wordt gevoeld. Hij wordt pijnlijk gemist door zijn moeder, door haar die hem eenmaal droeg onder haar hart. Ze heeft een stil verdriet. Hij wordt ook gemist door zijn vader. De haren van die vader worden grijs. En de kinderen van dat gezin? Als zij die lege stoel zien, dan is er ook bij hen pijn en verdriet.

En wij? Missen wij het Joodse volk? Is er plaats voor die oudste broeder in ons midden? Of is zijn stoel ingeruild? Hebben anderen die stoel in bezit genomen? O, laten we eerlijk zijn. Wat zien wij die oudste broeder gemakkelijk over het hoofd. Wat kunnen wij de Joden missen. Wat hebben we vaak verachtelijk op hen neergezien, alsof wij beter zijn. Wat worden zij ook vandaag onder ons dikwijls neergezet als 'dat hardnekkige volk', als 'Farizeeërs' en 'eigengerechtigde mensen'. Ja er zijn er zelfs die gezegd hebben: 'Het zijn Godsmoordenaars'. Ik heb een collega-predikant wel eens horen zeggen: 'Ik mag de Joden niet'. Waarom dan niet? 'Ze hebben mijn Heere Jezus gedood.' Dat was zijn antwoord. 'Broeder, wat zeg je nou toch? *Mijn* Heere Jezus? Mag je dat werkelijk zeggen? Besef je niet hoe gezegend je bent als je dat in waarheid mag zeggen? Er zijn er velen die dat zeggen zonder grond. Zij eigenen zich iets toe wat hun van God niet is geschonken. En jij mag zeggen: *mijn* Heere Jezus? Dan ben je toch de slechtste voor God geworden? Dan kun je het toch beter geloven voor een ander dan voor jezelf? En dan kunnen ook de Joden nog zalig worden, of niet? Dan buig je onder hen en voel je liefde voor die oudste broeder. Dan zal die gestalte er zijn die gevonden werd bij mensen zoals dominee J. Fraanje. Lees zijn voorwoord maar eens op het boek *Aantekeningen uit catechisatiën*.'

Och gemeente, als het gaat over antisemitisme, hebben we ons antwoord doorgaans al gauw klaar. 'Nee', zeggen we dan, 'dat wordt bij ons niet gevonden. Als kerkverband hebben we ons toch duidelijk uitgesproken? We hebben zelfs een verklaring opgesteld. Nee hoor, Jodenhaat is ons vreemd.' Ik wou dat het waar was. Maar ik vrees, als we dat zo gemakkelijk zeggen, dat we onszelf dan niet recht kennen. We wijzen met onze vinger naar de roomse kerk, naar hun geschiedenis van inquisitie en brandstapels, en naar de verschrikkelijke uitspraken van Maarten Luther over de Joden, en we wassen als gereformeerde christenen snel onze handen in onschuld. Maar is daar reden toe? Was die oudste broeder welkom in ons midden? Wie de levensbeschrijving van Christiaan Salomon Duijsch leest, wie zich verdiept in dat indrukwekkende boek *De wonderlijke leiding Gods met een blinde leidsman der blinden*, die weet wel beter. Waar was deze zoekende Joodse rabbijn welkom? In de Lutherse kerk van Duitsland vond hij meer warmte dan in de Gereformeerde kerk van Nederland. Juist waar de waarheid zuiver klonk, heeft men het hem ongelooflijk moeilijk gemaakt.

Jawel, dat was lang geleden. Maar we hoeven niet eens zo ver terug te gaan in de geschiedenis. We hoeven alleen maar te denken aan de Tweede Wereldoorlog. Wat moest er gebeuren met het onderduik-meisje Mirjam de Groot toen ze op de zogenoemde Kokse school in Veenendaal zat? De Duitsgezinde regering van Seyss-Inquart wilde dat ieder kind met Joods bloed zou worden aangegeven. En wat deed de scholenbond onder leiding van een algemeen geachte predikant? Ze gaf bevel om te gehoorzamen. Ook Mirjam moest aangegeven worden. Het zou haar dood geworden zijn! Begrijpen we het? Het ligt allemaal veel dichterbij dan wij denken. Het ligt in ons eigen hart. Want we zijn ten diepste allemaal hetzelfde. Wat is er daarom veel reden om onszelf diep te verootmoedigen voor Gods aangezicht. Want wat zegt de Heere? *Die Mijn volk aanraakt, die raakt Mijn oogappel aan*.

'Ja maar, dat heb ik toch niet gedaan? Dat valt óns toch niet toe te rekenen? Er is toch eigenlijk maar één zonde die ons wordt toegerekend, de zonde van Adam, het hoofd van het

werkverbond?’ O, is dat waar? Staat dat zo in de Bijbel? Een dezer dagen las ik nog eens de geschiedenis van Cham en Kanaän. Velen zijn er haastig bij om dan anders te spreken. Kanaän wordt immers de schuld van Cham wél toegerekend. En ook Cham zelf werd gestraft, gestraft in zijn zoon. De zonde van Cham wordt de negers toegerekend, zegt men dan. Dat is echter niet waar. Het is niet de betekenis van dat Bijbelgedeelte. Maar hoe dan ook, Cham kwam onder de vloek vanwege de zonde van Kanaän. Van die zonde zouden Cham en zijn nageslacht naderhand toch ook kunnen zeggen: *Dat heb ik toch niet gedaan?* Toch kwam de vloek op Kanaän.

En zo geldt het ook van de schuld die er ligt ten opzichte van de Joden in het nabije en verre verleden. Het gaat om *ons* verleden. Het gaat om *onze* kerk, *ons* voorgeslacht, *ons* land en volk. Helaas, dat besef is zo ver weg. We zijn zo individualistisch geworden. We schuiven persoonlijke en gemeenschappelijke schuld zo gauw van ons af. We doen dat ook wanneer het gaat over de zonde van abortus, over het vergoten bloed van zoveel kwetsbare kinderen. Het zijn er per dag net zoveel als drie schoolklassen bij elkaar. Zoveel! Drie schoolklassen op een dag. Over vijf jaar zouden zij hun eerste gang naar de kleuterschool hebben gemaakt. Ze zullen er nooit zijn. Hun stoel zal leeg blijven. Ook die stoel wordt niet bezet. Maar wie merkt het op? Wie mist hen? Wie weent erover?

*Het land is vol van duistere moordspelonken;
Vanwaar 't geweld ons grieft met wond op wond.*

Er is bloed dat roept om wraak van de hemel.

Maar nu het wonder. Er is ander bloed. Niet het bloed van Abel. Dat riep om wraak. Er is bloed van Christus. Dat roept niet om wraak. Zelfs niet wanneer een aantal Joden opgehitst door hun geestelijke leidslieden, geroepen hebben: *Zijn bloed kome over ons en onze kinderen*. Dat was erg. Ja, dat was zo erg dat vervolgens de bliksem insloeg op Gabatha en dat al die mensen werden verteerd. Lezen we dat in de Bijbel? Nee toch? Dit bloed roept om verzoening. Het is het bloed van Hem Die gebeden heeft: *Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen*. Daarom is er hoop, geliefden. Daarom is er verwachting voor het Joodse volk. Daar is er verwachting voor het Nederlandse volk, ja zelfs voor ons. Dat blijkt ook uit het hoofdstuk dat we gelezen hebben, Zacharia 2.

Met de hulp des Heeren gaan we luisteren naar het Woord zoals dat tot ons komt in Zacharia 2, daarvan de verzen 4 en 5. Onze tekst staat opgetekend in het tweede hoofdstuk van Zacharia, de verzen 4 en 5.

En hij zeide tot hem: loop, spreek deze jongeling aan zeggende: Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden vanwege de veelheid der mensen en der beesten die in het midden derzelve wezen zal. En ik zal haar wezen, spreekt de Heere, een vurige muur rondom. En Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.

Wij vinden hier *Het gezicht van het nieuwe Jeruzalem*.

We willen stilstaan:

Ten 1e bij de volheid ervan.

Ten 2e bij de veiligheid daarvan.

En ten 3e bij de heerlijkheid daarvan.

Het gezicht van het nieuwe Jeruzalem

1. De volheid ervan in vers 4. Daar staat: *Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden vanwege de veelheid der mensen en der beesten die in het midden derzelve wezen zal*. Het wordt daar heel vol. Zo vol dat ze er niet meer inpassen.
2. De veiligheid ervan. We lezen in vers 5a: *En Ik zal haar wezen, spreekt de Heere, een vurige muur rondom*. Welnu, dan ben je veilig. Als de Heere als een vurige muur rondom je is, dan kan het nooit meer verkeerd gaan.
3. En dan, ten slotte, de heerlijkheid ervan. Daarmee eindigt vers 5b: *En Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar*. De Heere zal dus niet alleen róndom Jeruzalem zijn, maar ook ín Jeruzalem.

Troostrijke woorden waren het die de Heere gesproken had in het eerste hoofdstuk. *Want de Heere antwoordde de engel die met mij sprak goede woorden, troostlijke woorden*, zo staat er in hoofdstuk 1 vers 13. Het was het eerste nachtgezicht dat Zacharia kreeg. Bemoedigend was ook het tweede nachtgezicht, het gezicht van de vier hoornen en de vier smeden. En dan komt het derde nachtgezicht als een herhaling, maar tegelijk als een bekrachtiging en een bevestiging van die eerste twee nachtgezichten. Het is van dat alles een nadere ontvouwing. Want wat gebeurt er?

Zacharia of Zacharja – zijn naam betekent: *de Heere gedenkt* - Zacharia heft opnieuw zijn ogen op. En wat ziet hij dan? Een Man met iets in zijn hand. Een Man met een hoofdletter. Want jawel, het is de Heere Jezus Christus Die hier wordt gezien. Het is de Engel des Verbonds, een openbaring van de Zoon van God vóór Zijn komst in het vlees. Wat heeft die Man in Zijn hand? Een meetsnoer. Zacharia had van zo'n snoer ook al gehoord in hoofdstuk 1 vers 16. *Ik ben tot Jeruzalem wedergekeerd met ontfermingen. Mijn huis zal daarin gebouwd worden, spreekt de Heere der heirscharen; en het richtsnoer zal over Jeruzalem uitgestrekt worden*. Maar er is wel een verschil. Daar, in hoofdstuk 1, wordt een richtsnoer uitgestrekt over Jeruzalem om het te verdelen in bouwpercelen. De stad moest nog verder worden opgebouwd. Hier, in hoofdstuk 2, wordt het meetsnoer gebruikt om die stad op te meten. In het nachtelijk visioen staat die stad er al, maar nu moet die Man gaan opmeten hoe groot die stad is. Met zijn meetsnoer moet hij de maat opnemen van haar lengte en haar breedte. Ja, want dat gaat Hij doen. Dat krijgt Zacharia te zien als antwoord op zijn vraag: *Waar gaat Gij heen?*

Daarbij moeten we bedenken dat Jeruzalem op dat moment nog grotendeels in puin lag. De terugkeer van de ballingen had nog maar pas plaatsgevonden. Het aantal inwoners in Jeruzalem was nog zeer gering. Je zou denken: die Landmeter zal dus wel heel gauw klaar zijn met Zijn werk. Er was bepaald niet zoveel om op te meten. Maar let nu op die engel die met Zacharia sprak. Dat was de zogenaamde tolkengel die telkens de zaken moest vertolken voor de profeet in zijn onwetendheid en zijn verlegenheid. Die engel ging uit, en een andere engel ging hem tegemoet. Die andere engel sprak tot die tolkengel: *Loop, spreek deze jongeling aan*. Wie was die jongeling? Niemand anders dan de profeet Zacharia. Wellicht was hij op dat moment nog jong. Hij was zéker jong in vergelijking met die engelen, want die zijn allemaal oud. Die horen bij de eeuwigheid. Een mens blijft een jongeling, ook al is hij 60, 70, 80 jaar of ouder. En dan geldt dat nog des te meer ten opzichte van de Heere. Tegenover God was die machtige profeet maar een klein jongske, een knechtje van de grote Koning. De tolkengel krijgt het bevel: *Loop, spreek deze jongeling aan*. Hij mag spreken van een nieuw Jeruzalem dat vol mensen en dieren zal zijn.

1. De volheid van het nieuwe Jeruzalem

Wat is de boodschap die de tolkengel moet overbrengen aan Zacharia? *Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden vanwege de veelheid der mensen en der beesten die in het midden van dezelve wezen zal*. Met andere woorden, Jeruzalem is niet te meten. Het is

onbegonnen werk. De bevolkingsaanwas in die stad zal zo groot zijn dat men daar geen plaats meer kan vinden en buiten de muren moet gaan wonen. Ze kunnen net zo goed die muren achterwege laten of afbreken. Jeruzalem zal zich uitbreiden. De stad zal dorpsgewijze bewoond worden. Het zal een open stad zijn zonder muren.

Wanneer is deze profetie vervuld? Voor een eerste vervulling kunnen wij denken aan de tijd na de ballingschap. Het is alsof God hier zegt: Jeruzalem zal geen dode stad zijn. Het zal geen lege stad zijn. Jeruzalem zal herbouwd worden uit het stof.

*Daar zal Zijn volk weer wonen naar Zijn raad;
God eeuwig hun Zijn volle gunst betonen.
Daar zullen zij, Gods knechten met hun zaad,
Zij die Zijn Naam beminnen erf'lijk wonen.*

Maar wij beseffen allemaal dat deze profetie daarmee niet is uitgeput. Integendeel. Zo groot is Jeruzalem trouwens niet eens geworden in de dagen van Zacharia. Bovendien zijn er wel degelijk muren gebouwd rondom Jeruzalem. Nehemia heeft daaraan meegeholpen. Dat was op zich ook niet verkeerd.

Een diepere vervulling van deze wonderlijke profetie heeft echter plaatsgevonden in de tijd van het Nieuwe Testament, en wel in het bijzonder op de Pinksterdag. Op die dag wordt de kerk uit Jood en heiden geboren, de gemeente van Jeruzalem die zich steeds verder gaat uitbreiden, via Judea en Samaria, zelfs tot aan de einden van de aarde. Want de middelmuur die scheiding maakte tussen Israël en de volken was nu afgebroken.

Het is de Heere Zelf Die deze uitleg geeft in vers 8a. *Want zo zegt de Heere der heirscharen: na de heerlijkheid over u heeft Hij Mij gezonden tot die heidenen die ulieden beroofd hebben.* We komen kom daar straks nog op terug. Let intussen vooral op vers 11a. *En vele heidenen zullen te dien dage de Heere toegevoegd worden en zij zullen mij tot een volk wezen.* Ook zij zullen het voor de Heere mogen verliezen. Ze worden niet allemaal verpletterd; er worden nog heidenen uit hun midden toegebracht. Niet alleen overwonnen, maar ook ingewonnen. Niet alleen vernederd, maar ook vertederd. Is dit dan geen heerlijke belofte? Is het geen vervulling van wat de Heere reeds tot Abraham had gesproken: *In u en in uw zaad zullen alle geslachten des aardrijks worden gezegend?*

Mag ik eens vragen: Bent u al toegevoegd? Ben jij al toegebracht? Let op het dat woordje *toegevoegd* in onze tekst. Het is een beschamend woordje. Het laat zien dat wij op afstand staan. We zijn misschien de oudste zoon of de jongste zoon uit de gelijkenis, maar van beiden gold: ze stonden op afstand, innerlijk en uiterlijk. Ze bevonden zich buiten het vaderhuis. Dat geldt ook van ons. We zijn van nature allemaal zonder God en zonder hoop in deze wereld. We moeten worden toegevoegd. En ach, we voegen onszelf niet toe. We kunnen dat niet en we willen het niet eens. We moeten worden toegebracht. Het is een beschamend en ontdekkend woord. Maar toch, het is ook een Goddelijk woord, een bemoedigend woord voor een mens die erbuiten staat en de vijandschap in z'n eigen hart moet inleven met bittere tranen. Voor iemand die zeggen moet: *'O God, ik ben U kwijt!* En ik weet niet hoe het ooit nog anders zal worden, want ik kan mezelf daar niet brengen. En het is allemaal eigen schuld.'

Toegevoegd... Wat een bijzonder woord staat hier in Zacharia 2. De Heere zegt het Zelf. *Vele heidenen zullen te dien dage den Heere toegevoegd worden. En zij zullen Mij tot een volk wezen.* Nog is er plaats, gemeente. Er zijn nog verschillende stoelen open. Het huis moet vol worden. Het getal is nog niet vol. Het zal worden een grote schare die niemand tellen kan. Hier is een

belofte die ziet op het geestelijk Jeruzalem, het nieuwtestamentisch Jeruzalem. Niet alleen op het Jeruzalem uit de dagen van Zacharia, maar ook op het Jeruzalem uit de dagen ná de komst van Christus en de uitstorting van de Heilige Geest.

Is er ook nog niets te hopen voor het aardse Jeruzalem vandaag? Of is het huidige Jeruzalem voor God hetzelfde als New York, Berlijn, Parijs en Amsterdam? Nee, zo is het niet. Jeruzalem blijft Jeruzalem. We lezen in Lukas 21 vers 24 *dat Jeruzalem vertreden zal worden door de heidenen, totdat... de tijden der heidenen vervuld zullen zijn*. Totdat! Dat woordje doet denken aan Romeinen 11 vers 25 en 26. Daar staat dat de verharding voor een gedeelte over Israël gekomen is, totdat de volheid der heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden. Dat ligt vast, gemeente. Ds. du Marchie van Voorthuizen heeft eens gezegd in een preek over Jeremia 45 dat de bekering van het volk Israël net zo'n vaste waarheid is als de schepping van hemel en aarde in zes dagen. Als je het ene niet meer gelooft, hoef je ook het andere niet meer te geloven. Dan moet je al die bladzijden maar uit de Bijbel scheuren. De Heere zal terugkeren tot Zijn oude bondsvolk. Die waarheid zit niet vast op een paar beloften of op enkele duistere profetieën. Ze ligt verankerd in de Naam van God, ja in het welbehagen van die God Die de God is van Abraham, Izak en van Jakob, Die vrijmachtig is maar ook getrouw. Zijn Naam is HEERE. Hij zegt: *Ik Zal Zijn Die Ik Zijn Zal*. Dat betekent enerzijds: wacht het maar af. Je krijgt het niet in handen. *Ik laat Mij de wet en ook de weg niet voorschrijven*. Dus wacht het maar af. Houd je vingers er maar tussenuit. Maar wacht het vooral biddend af. Verwacht het maar van Mij. Want die Mij verwachten, zullen niet beschaamd worden. Ik ben zo getrouw als sterk.

Daarom is er hoop voor Israël. God laat Zijn eerste liefde niet los. Als dat waar was, zou alles wankelen. Dan zou er ook geen hoop meer zijn voor Zijn tweede liefde, de bruidsgemeente uit de volken. Er is verwachting voor Kerk en Israël. En het vloeit allebei voort uit de eeuwigheid. Daarom steunen wij Israël van harte. Daarom bidden wij voor onze oudste broeder. Daarom hebben wij hem lief, als het goed is. Ons hart wordt met deernis vervuld als we zien op die lege plaats, die lege stoel. 'Jeruzalem, Jeruzalem, wij wenen om uw lot!' Het Joodse volk zit ook vandaag weer in het nauw. Het is altijd weer een mikpunt van dodelijke haat en laster. Het antisemitisme kan zich hullen in het kleed van antizionisme, maar het blijft antisemitisme. Echter, de HEERE waakt over Zijn volk. Hij zal tot hen wederkeren. Wat een bijzondere tijd zal dat wezen! *Jeruzalem zal dorpsgewijze bewoond worden vanwege de veelheid der mensen en der beesten die in het midden derzelve wezen zal*. Dat brengt ons bij onze tweede gedachte:

2. De veiligheid van het nieuwe Jeruzalem

Immers, wat staat er in vers 5a? De Heere zegt: *Ik zal haar wezen tot een vurige muur rondom*. Jeruzalem zal open liggen. Kinderen, is dat niet gevaarlijk? Geen muren te hebben om de stad? Dat is een beetje moeilijk voor jullie te begrijpen, want wij hebben vandaag geen stadsmuren meer. Er wordt geen muur meer om ons dorp of onze stad gebouwd. Maar ga je naar oude steden in ons land, naar Middelburg bijvoorbeeld of naar Opheusden, dan vind je daar nog altijd overblijfselen van oude stadsmuren. Zulke muren waren vroeger hard nodig. Want was de vijand in de aantocht, dan konden de poorten gesloten worden en hielden de muren de vijand tegen. Nu heb je raketten en bommenwerpers en nog veel meer, dus die muren helpen niet meer. Maar je begrijpt wel: als vroeger een stad geen muren had, dan was het er niet veilig. Hoe moesten de inwoners zich dan verdedigen als er een aanval kwam van vijandelijke legers? Maar wat staat nu in onze tekst? Dat er geen muur zal zijn rondom het nieuwe Jeruzalem. De stad zal *dorpsgewijze bewoond worden*. De stad ligt open, en toch is het daar veilig. Veel veiliger dan achter een muur van steen of staal.

Want, zegt God, *Ik zal haar wezen tot een vurige muur van rondom*. Wat is dat voor een beeld? We zouden kunnen denken aan Zuid-Afrika in vroegere tijden. De pioniers trokken er van plaats tot plaats met hun huifkarren. Als het avond werd en ze gingen rusten zoeken voor de nacht, wat deden ze dan? Ze zetten die huifkarren in een cirkel. Daarbinnen bevonden zich de mannen met hun vrouwen en kinderen. En daarbuiten werd dikwijls ook nog een vuur aangelegd. Het was een muur van vuur die de wilde dieren en indringers op afstand moest houden. Aan dat beeld kunnen we denken bij de woorden van onze tekst. We kunnen ook denken aan de wolkkolom en vuurkolom waarmee de Heere het volk Israël beschutte en omringde in de woestijn. En wat krijgt Zacharia nu te horen? Dat de Heere Zelf Zich rondom Zijn volk legerd. Jeruzalem zal een stad zijn zonder muren en toch zal het een veilige plaats zijn. De grote God zal er zijn als een vurige muur van rondom. Welke vijand durft zich nu in het vuur te werpen? Wie durft er door die ring van vuur heen te breken? O, wie dat doet zal ervaren dat God een verterend Vuur is. De Heere beschermt Zijn volk. Ja de Engel des Heeren legerd Zich om degenen die Hem vrezen.

Wat hebben wij die muur vandaag ook nodig, geliefden. Wij verwachten het altijd maar weer van onszelf. Dat blijkt nu ook weer met de coronacrisis. Het eerste waar wij ons mee bezighielden was de bange vraag: hoe komen wij erdoor? Wij waren bezorgd om onze gezondheid. We waren meer bezig met ons lichaam dan met onze ziel. Meer met de persconferenties van de regering dan met het Woord van God. Meer met de noodzaak van maatregelen dan met de noodzaak van het gebed. In Afrikaanse landen ging men op de knieën. Regeringen riepen een boetedag uit. Kerken kwamen bijeen voor een week van vasten en gebed. Jawel, ze gebruikten ook hun verstand. Ze drongen aan op voorzichtigheid, op het belang van hygiëne en ga zo maar door. Maar het gebed was het eerste waar men aan dacht.

En wij? We kropen angstig onder ons bed. Of we gingen driftig aan het werk. Na vele maanden werd er geopperd dat het misschien goed zou zijn een bidstond te houden. Nee, ging biddag, laat staan een week van afzondering en gebed, maar een bidstond. En dan niet in de week, want dan is iedereen veel te druk en zouden velen er niet bij zijn, maar op zondag, want dan hebben we toch niets anders te doen. Misschien wil de dominee er dan wel speciaal voor bidden. Of hij kan er extra aandacht aan geven in zijn preek. Is het niet beschamend? Terwijl in het verleden de Nederlandse overheid in tijden van oorlog en epidemieën een bid- en boetedag uitschreef, gebeurt dat nu niet meer. Maar waarom doen we het dan niet zelf? Nee, gebed valt niet te organiseren. Maar de Heere zou het nog kunnen gebruiken om ons in de schuld te brengen. Maar wat doen wij? We verwachten het van ons kennen en kunnen. We bogen op onze muren, op onze bouwwerken, op onze organisaties, op de specialisten, op onze grote mannen, en vul het maar aan. Wat is dat arm. Ja, het is levensgevaarlijk. Want de Heere blaast erin. Hij blaast onze muren omver.

Maar nu staat er hier dat Hij Zijn volk Zelf zal verdedigen. In vers 8a lezen wij: *Zo zegt de Heere der heirscharen*, de God van de legermachten, de God dus van de engelen, van de hemellichamen en ook van het volk Israël. *Na de heerlijkheid over u heeft Hij Mij*, - met een hoofdletter, dus dat is Christus, - *heeft Hij Mij gezonden tot die heidenen die ulieden beroofd hebben*. Ik ga u niet vermoeien met de verschillende verklaringen van dit woord. De uitleg is niet eenvoudig. Maar één ding mag duidelijk zijn: de Heere gaat Zijn oordelen uitvoeren over de vijand, over de heidense volkeren. Die grote Held is door Zijn Vader gezonden om af te rekenen met hen die zich niet bekeren, die met Hem spotten en Zijn volk onderdrukken. Ze hebben Israël beroofd, nu zijn ze zelf aan de beurt. Ze hebben over hen geheerst, nu zullen ze zelf tot knechten worden. Daar zorgt de Heere voor. Is dat moeilijk voor Hem, kinderen? Nee hoor, Hij hoeft alleen maar Zijn hand te bewegen. Er is maar een wenk van Zijn alvermogen voor nodig. Denk aan die 185.000 soldaten van Sanherib die Jeruzalem belegerden. Toen het

nacht werd, ging er één Engel door hun midden en toen was het met hen gebeurd. En denk aan Mozes, die alleen maar zijn staf hoefde uit te steken over de Rode Zee en toen kwam er een pad.

*God baande door de woeste baren
En brede stromen ons een pad.*

Waarom doet de Heere dat nu? Waarom neemt Hij het op voor Zijn volk? Hij zegt: *die ulieden aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan*. Hebben ze dat ook wel eens bij jou gedaan? Of heb je dat per ongeluk wel eens bij jezelf gedaan? Als je je vinger in je oog steekt en je raakt maar even je oogappel aan, dan doet dat gemeen zeer. Dan zie je een poosje niets meer. Dat is een heel gevoelige plek. Welnu, dat is het beeld dat de Heere hier gebruikt. Een ontzaglijk teer beeld! We zouden het niet durven zeggen als het niet in de Bijbel stond. De Heere zegt dus eigenlijk: *Mijn volk is Mijn oogappel!* Wie dat volk aanraakt, raakt Zijn oogappel aan. Hij bewaarde Israël als Zijn oogappel, zegt Mozes in Deuteronomium. En de dichter van Psalm 17 vraagt: *Bewaar mij als d' appel van het oog; wil mij met Uwe vleug'len dekken*. Zo dierbaar is dat volk nu voor de Heere. Zó dierbaar dat Christus tot Saulus van Tarsen, die vervolger van de gemeente, zegt: *Saul, Saul wat vervolgt gij Mij?* Hij vereenzelvigd Zich met de Zijnen. In Handelingen 9 ziet dat op de vroege christengemeente, in Zacharia 2 geldt het allereerst van het volk Israël.

Ik was nog maar een kind van een jaar of zes, toen ik bij mijn oma op een verjaardagpartijtje zat. De Tweede Wereldoorlog lag nauwelijks 15 jaar achter ons. De gesprekken gingen als vanzelf over de oorlog. Een oom van mij had het over Hitler. Hij vertelde over de verschrikkelijke wijze waarop die man aan zijn eind was gekomen. Hij heeft zichzelf van het leven beroofd. Ik had zoiets nog nooit gehoord en was geschokt tot in het diepste van mijn ziel. Ik vroeg: Heeft die man echt zichzelf gedood? En ik hoor het mijn oma nog zeggen: Ja kind, *die Zijn volk aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan*. Ik vergeet het nooit meer.

Toen de 75-jarige herdenking van de bevrijding plaatsvond, was er net een boek van Hoogwerff uitgekomen. Hij schrijft daarin over een geoefend kind van God die in de oorlog onder God terechtkwam en de roede mocht kussen. Hij werd het met God eens. Het was allemaal verdiend. Die man wilde er niets meer van af hebben. Kort daarop hoorde hij dat Adolf Hitler een grote campagne was begonnen tegen het Joodse volk. Toen zei die man: *'Dit wordt zijn ondergang, want nu vergrijpt hij zich aan Gods volk.'* En het is waar geworden. *Die ulieden aanraakt, die raakt Zijn oogappel aan*. Dan heeft de vijand reden om te beven!

Maar wat zijn zij dan veilig die mogen schuilen achter die muur van vuur. Dat zijn mensen die eerst kennis gemaakt hebben met het vuur van Gods toorn. Maar ze zijn ook als een vuurbrand uit het vuur gerukt. Net als Jozua de hogepriester, van wie we lezen in het volgende hoofdstuk. Jozua werd gerukt uit het vuur van Gods toorn, het vuur van de ballingschap en het vuur van de verdrukking.

U kent misschien wel het verhaal wel van die eilandbewoner die een Engelsman ontmoette. Allebei wisten ze wat schuld en wat genade was. Alleen, ze konden het niet tegen elkaar zeggen, want ze spraken elkanders taal niet. En wat deed toen die eilandbewoner? Hij legde wat takjes in een cirkel, stak ze aan en legde een worm in het midden van die takken. Toen dat vuur steeds harder ging branden en steeds dichterbij kwam, begon die worm te kronkelen van angst en pijn. Maar zie, op het allerlaatste moment greep hij die worm en rukte hij hem uit het vuur. Deed hij nog meer? Ja, hij legde die worm tegen zijn borst. Met zijn vinger wees hij naar Boven, terwijl de tranen langs zijn wangen liepen. Hij bedoelde te zeggen: Wat ik met die worm gedaan heb, dat heeft de Heere nu met mij gedaan. Ik ben die worm. Maar Hij heeft mij als een vuurbrand uit het vuur gerukt.

Wat doen wij met een worm? Als we zo'n worm al redden, gooien we hem gauw weg. Zo'n worm is vies! Maar wat doet de Heere? Die keert Zich tot een mens die te vuil is om aan te pakken, Hij redt hem van het helse vuur en legt hem aan Zijn liefde-hart. Wat is dat groot! Wat een wonder als je dat mag beleven! Dan ben je veilig. Dan alleen is het goed. Dat is er een thuiskomen bij de Heere. En dan zal Hij voor je instaan. Ook als je moet gaan door het water, het zal je niet overstromen. Ook als je moet gaan door het vuur, het zal je niet verteren. Hij staat in voor het behoud van al de Zijnen. Voor hun veiligheid en voor hun heiligheid. Voor hun zaligheid en voor hun heerlijkheid. Dat is onze laatste gedachte.

Maar zingen we eerst uit Psalm 147 vers 1:

*Looft God, het zijn heerlijke dingen,
Dat men onzen God prijst met zingen.
Het is kostelijk en zeer schone
Dat men God prijst met zoeten tone.*

3. De heerlijkheid van het nieuwe Jeruzalem

Gemeente, we zouden de vraag kunnen stellen: Hoe is het nu in Jeruzalem? Rondom Jeruzalem is de Heere als een vurige muur. Maar hoe is het nu daarbinnen? Op die vraag krijgen we een antwoord aan het eind van onze tekst. De Heere zegt: *Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar*. Dus de Heere zal niet alleen om Zijn volk heen staan, maar Hij zal ook *in hun midden* zijn. Hij zal in hun harten afdalen. En dat is zo groot, geliefden. Het is al zo groot als Hij Zijn heil maakt tot schansen en voormuren. Maar nu komt Hij Zelf. Hij is niet alleen rondom Jeruzalem, Hij komt ook naar binnen. Hijzelf is daar tot heerlijkheid van Zijn volk. Is dat niet de kern hart van de zaligheid? Want wat is nu de zaligheid? Als ik die vraag vandaag zou stellen, zegt wellicht iemand: Dat je naar de hemel gaat en niet naar de hel hoeft. Mis! Dat is de zaligheid niet. Wat is het dan wel? De zaligheid is God in Christus. De grote Meester zegt: 'Zalig zijn de reinen van hart, want zij zullen God zien'. Dat is de zaligheid: God zien. Waar God is, is de zaligheid. En waar God niet is, daar is de zaligheid niet. Daar is de rampzaligheid. Samuel Rutherford heeft eens gezegd: 'Als ik in de hemel zou komen en ik zou daar horen dat Christus in de hel was, dan zou ik naar de hel willen gaan. Want waar Christus is, daar is de hemel.' Dat is de zaligheid: God in Christus door de kracht van Zijn Geest. En is dat niet de zielsbegeerte van allen die waarlijk bekommerd zijn? Van allen die naar God bedroefd en om de Heere verlegen zijn? O, het is de taal van hun hart:

*Als ik dan U heb, o Heer' mijn,
Zou daar iets anders mijn God zijn?
Zou ik ergens groot ofte klene,
Een God hebben dan U allene?*

Bij wie is dat de taal van het hart? Niet bij hoog-bekeerde mensen. Wel bij hen die zich kennen als goddeloos, doodschuldig en doemwaardig. De moordenaar aan het kruis beledigt het voor de Heere: *Wij toch rechtvaardiglijk, want wij ontvangen straf waardig hetgeen wij gedaan hebben...* Daar had God hem gebracht. Hij mocht echter ook een blik slaan buiten zichzelf. *Maar Deze heeft niets onbehoorlijks gedaan*. En daarom, *gedenk mijner wanneer Gij in Uw Koninkrijk zult gekomen zijn*. Wat was het antwoord dat hij kreeg? *Voorwaar zeg Ik u, heden zult gij met Mij in het paradijs zijn*. Dus niet: in het paradijs zijn. Maar *met Mij* in het paradijs zijn.

Gemeente, dat is de zaligheid. Hier bij aanvang en straks in alle volkomenheid. Hier wandelen Gods kinderen door het geloof, maar straks mogen zij het ook aanschouwen. Dan zullen hun ogen de Koning zien in Zijn schoonheid in dat ver-gelegen land. Geeft de Heere daar bij ogenblikken al een voorsmaak van? Ja, dat doet Hij. Ach, de dagen der duisternis zullen vele zijn. Maar het is niet altijd donker. Hij is geen woestijn voor Zijn volk, geen land van uiterste donkerheid. Christus heeft gezegd: *Zo iemand Mij liefheeft, die zal Mijn woord bewaren; en Mijn Vader zal hem liefhebben, en Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken.*

En zo spreekt Christus - want Hij is het Die hier spreekt - zo spreekt Hij in vers 10 tot de dochter van Jeruzalem: *Juich en verblijd u; want zie, Ik kom!* Je zou kunnen zeggen: het is een Adventsbelofte voor een Adventsvolk. Hij zegt: Ik kom. Ik kom vanuit de stilte van de nooit begonnen eeuwigheid. Ik kom vanuit die lieve vrede raad. *Zie, Ik kom.* Heel het Oude Testament door heeft dat geklonken, totdat het vervuld werd in de Kerstnacht. *Zie, Ik kom en zal in het midden van u wonen, spreekt de Heere.* Horen we dat? *Het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond, en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, (een heerlijkheid als des Eniggeborenen van de Vader), vol van genade en waarheid.* Ja, genade is op Zijn lippen uitgestort.

De Heere zegt: *Ik zal tot Heerlijkheid wezen in het midden van haar.* Nee, er is niets aantrekkelijks in de mens. God heeft redenen genomen uit Zichzélf. Het heeft Hem behaagd om Zijn Naam te verheerlijken naar de vrijmacht van Zijn genade. Gelukkig dat het niet op z'n remonstrants hoeft, nietwaar? Dan was er geen boodschap voor ons. En ook niet meer voor Israël. Hij wordt gevonden van degenen die naar Hem niet vraagden; en tot het volk dat naar Zijn Naam niet is genoemd, heeft Hij gezegd: ziet, hier ben Ik!

En nu krijgen we ook nog een dringende raad in de woorden van onze tekst. Welke raad? Vlucht! Vlucht weg uit Babel! *Hui*, staat hier. Dat is een oproep. Wordt toch wakker! Toef niet langer! *Vlied toch uit het Noorderland, spreekt de Heere.* Er waren nog heel wat Joden achtergebleven in Babel toen de ballingen mochten terugkeren. O, wat een ondankbaarheid. Ze voelden zich zo goed thuis in Babylon. En toen ze hoorden hoe moeilijk het was in Jeruzalem voor hun teruggekeerde volksgenoten, toen zullen ze nog des te meer gezegd hebben: 'Zie je nou wel? We zitten hier veel beter. We gaan niet terug.' Wellicht waren er enkelingen die wel begeerden om terug te gaan, maar zich zo onwaardig voelden. Die dachten: 'Wat moet ik daar nou toch gaan doen? Zou er voor mij nog een plekje zijn in dat nieuwe Jeruzalem? Trouwens, hoe kom ik hier vandaan? Zou de vijand mij wel los willen laten? En zal ik ooit wel veilig thuis komen?'

Maar wat zegt de Heere nu? Dat Hij Zelf hen thuis zal brengen. Ja, dat Hij Zelf hen wil gaan halen. Hoort u dat? Hij Zelf wil komen om hen los te maken. Ook u? Vraag er de Heere maar om. Smeek Hem maar om die ketenen van de zonde los te maken. Om die banden van onze doodstaat en van het ongeloof eens te verbreken. Bid maar dat Hij je uit dat Babel van ongerechtigheid wil brengen naar dat nieuwe Jeruzalem. Uit de Stad Verderf naar de stad die fundamenten heeft. Dan alleen heb je toekomst. Dan kom je het leven wel door. En dan kun je het leven ook uit. Al zijn er tijden dat je geen enkel doorzicht hebt. De Heere maakt het waar:

*Hier scheen ons 't water t' overstromen,
Daar werden wij gedreigd door 't vuur.
Maar Gij deedt ons 't gevaar ontkomen,
Verkwikkend ons ter goeder uur.*

Gij zult het weten, zegt hier de Engel des Heeren. Het is Christus Zelf Die spreekt in de laatste verzen van ons teksthofdstuk. In eerste vijf verzen van dit hofdstuk vinden we het eigenlijke

nachtgezicht. En in het laatste gedeelte van dit hoofdstuk vinden we de uitleg ervan door Christus. Hij zegt: *En gij zult weten*, - dat is een bevindelijk weten, gij zult het ervaren, proefondervindelijk - *gij zult weten dat de Heere der heirscharen Mij* - dat is Christus - *tot u gezonden heeft*. Ja, *dan zal de Heere Juda erven voor Zijn deel in het heilige land en Hij zal Jeruzalem nóg verkiezen*.

Dat is opnieuw een belofte die allereerst bestemd is voor Israël. Wij hebben altijd weer de neiging om de vervloekingen in de Bijbel op dat volk toe te passen en de zegeningen op de Kerk, op óns. Maar dat is diefstal en je mag niet stelen, hoor. Dat mag óók niet in het geestelijke leven. Een zegen zal een zégen zijn als we eerst hebben gebogen onder de vloek en als Christus in een rechte weg ons eigendom is geworden. Dan mogen we ons met Israël blij beroemen in de Heere. Maar Israël blijft het eerste adres van de belofte.

De Heere *zal Jeruzalem nóg verkiezen*. Is de Heere dan gestopt met Zijn verkiezend handelen? Onderbreekt de Heere dan Zijn handelen dan voor een tijd? Is er misschien een tweede of een derde verkiezing? Nee, natuurlijk niet. Calvijn zegt het zo eenvoudig: de verkiezing is van eeuwigheid, maar soms kan het lijken in het leven van die verkorenen alsof God hen heeft losgelaten. Dan kunnen ze zo bestreden worden: is het wel ooit waar geweest? Zou de Heere nog wel van mij af weten? Nu, tot hun vertroosting staat hier van Jeruzalem en van heel de bruidsgemeente: *De Heere zal Jeruzalem nóg verkiezen*. Hij gaat er mee door. Hij laat haar nooit meer los.

Gemeente, dat is nu het geheim van zalig worden. Het is een groot wonder als God je grijpt, maar het is ook een wonder als God je vasthoudt en je eenmaal thuisbrengt. Het ene is al groter dan het andere. Als God je grijpt is dat al zo groot! Maar in de praktijk van het leven wordt het wonder steeds groter dat God nu ook Zijn volk bewaart, een volk dat zichzelf niet kan bewaren kan en dat meer van het pad af is dan op het pad. Daarom komen ze thuis, met heel die bruidsgemeente uit Jood en heiden.

Zien we ze staan? Paulus, die diepbewogen was met zijn volk. Maar ook die mensen uit de kerkgeschiedenis. Ds. Fraanje, die gedurig voor de Joden bad. Bart Roest, die verwachting had voor de beminden om der vaderen. Mientje Vrijdag, die moeder in Israël, die aan het eind van haar leven tegen haar vrienden zei: 'Je zult mij in de hemel niet zien'. Wat zeg je nu? zo vroegen zij. 'Nee, je zult mij in de hemel niet zien, want ik zal helemaal achteraan staan. Maar je zult me wél horen, want ik zal boven allen uit zingen:

*Mijn God, U zal ik eeuwig loven,
Omdat Gij hebt het gedaan.'*

Zullen jullie er ook bij zijn, lieve kinderen? En jullie, jongens en meisjes? Of zal jouw stoel daar leeg zijn? Wat zou dat erg wezen. Bedenk het: nog is er plaats. Nog heeft de Heere andere schapen die van deze stal niet zijn. En van die schapen zegt Hij: *Deze moet Ik ook toebrengen, en zij zullen Mijn stem horen, en het zal worden één kudde en één Herder*. Amen.

We zingen de lofzang van Zacharias het eerste vers.

*Dat toch de Heer' zij gemaakt groot,
Israëls God zij geprezen.
Die Zijn volk heeft in angst en nood,
Bezocht en verlost uit dezen.
En den hoorn des heils opgerecht*

*In 't huis van David Zijnen knecht;
Zo Hij hadde te voren,
Door Zijner heiligen profeten mond,
Wel voorzeid tot meniger stond,
Den vaderen van Hem uitverkoren.*

Verheft thans uw harten tot God en ontvangt de zegen des Heeren.

*De Heere zegene u en Hij behoede u.
De Heere doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.
De Heere verheffe Zijn aangezicht over u en geve u vrede. Amen*

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog?

Artikelserie van ds. C. Sonneveld in de kerkbode van de
Gereformeerde Gemeente te Alblasterdam

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog? (1)

“Dat heb *ik* toch niet gedaan...?”

Wie heeft dat kleine zinnetje nooit gehoord? Wie heeft het nooit gezegd? We kregen als kind bijvoorbeeld de schuld van iets wat een grote broer of een klasgenoot had gedaan en we vonden het onrechtvaardig. We hadden ons woordje al gauw klaar: “Dat heb *ik* toch niet gedaan?”

Diezelfde vraag klinkt momenteel in allerlei toonaarden als het gaat over misstanden uit het verleden: over slavenhandel en slavernij bijvoorbeeld, over de moord op zes miljoen Joden in de Tweede Wereldoorlog, over buitensporig geweld in Nederlands-Indië en ga zo maar door. “Dat heb ik toch niet gedaan?” zeggen mensen dan. “Dat is een toch zaak van vorige generaties? Daar zijn wij toch niet voor verantwoordelijk?”

Begrip

Zo’n reactie is op zich wel begrijpelijk. Inderdaad hebben wij niet persoonlijk meegedaan aan het knechten van zwarte medemensen, aan het verraden van Joodse Nederlanders of aan het bloedbad op een Indonesisch eiland. We kunnen ons dan ook geïrriteerd voelen wanneer iemand ons dergelijke wandaden wil aanwrijven. Trouwens, men verliest daarbij vaak alle nuances uit het oog. Men doet alsof alle Nederlanders die gruwelijke slavenhandel hebben goedgepraat, alsof iedere soldaat in Oost-Indië een bloedwolf was en alsof er in de oorlog geen landgenoten waren die Joden hielpen onderduiken. Men heeft dikwijls geen oog voor de historische context, de manier van denken indertijd en “de andere kant van het verhaal”. Men spreekt soms behoorlijk uit de hoogte, alsof men het zelf beter had gedaan. Ook heeft men niet altijd in de gaten dat ieder mens en iedere tijd lijdt aan “blinde vlekken”. Zo zetten mensen zich in voor de Black Lives Matter beweging en focussen eenzijdig op het geweld tegen zwarte burgers, terwijl men niets doet tegen het geweld dat kinderen in de moederschoot moeten ondergaan. Of men veroordeelt de slavenhandel van enkele eeuwen geleden, terwijl men niets doet aan de mensenhandel en de gedwongen prostitutie die vandaag haar duizenden verslaat. Nederland is opnieuw koploper gaat als het om slavernij. Schrijnend!

Bedreigend

Daar komt nog wat bij. Als ik me moet schamen voor de zonden van mijn voorgelacht, waar blijf ik dan? Als ik medeverantwoordelijk ben voor wat vorige generaties hebben gedaan of nagelaten, dan is toch het einde zoek? Zoiets kan je toch niet van mensen verwachten? Het heeft zelfs iets bedreigends. Als je de last van het verleden moet meetorsen, dan ga je daaraan te gronde. Zou dat de reden zijn waarom de jongere generatie in Duitsland het liefst niet meer herinnerd wordt aan het oorlogsverleden? Nog altijd hangt de geest van het nazisme als een loodzware schaduw over onze oosterburen.

Ik werd daar eens door getroffen toen ik in de stad Giessen een lezing mocht houden over Jonathan Edwards. Na afloop bedankte de nog jonge forumleider ons omdat wij “vanuit Nederland waren gekomen om de broeders in Duitsland te helpen”, en dat “terwijl wij Duitsers

jullie zoveel verdriet hebben aangedaan”. Dat was een eerlijk geluid en eigenlijk heel bijzonder. Mensen houden zich immers niet graag met het verleden bezig, zeker niet als dat verleden schimmig en duister is! Het wordt dan als lastig en bedreigend ervaren. Men schaamt zich ervoor en wil er niet liever meer van horen. Vergis ik me dat diezelfde houding te bemerken in de discussie die er momenteel wordt gevoerd over onze houding tegenover de Joodse gemeenschap in de jaren 40-45 en over een eventuele spijtbetuiging voor God en de mensen inzake ons tekortschieten? Van wetenschappelijke zijde wordt er bijvoorbeeld op gewezen dat velen in Nederland niet wisten wat er in de concentratiekampen gebeurde. Zelfs de Joden zouden dat niet hebben geweten. Ten dele is dat waar, maar ook dáárbij zijn wel de nodige vragen te stellen. Het is in ieder geval opmerkelijk wat Anne Frank op vrijdag 9 oktober in haar dagboek schreef: “Als ’t in Holland al zo erg is, hoe zullen ze dan in de verre en barbaarse streken leven waar ze heengezonden worden? Wij nemen aan dat de meesten vermoord worden. De Engelse radio spreekt van vergassing, misschien is dat wel de vlugste sterfmethodes.” (“Het achterhuis”, Amsterdam, editie 2020, pag. 54)

Bijbels verweer

Ook vanuit een andere invalshoek is er verzet merkbaar tegen een dergelijke spijtbetuiging, schuldbelijdenis, erkenning van tekortschieten, uiting van schaamte of hoe je het ook wilt noemen. Er zijn predikanten en theologen die op grond van de Bijbel menen dat zo’n knieval niet hoeft en zelfs niet mag. Vaak haalt men dan een paar teksten uit het boek Ezechiël aan. De profeet zegt toch dat kinderen niet gestraft worden om de zonden van hun vaders? Kortom, God rekent ons de zonden van ons voorgeslacht niet toe. Men stelt soms dat er één uitzondering op deze regel is. De zonde van Adam in het paradijs wordt ons wél toegerekend, maar – zegt men – dat is een andere zaak. Dat gebeurt krachtens verbondsbetrekking. We stemmen dat laatste van harte toe. Het is goed gereformeerd om vast te houden aan de leer van het werkverbond en de erfschuld, ook al begrijpt de moderne mens daar helemaal niets van en vinden ook wij het eigenlijk “oneerlijk dat wij moeten lijden om de zonde van Adam” (zo zeggen onze kinderen het toch en zo denken wij toch eigenlijk ook?). Het is een diepe, Bijbelse waarheid: God rekent ons die ene zonde van Adam, onze eerste voorouder en ons verbondshoofd, toe. Maar is daarmee alles gezegd? Delen wij verder niet in de schuld van anderen, inclusief ons voorgeslacht? Is het waar dat de Schrift zo spreekt? Of zegt de Schrift misschien wat anders? Het antwoord op die vraag bewaren we voor de volgende keer.

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog? (2)

Alleen gestraft om de zonde van Adam?

Volgens sommigen zou God alleen de zonde van Adam toerekenen aan anderen. Heel de mensheid draagt de straf op zijn overtreding in het paradijs en deelt in de gevolgen daarvan. Maar verder? Nee hoor, de Heere straft niemand om de zonden van het voorgeslacht of van zijn naasten. Is dat waar?

Gestraft om de zonden van anderen

Laten we eens met dat laatste beginnen. In het Oude Testament moest verzoening gedaan worden voor onschuldig vergoten bloed. Was de dader niet bekend, dan werd de betreffende gemeenschap verantwoordelijk gehouden en moesten offers worden gebracht om Gods toorn af te wenden (Deut. 21:1-9). Men kon z’n handen niet zomaar in onschuld wassen. De stem van het bloed riep immers tot God in de hemel (Gen. 4:10). Het riep om wraak, om rechtvaardige vergelding (Ps. 106:38-40; zie ook Openb. 6:10). En als de aarde dat bloed bedekte, zou de Heere het op Zijn tijd ontdekken (Jes. 26:21). “Want Hij zoekt de bloedstortingen, Hij gedenkt derzelve” (Ps. 9:13). Een bloedwreker kon dan ook zijn rechten laten gelden in het geval van

moord of doodslag. Zelfs voor degene die onopzettelijk de dood van iemand had veroorzaakt, was er maar één uitweg: vluchten naar een van de vrijsteden onder Israël (Deut. 19:1-13).

Ook in het Nieuwe Testament hebben de zonden van de één gewoonlijk gevolgen voor een ander. Met alle ernst wijst Paulus daarop in 1 Korinthe 11. In de gemeente aldaar waren “vele zwakken en zieken, en velen sliepen” (vs. 30). De oorzaak? Een onwaardig gebruik van het Heilig Avondmaal (vs. 29). De Heere nam dat hoog op. Zijn kastijdende hand drukte zwaar op de gemeente. Sommigen werden zwak of ziek, terwijl anderen geestelijk in een diepe slaap waren verzonken of zelfs vroegtijdig stierven. Bedoelt de apostel dat het juist deze mensen waren die zo gezondigd hadden? Nee, dat zegt hij niet. Toen Achan bij de inname van Jericho van het verbannene nam, werd het volk krachteloos tegenover de vijand (Jozua 7:1-5). De kanttekenaar bij de Statenvertaling merkt op: “Om de zonde van één man vertoornt zich God over de ganse gemeente der Israëlieten”. Wat doen Jozua en de zijnen nu? Ze vallen ter aarde, verscheuren hun klederen en werpen stof op hun hoofd. Er was een ban in het leger gekomen. Zo zal het ook in Korinthe gegaan zijn. De Heidelbergse Catechismus laat er geen twijfel over bestaan. Wanneer ongelovige, goddeloze mensen worden toegelaten tot het Avondmaal, “wordt het verbond Gods ontheiligd en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt” (Zondag 30, vr. & antw. 82). Ja, u leest het goed. Door het gedrag van een paar enkelingen keert God Zich tegen de hele gemeente! Iemand zou kunnen zeggen: “Wat kan *ik* daar aan doen? Ik leef toch niet in openlijke of verborgen zonde? Moet ik nu lijden om die paar verkeerde mensen?” Het antwoord is: ja, want schuld is in de Bijbel dikwijls gemeenschappelijke schuld. In ieder geval zijn wij medeschuldig als wij toelaten dat er dingen gebeuren die niet deugen.

Gestraft om de zonden van het voorgeslacht

We gaan nog een stapje verder. Ook de zonden van het voorgeslacht hebben consequenties. Het nageslacht lijdt dikwijls onder de gevolgen ervan. Gods straffende hand wordt er soms in zichtbaar. Zegt de Heere het niet Zelf in de Tien Geboden dat Hij een ijverig (of na-ijverig) God is, Die “de ongerechtigheid der vaders bezoekt aan de kinderen, aan het derde en vierde lid” van degenen die Hem haten (Ex. 20:5)? De kanttekenaar wijst erop dat het dan gaat over kinderen die in de voetstappen van hun afgodische vaders gaan. Die opmerking is volkomen terecht (denk aan de kinderen van Korach, die – anders dan de kinderen van Dathan en Abiram – zich distantiëerden van de zonden van hun vader). Maar is daarmee alles gezegd? Het is toch wel opmerkelijk wat we lezen van de Ammonieten en Moabieten, die niet toelieten dat de Israëlieten door hun land trokken op weg naar Kanaän (Deut. 23:3-8). Deze liefdeloze houding werd hun aangerekend tot in het tiende geslacht! Wie stelt dat God niemand straft om de zonden van het voorgeslacht, moet maar eens uitleggen wat hiermee bedoeld wordt.

Hij zal het trouwens ook moeilijk hebben met de geschiedenis van 2 Samuël 21:1-14. De driejarige honger ten tijde van David was er niet zómaar. Toen David met die nood Gods aangezicht zocht, maakte de Heere hem de oorzaak bekend: “Het is om Sauls en om des bloedhuizes wil, omdat hij de Gibeonieten gedood heeft” (vs. 1). Denk dat eens in! Saul zelf was toen allang in de eeuwigheid. Maar het oordeel dat hij had opgeroepen, drukte na zoveel jaren nog steeds zwaar op het land en zijn inwoners. Pas toen er recht gedaan was, ging Gods aangezicht weer lichten en begon de hemel te druipen. Gaat het in 2 Samuël 24 bij de geschiedenis van de volkstelling om de schuld van David waardoor velen van zijn tijdgenoten stierven, in 2 Samuël 21 gaat het om een geduchte straf vanwege de zonden van het voorgeslacht.

Gestraft om onze schuld

Kortom, er is fundamenteel iets mis met de gedachte dat de Heere de zonden van anderen nooit zou toerekenen aan de gemeenschap waartoe zij behoren. Ik ben zelf geboren in september 1953, dat wil zeggen: na de scheuring in ons kerkverband, maar de schuld van ‘53 is de schuld

van mijn kerkverband. Ik kan nu wel zeggen: “Toen lag ik nog niet eens in de wieg; ik heb er part noch deel aan”. Maar is dat niet te gemakkelijk? Als *kerk* hebben wij schuld gemaakt; moeten wij dat dan ook niet als *kerk* belijden? De Heere bezorgt de zonden dikwijls ook thuis bij het nageslacht. Dat wordt door velen niet opgemerkt of niet aanvaard. Waarom niet? Over die vraag gaat het de volgende keer.

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog? (3)

Blinde vlekken en een preek van Beukelman

De gedachte leeft hier en daar dat wij niet verantwoordelijk zijn voor het leed dat de Joodse gemeenschap in Nederland in de Tweede Wereldoorlog is aangedaan. Deze gedachte is begrijpelijk. Er zit ook een kern van waarheid in. Persoonlijk en juridisch kan dat leed ons niet worden aangerekend. Daarmee is echter niet alles gezegd. Dat is ons gebleken toen we de Bijbelse gegevens nagingen. In Gods Woord wordt minder juridisch en individualistisch gedacht dan wij dat doen in onze moderne, westerse samenleving. Onze cultuur lijdt aan een stukje blikvernaauwing. Dat zou een reden kunnen zijn waarom bij velen een oproep tot erkenning van ons aandeel in het genoemde leed niet landt. In dit artikel wil ik dat nader onderbouwen. Daarbij betrek ik ook het gebed van Ezra en de wijze waarop één van onze oudvaders daarover schreef.

Verwevenheid van allen met alles

Er zijn zaken die nogal eens over het hoofd worden gezien in het onderwerp dat onze aandacht vraagt. Ik noem ze hier puntsgewijs:

1. De mensheid is geen bak met zand, maar een levend organisme dat onderling verbonden is. Zij is geen bundel losse takken, maar een wijldvertakte boom die uit één wortel voortspruit. Wij zijn “uit enen bloede zijn geschapen” (Hand. 17:26).
2. Wij staan op de schouders van ons voorgeslacht. Het besef hiervan is vandaag aan het tanen. Alles is op het heden en de toekomst gericht. Velen vragen zich af: wat hebben wij met het verleden te maken?
3. Wat wij ontvāngen van de gemeenschap is altijd meer dan wat wij bijdragen aan die gemeenschap. M.a.w., wij moeten niet zozeer denken vanuit onszelf (als het subject), maar vanuit onze Schepper en onze naaste. Doen wij dat niet, dan maken wij onze medemens tot een object. Wij worden dan ik-middelpuntig en komen afstandelijk in de wereld te staan. Dit levensbesef is in feite ultramodern. Je vindt het veel minder in de niet-westerse samenlevingen van Afrika en Azië.
4. God ziet de mens altijd in het levensverband waarin deze geplaatst is: dat van het gezin, de familie, de plaats waar iemand woont, het land waar je geboren bent, enz.
5. Er is een nauw verband tussen ons en onze omgeving. De mens is wel de kroon op Gods schepping, maar hij hangt niet in de lucht. Hij is nauw verweven met de aarde, het milieu, het dieren- en plantenrijk, en de kosmos als geheel. Dat blijkt niet alleen bij de zondeval (die schokgolven zond door heel de schepping), maar ook bij de ongerechtigheid van Israël (die een vloek bracht zelfs over de dieren en het land).
6. Als de Heere een relatie aangaat met de mens, doet Hij dat verbondsgewijze. In de staat der rechtheid sloot Hij het werkverbond met Adam en diens nageslacht. Na de val openbaarde Hij het genadeverbond en zei Hij tot Abraham: “En Ik zal Mijn verbond oprichten tussen Mij en tussen u en tussen uw zaad na u in hun geslachten tot een eeuwig verbond...” (Gen. 17:7). Was dat alleen een zaak van de oude bedeling? Allerminst! Op de Pinksterdag zegt Petrus: “Want u komt de belofte toe, en uw kinderen, en allen die daar verre zijn...” (Hand. 2:39). De Heere ziet een mens nooit als een losstaand individu. In de enkele mens heeft Hij ook diegenen op het oog met wie deze enkeling

verbonden is. Heel mooi wordt dat zichtbaar in de zgn. “huisteksten” van het Nieuwe Testament (Hand. 11:14, 16:15, 18:8; 1 Kor. 1:16). Kortom, er is sprake van een grote verwevenheid.

Het gebed van Ezra

Dat laatste is goed begrepen door mensen als Joannes Beukelman, een van de mannen van de Nadere Reformatie. Ooit hield hij ter voorbereiding van een dank-, vasten- en bededag een preek over Ezra 9:6: “En ik zeide: mijn God, ik ben beschaamd en schaamrood, om mijn aangezicht tot U op te heffen, mijn God; want onze ongerechtigheden zijn vermenigvuldigd tot boven ons hoofd, en onze schuld is groot geworden tot aan den hemel”.

In deze preek (opgenomen in de bundel “Twintig Keurstoffen”) zegt hij het volgende: “Met het woord ‘onze’ eigent Ezra deze ongerechtigheden zichzelf en het Joodse volk toe, zeggende: ‘onze ongerechtigheden’ en ‘onze schuld’”. Let op dat steeds herhaalde “onze”! Ds. Beukelman stelt vervolgens de vraag of dan ook Ezra aan die gruwelen schuldig stond. Het antwoord luidt ontkennend! En toch spreekt Ezra zo. Waarom dan wel? Beukelman noemt drie redenen:

1. Ezra was *een kind van God*. Welnu, het hart van Gods kinderen is zo teer dat zij verlegen en beschaamd zijn over de zonden van hun medemensen (Ps. 119:136).
2. “Ezra was *een aanzienlijk deel van de Joden*, die als een geheel aangemerkt werden, waarom dan ook hetgeen door sommigen in het bijzonder bedreven werd, de gehele menigte aangerekend werd”. Ezra lijkt daarin op Daniël (Dan. 9:1-19).
3. Bovendien was Ezra als *priester* verplicht voor het volk bij God in te staan. De Heere wilde dat de priesters de zonden van het volk op zich zouden nemen. Ook daarom beschouwde Ezra de zonden van het volk als zijn eigen zonden.

Laten wij dit alles maar ter harte nemen. Laten Gods kinderen dat in dubbele mate en Gods knechten dat in driedubbele mate doen!

Schuld belijden inzake onze houding tegenover de Joden in de oorlog? (4)

Jesaja 16 en het Jodenkamp van Elspeet

Onlangs stelde een goede vriend mij een aantal indringende vragen: “Wat hebben wij als Nederlanders gedaan om de Joodse vluchtelingen uit Duitsland op te vangen na de Kristallnacht in 1938? Wat deden wij tegen de Jodenvervolging in de Tweede Wereldoorlog? Hebben wij als kerken en christenen volhardend geprotesteerd? En wat moesten de weinige Nederlandse Joden ondervinden die de Holocaust overleefden en bij hun terugkeer uit de concentratiekampen hun huizen bezet vonden door niet-Joodse landgenoten? Kregen zij hun bezittingen toen terug, of vonden die nieuwe “bezitters” het eigenlijk lastig dat die Joden nog in leven waren?”

Een hoofdstuk dat je laat duizelen

Deze pijnlijke vragen zijn bij mij blijven hangen. Ze kwamen met volle kracht terug toen ik een poosje later zat te lezen in Jesaja 16. Dat hoofdstuk bevat volgens de inleiding in de Statenbijbel “een vermaning aan de Moabieten (...) dat zij zich jegens de verdreven Joden vriendelijk en goedertierenlijk gedragen zouden”.

In vers 3b staat: “Verberg de verdrevenen en meld de omzwervende niet”. De kanttekenaar wijst erop dat het hier gaat over Joden die uit hun land verdreven waren en die tot Moab hun toevlucht namen (kanttek. 15 en 17). Hij merkt bij dat “niet melden” op: “Dat is, verraad hen niet, geef hen niet over in de hand hunner vijanden, gelijk gij wel pleegt te doen” (kanttekening 16).

In vers 4a zegt de Heere: “Laat Mijn verdrevenen onder u verkeren, o Moab, wees gij hun tot een schuilplaats voor het aangezicht des verstoorders; want de onderdrukker heeft een einde...”. Bij “Mijn verdrevenen” wordt aangetekend: “Dat is, die Mij toebehoren, alhoewel Ik hen om

hunner zonden wil nu een geruime tijd gekastijd heb” (kanttek. 19). Wat moeten de Moabieten met die verdrevenen doen? “Oefen medelijden en barmhartigheid over de Israëlieten, laat hen herberg bij u vinden” (kanttek. 21).

Er is ook een reden om hun hart en huis niet toe te sluiten voor de Joden. “Want de onderdrukker heeft een einde”, zo staat er in vers 4b. Het is, zegt de kanttekenaar “alsof de Heere zeide: Gij Moabieten, behoort u beleefdelijk jegens Mijn volk te gedragen, want het zal niet altoos onderdrukt worden van zijn vijanden: Ik zal het eindelijk redden en het koninkrijk van Juda alsoo herstellen dat het gelegenheid en macht zal hebben om ulieden te vergelden de weldaden die zij van uw hand hebben ontvangen; daar zij u daartegenover zullen kunnen vergelden de schade en onbarmhartigheid die gij hun zult bewijzen” (kanttek. 23).

Het gaat je duizelen als je ook het volgende vers leest (vers 5) en je dit alles tot je laat doordringen. Wij hielden in de jaren ‘30 de grenzen van ons land gesloten. Er was geen herberg voor de ongeveer 15.000 Duitse Joden die tussen 1933 en 1938 hun toevlucht zochten in ons “Moab”. De politieke partij die ons lief is raadde het opvangen van deze mensen zelfs openlijk af. Hoeveel “medelijden en barmhartigheid” was er voor hen? Honderdduizenden Belgische vluchtelingen konden in de Eerste Wereldoorlog in Nederland terecht. Maar de Joden...?

Een Jodenkamp dat er niet kwam

In de Veluwe kerkbode van maart 2020 vertelt ds. M. van Kooten het verhaal van het zogenaamde Jodenkamp bij Elspeet. De regering Colijn zat met de Joodse vluchtelingen in z’n maag. Een deel daarvan moest maar op een centrale plek worden ondergebracht. De heide tussen Elspeet en Uddel kwam daarvoor in aanmerking. Inwoners van Elspeet waren echter bang voor zondagsontheiliging, de plaatselijke voetbalvereniging vreesde een lap grond kwijt te raken, de VVV en ANWB voorzagen een terugloop van het toerisme en daarmee een stukje inkomstenderving, de dorpsvereniging stond op z’n kop, “De Banier” wees erop dat er communisten onder die Joodse vluchtelingen zaten en ook Koningin Wilhelmina was niet blij. Het Jodenkamp zou op slechts 12 kilometer afstand van haar zomerverblijf “Het Loo” bij Apeldoorn komen. Er was in de omgeving wél plaats voor herten en wilde zwijnen, maar niet voor Joden. Tussen de bomen van de kroondomeinen ligt een begraafplaats met heuse grafzerken voor de honden en paarden van de koninklijke familie en hun personeel, zoals mijn vrouw en ik in de zomervakantie tot onze verrassing ontdekten, maar er was op de Veluwe geen “Lebensraum” voor de beminden om der vaderen wil. Het kamp bij Elspeet kwam er niet. De Joden moesten maar elders een plaatsje krijgen. In Westerbork bijvoorbeeld, in de provincie Drenthe. Opgeruimd staat netjes.

Wat er daarna gebeurd is, weten we inmiddels allemaal. Vanuit Westerbork zijn de Joden, toen de Duitsers eenmaal ons land waren binnengevallen, weggevoerd naar de vernietigingskampen van Auschwitz en Sobibor.

Een schuldbelijdenis die er nog steeds niet is

Nog even terug naar die vriend uit het begin van dit artikel. Hij wees me op Leviticus 26 vers 40a: “Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden en de ongerechtigheid hunner vaders, met hun overtredingen waarmede zij tegen Mij overtreden hebben...” (!). En hij sloot af met nóg een vraag. Ik citeer: “Waarom zouden wij geen schuld kunnen belijden in gemeenschap met onze vaders? We belijden toch ook ons geloof met de kerk van alle tijden en plaatsen (en een ieder spreke in zijn hart aldus...)?”

Het is een indringende vraag. Een vraag die om een eerlijk antwoord roept. Want die hartelijke, ongeveinsde en onvoorwaardelijke schuldbelijdenis is er nog steeds niet.

Schuld belijden voor onze houding tegenover de Joden in de oorlog? (5)

Voor God en de mensen

We begonnen onze artikelenserie met de vraag: “Dat heb *ik* toch niet gedaan?” Wanneer mensen horen over de wrede vervolging van de Joden in de oorlog, hebben zij vaak de neiging om die vraag te stellen. “Natuurlijk, het is erg wat er gebeurd is, maar wat hebben *wij* ermee te maken?” Die psychologische afweerhouding vind je niet alleen buiten de kerk, maar ook erbinnen. Sommigen zoeken zelfs naar een theologische rechtvaardiging om geen schuld te hoeven erkennen. God zou alleen de zonde van Adam ons toerekenen, zo stelt men. Merkwaardig genoeg laat men deze redenering nu juist weer *niet* opgaan waar het de Joden betreft. Zij hebben immers de Messias gekruisigd? Zij hebben geroepen: “Zijn bloed kome over ons en onze kinderen” (Mat. 27:25). Die bloedschuld wordt hun vandaag – na ongeveer 70 geslachten – nog steeds toegerekend. “Hebben ze om het oordeel geroepen? Welnu, dat oordeel zullen ze dragen! Dat zie je toch duidelijk in hun lijden de eeuwen door?” Ja, een mens durft wat te zeggen... Vooral als het een ander betreft!

Goede dingen

Wij ontkennen niet dat er in de periode '40-'45 ook goede en indrukwekkende dingen zijn gebeurd. Kerken en kerkleiders hebben geprotesteerd tegen het nazisme. Predikanten, ook in onze eigen kring, hebben het werk van de ondergrondse metterdaad gesteund (denk bijv. aan ds. J.B. Bel., ds. R. Kok en de latere ds. C. Hegeman). Mensen hebben zich verzet tegen het brute optreden van de Duitse bezetter en zijn handlangers. Burgers hebben Joden geholpen aan een onderduikadres. Verzetsstrijders hebben zich ingezet met gevaar voor hun eigen leven. Zouden wij dat ook gedaan hebben? Laten we niet te gauw oordelen over vorige generaties. Er was meer dan eens sprake van een moedig optreden.

De zonde van nalatigheid

En toch... Tegenover al die goede dingen staan ook veel beschamende dingen. Nogal wat bedrijven, organisaties, regeringsambtenaren, politiemensen en burgers hebben direct of indirect meegewerkt aan de uitroeiing van de Joden. Nederlanders hebben gesympathiseerd en gecollaboreerd met de Duitsers. In het kerkblad van de Oud Gereformeerde Gemeenten merkte drs. G. Boonzaaijer recentelijk op: “Veel kerkleiders hebben Hitler en de nazileer toegejuicht”. Sommigen hebben Joden voor een zacht prijsje verraden. Er is bloed dat roept van de aarde. Er ligt een grote schuld op ons volk. Maar de grootste schuld is misschien wel die van de nalatigheid. Hoeveel mensen hebben *niets* gedaan, hebben gezwezen en de andere kant uitgekeken? Uit Mattheüs 25:31-46 blijkt hoe ernstig de Heere die zonde neemt. Het *niet* herbergen van een vreemdeling en het *niet* aanreiken van een beker koud water kan ons zelfs de eeuwige zaligheid kosten!

Schuld voor de Heere

Ons falen tegenover onze Joodse medeburgers is vooral schuld tegenover God. Laten we dat niet vergeten. We moeten er allereerst mee in de binnenkamer terechtkomen. We hebben verzoening nodig, verzoening door voldoening. Met onze spijtbetuigingen, goede werken en voornemens kunnen wij aan het geschonden recht niet voldoen. Het kan alleen door Hem Wiens bloed betere dingen spreekt dan Abel; alleen door het offer van Davids grote Zoon. Dat offer krijgt waarde in de weg van hartelijk berouw en oprechte schuldbelijdenis, zaken die zichtbaar worden in de vrucht van een nieuw leven. Als Joden soms zeggen dat ze niet zitten te wachten op spijtbetuigingen, heeft dat (mede) hiermee te maken. Ze bedoelen dan: kom niet alleen met mooie woorden, maar laat uit je gedrag zien dat je het meent!

Schuld voor de mensen

Dat laatste betekent echter niet dat er geen schuld beleden of spijt betuigd hoeft te worden voor onze naaste, in dit geval: voor de Joodse gemeenschap in Nederland. "On-beleden schuld is on-vergeven schuld". Schuld belijden doe je tegenover God en de mensen, in die volgorde. Maar het ene is onlosmakelijk met het andere verbonden. Laten we niet te gauw zeggen dat de Joden daarin niet geïnteresseerd zijn. Als een rabbijn dat zegt kun je dat nog begrijpen ook! Moet men soms bedelen om een spijbtetuiging? Welke waarde zou zo'n "belijdenis van fouten en gebreken" hebben? Na de eerlijke toespraak van koning Willem Alexander op de Dam dit jaar bleek trouwens dat veel Nederlandse Joden diep waren geraakt en zich oprecht dankbaar voelden.

Vergeving vragen?

Zo'n erkenning van schuld en schaamte mag trouwens geen makkelijke manier zijn om onze lei schoon te vegen. We vragen dan ook niet haastig om vergeving. Dat is de fout die incestdaders dikwijls begaan. Ze zeggen "sorry" tegen een slachtoffer, vragen snel om vergeving en vinden dat die ander er nu maar zand over moet doen en niet meer op het gebeurde moet terugkomen. Is die persoon daar (nog) niet aan toe, dan wordt zij (of hij) beschuldigd van onverzoenlijkheid. En zo wordt het slachtoffer voor de tweede keer gemangeld. Dat geldt ook hierin. Wij moeten de Joden niet onder druk zetten om ons te vergeven. Hoe kunnen zij dat trouwens doen? Hoe kunnen zij die nu leven vergeving schenken uit naam van hen die er niet meer zijn? En is vergeving niet iets dat alleen uit Gods hand kan komen? Is het geen zaak van vrijmachtige genade?

Niettemin past het ons te belijden dat we schromelijk tekortgeschoten zijn in de bescherming van het volk dat naar Zijn Naam is genoemd. Laten we dat dan ook doen, persoonlijk en gemeenschappelijk, kerkelijk en nationaal. De tijd dringt. En als het goed is, dringt ook de liefde. De liefde van Hem Die Israëls Messias is en – o wonder – ook de Zaligmaker der wereld wil zijn.

Instemming Stichting Gihonbron:

1. Schuldbelijdenis voor zaken uit het verleden

De grondslag van schuldbelijden betreffend gebeurtenissen van mensen die inmiddels overleden zijn is vooral de Bijbelse en Gereformeerde visie met betrekking tot de erfschuld in ons hoofd Adam. Wij hebben in, en door Adam tegen God gezondigd. Dit is een collectieve schuld waarin alle nakomelingen van Adam delen. Paulus heeft in Romeinen 5 vers 12-21 deze diepgaande zaak uitgelegd. Mijns inziens moeten we ons aandeel in de collectieve schuldbelijdenis doen en verzoening zoeken in de collectieve verzoening door Christus als Stam- en Verbondshoofd aangebracht, voor allen die Hem van de Vader gegeven zijn.

Over onze schuld in Adam zegt artikel 15 van de *Nederlandse Geloofsbelijdenis*. "Wij geloven dat door de ongehoorzaamheid Adams erfzonde is uitgebreid over het ganse menselijk geslacht."

Het *formulier van de doop* wijst op dezelfde oorzaak van de zonde.

Ten 1e dat wij in zonden ontvangen en geboren zijn. Hoewel onze kinderen deze dingen niet verstaan, enz. In deze passages gaat het over

- A. Verleden zonde, namelijk erfzonde en verdorvenheid.
- B. Tegenwoordige zonde en schuld. Want de ouders van de kinderen belijden dat zij kinderen des toorns zijn, enz.
- C. Toekomstige zonden. In de verklaring staat de zin: *als wij soms uit zwakheid in zonden vallen*. Duidelijk wordt in deze 3 facetten gesproken over ouders met hun kinderen.

2. Mogen en moeten wij ook schuldbelijdenis doen voor andere mensen?

Ja, als we *direct of indirect* daarin betrokken zijn. Abigaël was in het minst niet schuldig aan de zonden van Nabal tegen David en zijn knechten. Toch nam ze zijn schuld als echtgenote van hem over. 1 Samuel 24. *Och mijn heer, mijne zij de misdaad!* Zij erkent ten volle de zonden van haar man zonder die te verbloemen. Het gunstig gevolg was het levensbehoud van haar hele gezin en de knechten die erbij behoren.

Paulus nam de geldschuld over van Filémon. Dat is weer een andere vorm. De borgstelling voor anderen is heel voorbeeldig! Het aller-volmaaktste voorbeeld is Jezus Zelf!

Een ontroerend gebed lezen wij in Leviticus 26 vers 40. *Dan zullen zij hun ongerechtigheid belijden en de ongerechtigheid hunner vadersen met hun overtredingen waarmee ze tegen Mij overtreden hebben; en ook dat ze met Mij in tegenheid gewandeld hebben. ... Dan zal Ik gedenken aan Mijn verbond.*

Moeten we belijdenis of gebeden doen van zonden waarin we niet betrokken zijn?

Abraham deed dat wel. Een lichtend voorbeeld voor ons en de kerken. Hij smeekte voor het goddeloze Sodom en omgeving. De verhoring ondervond Lot en zijn 2 dochters.

Jezus heeft een heel leerzame gelijkenis gegeven. De rijke man bad zelfs in de hel: *vader Abraham, ontferm u mijner en zend Lazarus ... ik bid u dat gij hem zendt tot mijns vaders huis, want ik heb vijf broeders, Lukas 16: 23-31*. Wij mogen toch ook zeggen: *Heere, wij hebben vijf broers, 5 werelddelen. De schuld is oneindig en doodsnood niet minder. Help ons!*

Laten we toch naar de grote Borg en Voorbidder gaan. Hij bidt voor goddelozen die door de Vader nog toegebracht moeten worden. Joh. 17:9. En aan het kruis bad Jezus: *Vader, vergeef het hun, want ze weten niet wat ze doen*. De vruchtgevolgen zijn niet uitgebleven, anders hadden wij er niet meer geweest.

3. Schuldbelijdenis van zonden die als natie worden bedreven

In 1 Koningen 8 doet Salomo belijdenis van zijn zonden en die van zijn volk. In 8 uitvoerige schuldbelijdenissen over diverse zonden, vraagt hij vergeving van al die *toekomstige* zonden van het volk Israël. In 2 Kronieken 6 wordt bijna hetzelfde beschreven. De koning gebruikt deze woorden: *hoor Heere en vergeef!*

Jeremia deed hetzelfde in hoofdstuk 14 (Jer. 14). Maar het antwoord van de Heere was in Jer. 15 vers 1: *Al stond Mozes en Samuel voor Mijn aangezicht zo zou toch Mijn ziel tot dit volk niet wezen.* En voor zijn eigen persoon kreeg hij de belofte vers 11: *zo niet uw overblijfsel ten goede zal zijn; en zo Ik niet in de tijd des kwaads en benauwdheid voor u tussenkome.*

Waarin duidelijk blijkt dat de volksschuld toen niet verzoend werd, maar Jeremia voor hem én het overblijfsel genade vond, ná zijn belijdenis van de collectieve schuld.

De schuldbelijdenis van Daniel in hoofdstuk 9 is overbekend. Hij beleed de schuld van *wij en onze vaders*. Hij eindigde met de zielroerende bede: *Neigt Uw oor, mijn God en hoor en doe Uw ogen op en zie onze verwoestingen en de stad naar Uw naam genoemd. Want wij werpen onze smekingen voor Uw aangezicht niet neder op onze gerechtigheden, maar op Uw barmhartigheden, die groot zijn. O Heere, hoor; o Heere vergeef; o Heere merk op en doe het; vertrek niet om Uws Zelfwil, o mijn God! Want Uw stad en Uw volk is naar Uw Naam genoemd.* Niet minder ontroerend is de gebedsverhoring die regelrecht volgde. *Als ik nog sprak en bad en beleed mijn zonde en de zonde van mijn volk van Israël en mijn smeking neerwierp voor het aangezicht des Heeren mijns Gods.* ... kwam de man Gabriel, enz. Hier was sprake van een nationale schuld. En Daniel als persoon die bij de natie behoorde, was door de Heere als voorbidder gesteld. En daardoor eigende hij zich de collectieve volksschuld toe.

Kijk ook eens naar Nehemia 9. Deze reformator doet een lang gebed vol van belijdenis van schuld en zonden van het volk Israël. Eerst somt hij Gods grote daden op. In vers 16 begint hij met schuldbelijdenis van onze vaders. In vers 32 belijdt hij *de schuld van het volk van Israël tot op deze dag*. Vanaf David tot Nehemia 's afsluiting van de canon, was ongeveer van 1038 – 408 voor Chr. jaartelling.

Dit mag genoeg zijn voor onze overdenking en zwakke navolging.